

RIJEČ UREDNIKA / A NOTE BY THE EDITOR	2
In memoriam / Obituaries	
Mario Kos: zauvijek ostaje jedan od nas / <i>Mario Kos shall always be one of us</i>	4
Mario Kos - život posvećen odvjetništvu	
<i>Mario Kos - a life devoted to the legal profession</i>	10
Iz Hrvatske odvjetničke komore / From the Croatian Bar Association	
Predsjednik Josipović na tradicionalnom druženju u HOK-u	
<i>President Josipović attends traditional reception at the CBA</i>	14
HOK: božićni domjenak za odvjetnike / <i>CBA: Christmas reception for lawyers</i>	15
Osuda komentara nepravomoćnih sudskih odluka	
<i>CBA condemns commenting non-final court judgments</i>	16
Miljenić predstavio pravce reorganizacije pravosudnog sustava	
<i>Miljenić presents the guidelines for the reorganisation of the justice system</i>	17
Knjiga Jasne Omejec predstavljena u HOK-u	
<i>Book by Jasna Omejec presented at the CBA</i>	18
mr. sc. Šime Pavlović: Zakon o kaznenom postupku	
<i>Šime Pavlović, LL.M: The Code of Criminal Procedure</i>	20
Članci i rasprave / Articles and Discussions	
Pravna promišljanja o nužnosti noveliranja Zakona o medijima	
<i>Legal considerations on the necessity of amending the Media Act</i>	21
Ostavinski postupak - što s ključevima i druga sporna pitanja u praksi	
<i>Probate proceedings - how should the keys and other controversial issues be dealt with in practice</i>	34
Reagiranjia / Letters to the Editor	
O pročišćenim tekstovima - ponovno / <i>On consolidated versions - once again</i>	44
Engleski za odvjetnike / English for Lawyers	
Kolokacije u jeziku prava: Prescription je u engleskome stariji naziv za zastaru	
<i>Collocations in the language of the law: Prescription is the older English term for limitation</i>	47
Hrvatski za odvjetnike / Croatian for Lawyers	
Uspješno sporazumijevanje hrvatskim jezikom	
<i>Successful understanding by using the Croatian language</i>	49
Iz EU-a / From the EU	
Direktiva o olakšavanju učinkovitog ostvarivanja slobode u pružanju odvjetničkih usluga	
<i>Council Directive 77/249/EEC to facilitate the effective exercise by lawyers of freedom to provide services</i>	51
Prisege / Oaths	
Prisege dane 18. prosinca 2013. / <i>Oaths taken on 18 December 2013</i>	54
Prisege dane 23. siječnja 2014. / <i>Oaths taken on 23 January 2014</i>	56
In memoriam/ Obituaries	
Ante Mađunić	58
Žarko Bakočević	60
Željko Soldo	61
Stjepan Košutić	62
Mirko Latinović	63
Zoran Randelović	63
Antun Radman	64

KREDITNI ODBOR

POZIV

Na temelju čl. 8. Pravilnika o kreditiranju odvjetnika, Kreditni odbor poziva zainteresirane odvjetnike koji ispunjavaju uvjete za dodjelu kredita, predviđene čl. 5. Pravilnika o kreditiranju odvjetnika, da podnesu zahtjev za dodjelu kredita.

Pravo na kredit imaju odvjetnici članovi Hrvatske odvjetničke komore pod sljedećim uvjetima:

- 1. da su upisani u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore neposredno nakon neprekinute dvogodišnje vježbe odvjetničkih vježbenika;*
- 2. da od njihova upisa u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore nije prošlo u času podnošenja zahtjeva za kredit više od jedne (1) godine;*
- 3. da u času odlučivanja o zahtjevu nisu stariji od 35 godina.*

Zahtjev za kreditiranjem podnosi se zaključno s 11. travnja 2014. godine.

ODVJETNIK 1-2/2014.

Glasilno-Časopis Hrvatske odvjetničke komore, Zagreb, 1 - 2 2014., god. 87.
Journal of the Croatian Bar Association, Zagreb, 1 - 2 2014, annual file 87

Glavni i odgovorni urednik: Robert Travaš, odvjetnik, Zagreb, Jurkovićeve 24, tel: 466665; fax: 4665666; robert.travas@tip.hr,
Urednik: mr. sc. Tin Matić, odvjetnik, Zagreb, Vlaška 95, tel: 6170791, fax: 6170792, tin.matic@zg.t-com.hr, **Zamjenik urednika:**
mr. Mladen Vukmir, odvjetnik, Zagreb, Gramača 21, tel: 3760511, fax: 3760-555, mladen.vukmir@vukmir.net, **Izvršni i grafički urednik:** Nataša Barac, Zagreb, Koturaška cesta 53, tel: 6165207, fax: 6170 838, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, **Uredništvo:**
Leo Andreis, Boris Jukić, Ivica Crnić, Marijan Hanžeković, Igor Hrabar, Maroje Matana, mr. Šime Pavlović, Ranko Pelicarić, Mladen Sučević, Branimir Tuškan, Josip Vukadin, dr.sc. Atila Čokolić, Ingrid Mohorovičić-Gjanković - odvjetnici, Arno Vičić, Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda u m., Mladen Žuvela, sudac Ustavnog suda u m., Antun Palarić, sudac Ustavnog suda RH **Lektor:** Zvonko Šeb, **Tisak:** Kerschoffset d.o.o., Zagreb, **Grafička priprema:** P.L. Studio, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Ines Stipetić

Uredništvo
Zagreb, Koturaška cesta 53/II
tel: 6165 207; fax: 6170 838
e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Prodaja oglasnog prostora-marketing
1/1-6.800,00 kn,
1/1 (omot)-7.800,00 kn,
1/2-3.800,00 kn

Izdavač
Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb
Koturaška cesta 53/II
tel: 6165-200; fax: 6170-686
www.hok-cba.hr

Žiro-račun 2360000-1101268409 **Godišnja pretplata za tuzemstvo** 200,00 kn, **za inozemstvo** 40 eura, **pojedinačni broj** za tuzemstvo 40,00 kn, za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Niti jedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i Uredništva Časopisa-glasila "Odvjetnik". Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na web stranici HOK-a. Materijali objavljeni na web stranici ne honoriraju se.

Poštovane kolegice i kolege, poštovane čitateljice i čitatelji,

ovo je prvi broj "Odvjetnika" od kada ga potpisuje ovaj urednik, a da Mario Kos nije član uredništva. Ovdje ću vjerojatno prvi put reći na ovaj način, otišao je od nas Mario Kos, (samo) član uredništva časopisa HOK-a.

O Mariju Kosu u njegovim ostalim funkcijama rečeno je mnogo i oprostamo se od njega onako kako dolikuje tim položajima. No, i ovakav oproštaj pokazuje da nikada nije moguće izreći sve, iako je to možda oproštaj iz funkcijski najniže perspektive njegova djelovanja.

Otišao je naš dragi, veliki, glavni i odgovorni urednik, član uredništva, prijatelj, savjetnik, funkcijom dugo sudac, a uvijek samo odvjetnik, naš Mario Kos, za kojeg smo mislili da je vječan u svojem stvarnom postojanju među nama. U igri riječi, Odvjetnik i odvjetnik, pri čemu veliko slovo označava časopis, a malo funkciju, teško je ne interpolirati Marija. Ono drugo uvijek, a kako bi raslo i razvijalo se ono prvo. S koliko smijeha i radosti su slavljene obljetnice "Odvjetnika"! S koliko brige za tradiciju i s koliko brige za budućnost! I koliko je puta s puno ponosa istaknuto da je "Odvjetnik" najstariji živući hrvatski pravni časopis i ponos hrvatskog odvjetništva i Hrvatske odvjetničke komore. I prepoznavalo se značenje te činjeni-

ce i važnosti pisane povijesti hrvatskog odvjetništva, koje bez "Odvjetnika" – nema.

Mario je imao nepogrešivi talent uočavanja bitnog i apstrahiranja nevažnog kao i nebitnih razlika. Usprkos svojem djelovanju u različitim funkcijama, njegova najvažnija funkcija bila je i ostala ona odvjetnička. Onog odvjetnika koji je odvjetništvo shvaćao kao život, a ne kao funkciju. Zato je bio tu s nama i kada ga nije bilo. A sada? Praznina koju ne možemo ispuniti. Ili pokušati? Možda sjećanjem. Možda riječima. Možda njegovim riječima koje zapisane broje stotine stranica "Odvjetnika" i njegovih knjiga. No, ne zavaravajmo se, nećemo uspjeti u tome. Možda ne postoje nezamjenjivi, ali postoje veliki i neponovljivi. Malo ih je. Mario nam je pokazao da ih ima. Mario nam je pokušavao pokazati s koliko se gordosti i ponosa može izgovoriti riječ odvjetnik i kako ta riječ može biti pisana velikim početnim slovom u svako doba i u svako vrijeme. Odvjetnik – Mario Kos. Samo to. Ali dovoljno. Jedino nam nije pokazao gdje ćemo ga naći kad ovako naprečac ode! To ćemo, očito, morati otkriti sami. Zbogom, dragi prijatelju! Zbogom, naš i moj Mario!

Tvoj Tin, urednik,
i tvoje Uredništvo

mr. sc. Tin Matić

urednik

Mario Kos
(1936. - 2013.)

S komemoracije
Mariju Kosu
u Hrvatskom
odvjetničkom
domu

Zauvijek ostaje jedan od nas

Odvjetnička komora Hrvatske održala je u Hrvatskom odvjetničkom domu komemoraciju za svog bivšeg predsjednika Marija Kosa, odvjetnika i suca Ustavnog suda Republike Hrvatske. Komemorativnom skupu nazočio je veliki broj odvjetnika i predstavnika pravosudnog, kulturnog i javnog života Hrvatske, koji su željeli odati posljednju počast Mariju Kosu i oprostiti se od njega.

Robert Travaš:
Mario Kos imao je viziju odvjetništva

“Govoriti o čovjeku kakav je bio Mario Kos, o njegovoj bogatoj profesionalnoj karijeri, o viziji koju je imao i ostvario, ne samo za sebe već i za odvjetništvo u cjelini, nije lak zadatak”, rekao je na početku svoga govora predsjednik Odvjetničke komore Hrvatske Robert Travaš. Uz ostalo, u svom je govoru istaknuo i malo poznatu činjenicu da je Mario Kos bio i aktivan sportaš, član Nogometnog kluba “Dinamo”, s kojim je 1954. godine osvojio juniorsko nogometno prvenstvo Jugoslavije, a godinu dana kasnije i nogometno prvenstvo Hrvat-

ske, ali je, kako je rekao, “u odabiru karijere na sreću sviju nas prevagnula ljubav prema pravu i odvjetništvu”.

“Osim vrsnog odvjetnika, Mario je bio i domoljub te je tijekom Domovinskog rata aktivno na svoj način i kao predsjednik Komore djelovao tako da je osnovana Hrvatska odvjetnička zaklada s ciljem pružanja svih oblika pomoći odvjetnicima koji su bili pogođeni ratnim razaranja- nima i na taj način je pružena pomoć brojnim kolegama koji su na bilo koji način stradali tijekom ratnih operacija”, nastavio je Travaš te dodao da su na taj način prikupljena značajna materijalna sredstva u Hrvatskoj i inozemstvu, a među prvima je pristigla pomoć tradicional-

no dobrih prijatelja i kolega iz Slovenije.

“Ovi podaci koliko god bili bogati ne pokazuju pravu veličinu i ličnost Marija Kosa. Mario Kos bio je, kao što sam rekao na početku, čovjek koji je imao viziju odvjetništva, a njegovo nasljeđe vidljivo je danas i ostat će vidljivo i budućim generacijama. Dugo bi trajalo da samo pokušamo nabrojiti sve Marijeve zasluge. Bez Marija ne bi bilo ovog predivnog Hrvatskog odvjetničkog doma u kojem se nalazimo, ne bi bilo Dana hrvatskih odvjetnika ni Odvjetničkog bala”, nastavio je Travaš te podsjetio da su u Marijevu uredu odvjetničku vježbu obavili brojni mladi pravници, koji su danas uspješni odvjetnici, suci, pravnici, a Marijev odvjetnički put nastavio je i njegov sin Tomislav.

“Iako je Mario prije umirovljenja obavljao časnu dužnost suca Ustavnog suda Republike Hrvatske, on je za nas uvijek ostao odvjetnik, jedan od nas. Imao sam čast i sreću poznavati Marija još od vremena svog vježbeništva, pa njegovih dolazaka u Ured predsjednika Republike Hrvatske tijekom Domovinskog rata, kada se zalagao za neovisnost odvjetništva i ustavnu poziciju kakvu imamo danas, pa sve do onih godina u kojima je Mario u naponu snage najviše dao odvjetništvu, do promocije njegovih knjiga i povremenih druženja uz kupicu vina i njegovu pjesmu, što nas je uvijek ispunjavalo veseljem. I na kraju, jedino što mogu reći je: Hvala ti, Mario, na svemu što si učinio za hrvatsko odvjetništvo i sve ljude koji su bili u tvojoj blizini”, zaključio je svoj govor predsjednik HOK-a.

Arno Vičić:

Mario Kos bio je pravi odvjetnik

Riječ je zatim na komemoraciji uzeo bivši predsjednik HOK-a Arno Vičić. Okupljene je podsjetio na biografske podatke iz života Marija Kosa, ističući njegovu ljubav prema odvjetništvu, sklonost prema društvenom radu i okupljanju, te sposobnost uspostavljanja kontakata i suradnje na dobrobit odvjetništva.

“Kontakti s odvjetnicima iz drugih zemalja donosili su nam izravnu korist, bili su izvor novih znanja i podrške i podizali su nam ugled. U funkciji predsjednika Hrvatske odvjetničke komore Mario je širom otvorio

Hrvatska odvjetnička komora i predsjednik Robert Travaš primili su brojne izraze sućuti na vijest o smrti Marija Kosa. Sućut je, uz ostale, poslao i hrvatski predsjednik Ivo Josipović.

.....

Poštovani gospodine Travaš, sa žalošću sam primio vijest o smrti poštovanog gospodina Marija Kosa, uglednog hrvatskog odvjetnika i nekadašnjeg predsjednika Hrvatske odvjetničke komore. Pridružujući se u ovim trenucima oproštaja svima koji su ga poštovali, želim istaknuti njegov izniman doprinos hrvatskom odvjetništvu i pravosuđu u cjelini. Zajedno s njegovim prijateljima i kolegama pamtit ću ga, prije svega, kao iznimnog odvjetnika, koji je odvjetništvu bio istinski posvećen kao životnom zvanju. Uvijek je odvažno branio i promicao nezamjenjivu ulogu odvjetništva, a kao predsjednik Hrvatske odvjetničke komore podigao je ugled hrvatskoga odvjetništva u nacionalnim i međunarodnim razmjerima. Molim Vas da primite izraze moje iskrene sućuti.

*Predsjednik Republike Hrvatske
Ivo Josipović*

*Marijan
Hanžeković
i predsjednik
HOK-a Robert
Travaš*

vrata Komore kontaktima sa svima koji su na bilo koji način imali udjela u donošenju odluka od interesa za odvjetništvo”, rekao je Vičić.

“Ovdje prisutnim predstavnicima našeg sudstva ponavljam ono što su imali prilike od Marija često čuti. On je svoje poštovanje prema sudstvu i sucima isticao kroz potrebu da se suci i odvjetnici, koji s dvije različite strane nastoje ostvariti isti cilj, pravdu, međusobno uvažavaju. To svoje stajalište izražavao je sloganom da su suci i odvjetnici kao spojene posude: kad jedni imaju problema, osjećaju ga i drugi”, istaknuo je Arno Vičić te dodao da se od Marija Kosa želi oprostiti tako da svima

ispriča kako je vidio svog dugogodišnjeg prijatelja i suradnika.

“Najizraženija Marijeva osobina u mojim je očima njegova društvenost, sposobnost da otvorenim, iskrenim pristupom okuplja oko sebe i za svoje ideje ljude i stvara prijateljstva. Baš takav i treba biti pravi odvjetnik, pogotovo čelnik u odvjetništvu; on uspijeva kad pridobije, a ne kad odbije sugovornika. Takvim svojim načinom Mario je Zboru i Komori otvarao i vrata koja nama odvjetnicima nisu uvijek bila otvorena. Takav je bio i njegov odnos sa suradnicima; nikad se nije vladao kao predsjednik, nego, gdje god je to bilo moguće, kao prijatelj, a tek ponekad kao prvi među jed-

Josip Muselimović, odvjetnik iz Mostara, u nemogućnosti da osobno nazoči komemoraciji za Marija Kosa, napisao je nekoliko riječi koje je u njegovo ime pročitao Ranko Pelicarić.

“Kolega Mario Kos pripadao je časnoj generaciji hrvatskih odvjetnika. Pripadao je ljudima stamenog karaktera koji nisu pljeskali onom što svojom dušom nisu mogli prihvatiti. Bio je briljantan u struci, čestit u poslu, pouzdan u prijateljstvu, gospodin u odvjetništvu”, napisao je Muselimović ističući da “iz naših redova odlazi velikan odvjetničkog poziva, odlaze najsvjetlije stranice hrvatskog odvjetništva”.

“Sigurno je da će na toj novoj stazi uspona kolega Mario časno nositi svoje ime, ime svoje domovine i sveti zavjet odvjetničkog poziva: časno, pravedno i pravično u svakoj prilici i prema svakom čovjeku. Poštovani gospodine doktore, dragi prijatelju, s najdubljom boli i s najvećim poštovanjem pozdravljam te s obala smaragdne ljepotice Neretve i mašem grančicom opjevanog mostarskog behara”, zaključio je poetski odvjetnik i pjesnik Josip Muselimović.

Arno Vičić oprašta se od Marija Kosa

nakima”, rekao je Vičić te posebno istaknuo da Mariju Kosu za uspješne kontakte nisu bili potrebni simultani prijevodi, jer, kako je rekao, “oružje kojim je osvajao bilo je lijep način, topao osmijeh, stisak ruke”.

“U izboru suradnika”, nastavio je Vičić, “bio je pažljiv, i ja osobito sada, gledajući unazad, cijelim njegov generalni stav, da sastav tijela našeg Zbora i naše Komore treba pomlađivati; okupljao je oko sebe mlade, poticao ih na društveni rad u odvjetništvu i tako faktički regrutirao i svoje nasljednike na čelu Komore”.

Vičić je posebice istaknuo ljubav koju je Mario gajio prema domovini. Bila je to, kako je rekao, “ljubav koju je intenzivno iskazivao i mnogo prije nego što je to inače uzelo maha”, ljubav prema obitelji, prema Zagrebu, Zelini i Murteru – svojim domovima.

“Došao sam ovamo i da vam iskažem veliku tugu za njim, duboku kao ponor, svoju i velikog broja nas, prije svega nas odvjetnika koji smo s njime živjeli, družili se, surađivali, zajedno se veselili, zabavljali, pjevali, a katkad i tugovali. Izrekao sam vam što osjećam, jer mi je to lakše nego odšutjeti bol”, ispunjen emocijama rekao je Arno Vičić, a za oproštaj od svog prijatelja izabrao je stih pjesnika Dragutina Domjanića: “*Ti si v srce mi tak’ puno sunca dal, kaj morem Ti neg’ reč, od vseg Ti srca fala*”.

Pamtit ću ga prije svega kao iznimnog odvjetnika koji je i u vremenima koja nisu bila naklonjena objektivnom pravosuđu odvažno branio dostojanstvo svake osobe u sudskom postupku. Odvjetništvu je bio posvećen kao istinskom životnom zvanju, a kao predsjednik Hrvatske odvjetničke komore podigao je ugled hrvatskoga odvjetništva i u međunarodnim razmjerima. Svoju bogatu pravničku karijeru okrunio je sudačkim radom u Ustavnom sudu, držeći se načela da pravo mora u najvećoj mjeri služiti idealu pravde.

(iz brzojava sućuti predsjednika Ive Josipovića upućenog obitelji Kos)

Komemoracija Mariju Kosu u HOK-u

Marijan Hanžeković: Nitko nije toliko napravio za hrvatsko odvjetništvo

Na ispraćaju u velikoj dvorani krematorija na zagrebačkom Mirogoju od svog prijatelja i kolege oprostili su se Marijan Hanžeković i Leo Andreis, uz zvuke klape "Nostalgija".

Marijan Hanžeković, koji je naslijedio Marija Kosa na mjestu predsjednika HOK-a, istaknuo je da je Mario bio "odvjetnik koji je hrvatsko odvjetništvo zadužio više nego bilo tko prije i poslije njega".

"U povijesti hrvatskog odvjetništva bilo je puno vrsnih odvjetnika, bardova profesije koji su ostavili duboke tragove u hrvatskoj pravnoj misli, koji su svojim promišljanjima pomicali granice građanskih sloboda i promovirali vladavinu prava, ali nitko od njih nije toliko napravio za samo odvjetništvo. Odvjetništvo je profesija izrazitih individualaca, gdje riječi kao što su grupa, kolektiv ili zajedništvo, odvjetnicima zvuče gotovo kao psovke. Ptice grabljivice

nikada ne lete u jatima", kazao je Hanžeković. Istaknuo je i veliku socijalnu inteligenciju koju je imao Mario Kos, koji je tako uspio pokrenuti, kako je rekao, "ljude koji su bili posve različiti, koji su bili suparnici, koji se nisu ni voljeli ni poštivali, da zajedno mijenjaju društvenu sliku o pravnoj sceni u Hrvatskoj" pa je "njegovih dvadesetak godina aktivnog rada u Komori promaknulo hrvatsko odvjetništvo među bolje uređena odvjetništva u Europi".

"Mario Kos", nastavio je Hanžeković, "cijeli je svoj profesionalni i privatni život podredio radu u korist zajedništva. Danas tog zajedništva, koje je bilo na korist cijelog hrvatskog pravosuđa, više nema, pa je tako i odvjetništvo izgubilo samostalnost pri donošenju tarife, a položaj odvjetnika u parničnom, i osobito u kaznenom postupku je ponižavajući".

"Nije vjerojatno da će se bilo tko uspjeti približiti Marijevu opusu i doprinosu u odvjetništvu. Danas smo svi mrki, važni, pametni. Nema među nama više dobrog duha koji će sa smiješkom na licu, pjesmom na usnama i

kupicom u ruci okupljati sve što bi moglo pridonijeti zajedništvu. Dragi Mario, puno smo s tobom izgubili”, zaključio je Hanžeković.

**Leo Andreis:
Hvala ti što si nas naučio živjeti
odvjetništvo**

Posljednji se svojim govorom od Marija Kosa oprostio bivši predsjednik Komore Leo Andreis.

“Nisam se došao oprostiti od svog prijatelja, već ga ispratiti na put ka vječnomu životu”, rekao je Andreis, te dodao kako se na ispraćajima uglavnom govori o životu “dragog nam putnika, pokušavajući se sjetiti svega što je oslikavalo njegov život i njegov rad”.

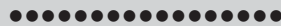
Andreis je u svom govoru istaknuo nevjerojatnu sposobnost Marija Kosa da oko sebe okuplja ljude, vršnjake, starije i mlađe, a okupljenima je objasnio i što znači biti “četvrtkaš”.

“Sredinom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, osim svega ostaloga što si u svom životu organizirao ili osnovao, nastali smo i mi četvrtkaši. Riječi nisu dostatne da bi neupućeni dobro objasnile pojam četvrtkaši. Za razumjeti ga, trebalo ga je zajedno s tobom živjeti. (...) Iz tog druženja i pjesme rodilo se čvrsto prijateljstvo. Uz pjesmu smo prijateljevali bez obzira gdje bili, u Hrvatskoj ili izvan nje, u Zagrebu ili u Beču”, objasnio je Leo Andreis.

“Ti si bio istinski hrvatski domoljub i uvijek si nam tumačio važnost povezivanja hrvatskog sjevera i juga, istoka i zapada, jer da je to jedini način očuvanja jedine nam Domovine”, nastavio je.

“Hvala Ti, Mario moj, na svemu! Hvala Ti što si mnoge od nas naučio voljeti poštivati i živjeti odvjetništvo, hvala Ti što si uvijek u srcu ostao odvjetnik, hvala ti što si toliko ljubio jedinu nam Hrvatsku, i što si tu ljubav širio oko sebe. Hvala ti za sav smijeh, za svu duhovitost, za svaku pjesmu u kojima smo zajedno uživali. Hvala Ti što si do svojeg zadnjeg dana na ovome svijetu ostao četvrtkaš”, završio je svoj govor Leo Andreis, te obećao da će se druženje nastaviti, i da će se preostali četvrtkaši, kako tko bude mogao, nalaziti opet, barem jedanput mjesečno.

Izrazi sućuti stigli su na adresu Hrvatske odvjetničke komore i iz susjednih odvjetničkih komora, a u svima je istaknut veliki doprinos koji je Mario Kos dao odvjetništvu, kao i suradnji Hrvatske odvjetničke komore s drugim komorama.

Kolega Kos je ostavio neizbrisiv trag u advokaturi Hrvatske, ali i šire na prostorima nekadašnje Jugoslavije. Mi u Advokatskoj komori Srbije smo ga doživljavali kao advokata s velikim “A”, vrsnog profesionalca, izuzetno obrazovanog pravnika, ali i nadasve moralnog i časnog čovjeka.

(iz brzojava sućuti predsjednika Advokatske komore Srbije Dragoljuba Đorđevića)

Njegova elokvencija, odvjetnička snaga i veličina, a posebice ljudska i etička vrijednost ostat će u mom srcu i sjećanju svih odvjetnika koji su imali čast upoznati ga i surađivati s njim. Kolega Kos je po svome životu i odvjetničkoj karijeri, u svemu, inspiracija i uzor za sadašnje i buduće generacije odvjetnika u Republici Hrvatskoj, a i daleko šire.

(iz pisma sućuti Ante Petrušića, predsjednika Upravnog odbora Odvjetničke komore Bosne i Hercegovine)

Mario Kos – život posvećen odvjetništvu

Mario Kos rođen je 5. prosinca 1936. godine u Zagrebu, gdje je 1962. godine diplomirao na Pravnom fakultetu. Sudsku i odvjetničko-pripravničku praksu obavio je u Sv. Ivanu Zelini, nakon čega je položio pravosudni ispit 1967. godine u Zagrebu. U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1. travnja 1968. godine sa sjedištem ureda u Zagrebu, a odvjetničku djelatnost obavljao je neprekidno sve do 2001. godine kada je izabran za suca Ustavnog suda Republike Hrvatske i tu je dužnost obnašao do 2009. godine kada odlazi u mirovinu.

Brojne dužnosti u tijelima HOK-a

U tijelima Odvjetničkog zbora Grada Zagreba Hrvatske odvjetničke komore Mario Kos je obavljao mnoge dužnosti:

- bio je predsjednik Odvjetničkog zbora grada Zagreba u dva mandata (1982. – 1986.)
- bio je zamjenik predsjednika Hrvatske odvjetničke komore (1984. – 1987.)
- bio je predsjednik Hrvatske odvjetničke komore u više od dva mandata od 1987. do 1994. godine
- bio je glavni i odgovorni urednik časopisa "Odvjetnik" od 1987. do 1994. godine, a sve do smrti i član uredništva časopisa.

U svojoj odvjetničkoj karijeri bavio se građanskim i kaznenim pravom, obavljajući delikatnu i odgovornu braniteljsku dužnost u brojnim kaznenim procesima.

Za vrijeme njegova mandata u svojstvu predsjednika HOK-a izboreno je ustavno jamstvo samostalnosti i neovisnosti odvjetništva, definirano u članku 27. Ustava Republike Hrvat-

Marijan Hanžeković na ispraćaju Marija Kosa

ske, a donesen je i novi Zakon o odvjetništvu. U to vrijeme Hrvatska odvjetnička komora primljena je u kolektivno članstvo Međunarodne unije odvjetnika, te je bitno promijenila i ojačala svoj položaj u svijetu.

Izgradnja Hrvatskog odvjetničkog doma

U teškom trenutku za Hrvatsku i hrvatske odvjetnike, u vrijeme kada je Mario Kos bio predsjednik HOK-a, izgrađen je i Hrvatski odvjetnički dom u Zagrebu. Odluka o kupnji poslovnog prostora i gradnji Doma donesena je 1991. godine, iako je u to vrijeme stotine hrvatskih odvjetnika bilo onemogućeno u obavljanju svog posla zbog ratnih događaja. Često je kasnije isticao da su upravo oni odvjetnici koji su imali najviše razloga za strepnju i protivljenje gradnji (odvjetnici iz Osijeka, Karlovca, Zadra, Splita i Dubrovnika) bili odlučni u stavu da se projekt dovrši.

“Smatramo zbog toga da je upravo izgradnja Doma u više nego nepovoljnim uvjetima, zapravo, metafora hrvatskog odvjetničkog zajedništva, timskog rada, međusobnog povjerenja i potpore, sposobnosti pojedinaca spremnih da svoj interes podrede zajedničkom odvjetničkom interesu”, napisao je poslije Mario Kos, ističući da je “jedan naraštaj hrvatskih odvjetnika iskazao tako sposobnost gledanja u budućnost. Iskazao je silno samopouzdanje, uložio veliku požrtvovnost, imajući vjeru u budućnost hrvatskog odvjetništva i hrvatske države, u predvečerje rata za Domovinu i nezavisnost, kao putokaz onima koji za donošenje važnih odluka čekaju neka bolja vremena, i kao dokaz da se odlučnošću, radom i znanjem i u najtežim vremenima mogu postizati najveći uspjesi”.

Društvene dužnosti i priznanja

Mario Kos obavljao je brojne društvene dužnosti: bio je član Republičkog odbora za nadzor izbora 1990. godine, član Komisije za donošenje Ustava Republike Hrvatske, član Republičke komisije za provedbu referenduma 1991. godine, predstavnik Republike Hrvatske na Konferenciji o zaštiti ljudskih prava u Madridu 1992. godine, član Komisije za sukcesiju formirane pri Ministarstvu vanjskih poslova 1991. godine, član Savjeta Pravnog fakulteta u

.....

U svoje ime i u ime članova Upravnog odbora Advokatske komore Vojvodine izražavam najdublje saućeeće povodom smrti Marija Kosa. Izuzetan doprinos koji je Mario Kos dao odvjetništvu i ugledu Hrvatske odvjetničke komore, ostat će trajno zabilježen.

(Branislav Vulić, predsjednik Advokatske komore Vojvodine)

.....

Duboko me je ožalostila vijest o smrti cijenjenog kolege i mog dragog prijatelja Marija Kosa. Vrijeme našeg druženja u Zagrebu i u Podgorici ostat će u trajnom sjećanju.

(iz pisma sućuti odvjetnika Dejana P. Vujanovića iz Podgorice)

.....

Znam što Mario znači za hrvatsko odvjetništvo, ali također i za slovenske odvjetnike, jer nam je uvijek bio uzor i pružao pomoć o tome kako mora djelovati odvjetništvo kao cjelina, te kako moraju raditi odvjetnici. Marijeva smrt je zasigurno veliki gubitak za odvjetništvo, ali mi smo također izgubili i dragog prijatelja s kojim smo se uvijek rado susretali. Mario će svima nedostajati.

(iz pisma sućuti odvjetnika Borisa Grosmana, bivšeg predsjednika Odvetniške zbornice Slovenije)

*Velika dvorana
krematorija na
Mirogoju*

Zagrebu, član Vijeća za zaštitu slobode javnog informiranja i dr.

Odlukom predsjednika Republike Austrije dr. Thomasa Klestila od 19. studenoga 1993. godine, odlikovan je Velikom medaljom časti za zasluge za Republiku Austriju, te imenovan članom Stalnog senata Europske predsjedničke konferencije u Beču.

A u znak priznanja i zahvalnosti za rad i zalaganje u ostvarivanju ciljeva samostalnog i nezavisnog odvjetništva, osjećaj pravičnosti, poštenja, humanizma i povjerenja među ljudima, Hrvatska odvjetnička komora dodijelila mu je Plaketu "dr. Ivo Politeo" s poveljom za 1995. godinu.

Odlukom predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića od 10. lipnja 2009. godine, odlikovan je Redom Stjepana Radića.

Počasni je građanin Svetog Ivana Zeline, grada za kojeg je vezan korijenima, kao i brojnim i dugogodišnjim prijateljstvima.

Autor je brojnih stručnih članaka vezanih uz problematiku odvjetništva, sudstva, zaštitu ljudskih prava i dr., a bio je i aktivni sudionik i referent na brojnim stručnim skupovima, simpozijima, okruglim stolovima u Hrvatskoj i inozemstvu.

Autor je knjige "Život u odvjetništvu", urednik knjige "Hrvatski odvjetnici u demokratskim promjenama i Domovinskom ratu – Dokumenti (1986. – 1993.)", izdanje Hrvatske odvjetničke komore te knjige "Odvjetništvo u Hrvata – u srcu, u duši, u pameti", izdane u Zagrebu 2011. godine.

Mario Kos bio je inicijator, predlagatelj, realizator i sudionik Dana hrvatskih odvjetnika, tijekom kojih su se od 1983. godine do danas održali izvanredno važni skupovi, okrugli stolovi i slično.

Na početku devedesetih godina bio je na čelu Kriznog štaba HOK-a i inicijator je i pisac bitnih dokumenata, apela i priopćenja kojima se

*Leo Andreis drži
posljednji govor*

Počasna straža
na zagrebačkom
Mirogoju

hrvatsko odvjetništvo opredijelilo i zahtijevalo mirno rješenje nastalih problema u tadašnjoj Jugoslaviji. Tijekom tih godina Mario Kos bio je u stalnom kontaktu s inozemnim kolegama, a kao rezultat toga pristigle su otvorena podrška i pomoć kolega odvjetnika iz inozemstva. Talijanski odvjetnici su tako 1991. godine osnovali "Odbor za Hrvatsku" (Comitato pro Croazia) koji je prikupio i dostavio ogromnu materijalnu pomoć Hrvatskoj.

Ustavni sud

Na prijedlog Odvjetničke komore Hrvatske 2001. godine Mario Kos izabran je za suca Ustavnog suda Republike Hrvatske. Mnogobrojne dužnosti koje je Mario Kos obnašao u tijelima Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora grada Zagreba "potvrđuju da je bio cijenjen i ugledan od onih koji ga najbolje poznaju – odvjetnika. (...) Kako

je isključivi kriterij za izbor ustavnih sudaca stručnost, znanje, iskustvo, sposobnost, te ugled u Hrvatskoj i inozemstvu, dakle karakteristike stečene bavljenjem pravnom strukom, kao i visoke moralne kvalitete, smatramo da je naš prijedlog u cijelosti utemeljen", pisalo je u obrazloženju HOK-a.

Na dužnosti suca Ustavnog suda, Mario Kos ostao je sve do odlaska u mirovinu 2009. godine.

Usprkos sudačkoj karijeri, Mario Kos nikada nije zapostavio ni zaboravio svoju prvu ljubav – odvjetništvo. Uvijek se odazivao svim pozivima Hrvatske odvjetničke komore te svojim sudjelovanjem, vidljivim i nevidljivim, na svim važnijim događajima HOK-a radio na stalnom poboljšanju položaja odvjetnika u Hrvatskoj. Do same smrti, bio je aktivan član uredništva ovog časopisa, a svojim je idejama i vizijama pomagao da on bude bolji i zanimljiviji.

Predsjednik Josipović na tradicionalnom druženju u HOK-u

Vodstvo HOK-a dočekuje predsjednika Josipovića/ Predsjednici Josipović i Travaš u HOK-u

Hrvatska odvjetnička komora je 22. siječnja organizirala već tradicionalno druženje s visokim dužnosnicima iz pravosudnog, političkog i javnog života Hrvatske, među kojima su bili predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske Branko Hrvatin, potpredsjednik Hrvatskog sabora Nenad Stazić i drugi.

Veliki odaziv uzvanika Hrvatska odvjetnička komora smatra podrškom neovisnom odvjetništvu i pravosuđu kao jamstvu zaštite prava građana Hrvatske.

“Neovisnost odvjetništva ima važnu ulogu u društvu, a Hrvatska odvjetnička komora je tijelo koje u suradnji sa sudbenom vlasti prido-

nosi napretku pravosudnog sustava u cjelini”, rekao je predsjednik Josipović.

Predsjednik Hrvatske odvjetničke komore, Robert Travaš, pozdravljajući goste istaknuo je kako tim druženjem Komora želi pokazati zajedništvo i želju da sudjeluje u naporima za ostvarenje bolje i prosperitetnije Hrvatske.

“Duboko smo uvjereni da hrvatski građani imaju za to znanje, samopouzdanje i snagu”, istaknuo je predsjednik HOK-a.

Tradicionalnom druženju nazočili su i članovi Izvršnog i Upravnog odbora Komore, drugih tijela Komore te predstavnici odvjetničkih zborova u Hrvatskoj.

Visoki dužnosnici na domjenku

Božićni domjenak za odvjetnike

Hrvatska odvjetnička komora je 19. prosinca prošle godine za svoje članove u Hrvatskom odvjetničkom domu organizirala tradicionalni božićni domjenak. Hrvatski odvjetnici i tom su se prigodom u velikom broju odazvali pozivu da zajedno proslave kraj stare i početak nove godine. Božićni domjenak Hrvatske odvjetničke komore prilika je da se odvjetnici druže, razgovaraju i izmjenjuju iskustva. Predsjednik HOK-a Robert Travaš poželio je svim članovima ugodne blagdane te puno sreće i uspjeha u 2014. godini.

Hrvatska odvjetnička komora priopćenjem medijima i javnosti reagirala je u siječnju na događaje vezane uz provođenje europskog uhidbenog naloga i na komentare nepravomoćnih sudskih odluka

Osuda komentara nepravomoćnih sudskih odluka

Hrvatska odvjetnička komora, na sjednici Izvršnog odbora održanoj 13. siječnja 2014. godine, a u povodu zadnjih događaja u svezi s provođenjem europskog uhidbenog naloga i komentara nepravomoćnih sudskih odluka u sredstvima javnog priopćavanja, ne želeći ulaziti u dnevno-političke polemike, donijela je slijedeće zaključke o kojima želi izvijestiti javnost:

1. Hrvatska odvjetnička komora osuđuje bilo kakvo komentiranje nepravomoćnih sudskih odluka, jer se takvo komentiranje može tumačiti kao pritisak na rad suda koji mora donijeti konačnu odluku, a takav pritisak znači zadiranje i povredu neovisnosti i samostalnosti pravosudne vlasti, odnosno sudova i sudaca u donošenju sudskih odluka. Neovisnost i samostalnost pravosuđa temelj je demokratske pravne države, jer samo neovisni i samostalni sudovi mogu donositi pravedne i na zakonima utemeljene odluke. Svako drugačije ponašanje u suprotnosti je s Ustavom Republike Hrvatske i znači narušavanje samostalnosti i neovisnosti pravosuđa kao jednog od osnovnih temelja pravne države.
2. Nitko, pa tako ni izvršna i zakonodavna vlast, kao ni kolegice i kolege odvjetnici, ne bi trebali u javnosti komentirati nepravomoćne sudske odluke. Nasuprot tome, komentiranje i stručna polemika u vezi s pravomoćnim sudskim odlukama uvijek su dobrodošli radi razvijanja pravne znanosti i usklađenja sudske prakse, radi postizanja što je moguće veće pravne sigurnosti za građanke i građane, pravne osobe i sve druge oblike djelovanja i rada u Republici Hrvatskoj.
3. Hrvatska odvjetnička komora smatra pogrešnim i štetnim traženje ishitrenog autentičnog tumačenja zakona od strane zakonodavne vlasti u slučaju kada neka sudska odluka nije u skladu s očekivanjima i shvaćanjima izvršne ili zakonodavne vlasti.

Miljenić u HOK-u o reorganizaciji pravosudnog sustava

Ministar pravosuđa Republike Hrvatske Orsat Miljenić predstavio je 21. siječnja 2014. godine u prostorijama Hrvatske odvjetničke komore predsjedniku HOK-a Robertu Travašu te članovima Izvršnog i Upravnog odbora HOK-a predviđene pravce reorganizacije pravosudnog sustava i faze njene provedbe.

Ministar Miljenić prvenstveno je istaknuo novi teritorijalni ustroj mreže pravosudnih tijela, intenciju jačanja ravnatelja pravosudne uprave te uvođenje elektroničke nasumične dodjele drugostupanjskih predmeta na teritoriju cijele Republike Hrvatske.

Ministar pravosuđa Orsat Miljenić/Ministar predstavlja reorganizaciju

Miljenić i predsjednik HOK-a Robert Travaš

Na predstavljaju knjige u HOK-u: Ines Bojić, Jasna Omejec, Robert Travaš i Vesna Alaburić

Knjiga "Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava – Strasbourgški *acquis*", autorice prof. dr. sc. Jasne Omejec, predsjednice Ustavnog suda Republike Hrvatske, predstavljena je 17. veljače 2014. u prostorijama Hrvatske odvjetničke komore.

Knjiga Jasne Omejec predstavljena u HOK-u

Predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Robert Travaš pozdravio je sve odvjetnike, predstavnike sudbene vlasti i druge koji su nazočili predstavljaju knjige koju je ocijenio "značajnom, ne samo za nas pravnike nego i za sve

Knjiga "Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava - Strasbourgški *acquis*" na 1.570 stranica čitatelju pruža cjeloviti uvid u pravni život Konvencije te omogućava upoznavanje s institucionalnim ustrojem konvencijskog nadzornog sustava i s temeljnim doktrinarnim postulatima konvencijskog prava, a istodobno, detaljnim objašnjenjima sudske prakse i pravnih stajališta Europskog suda, predstavlja osnovu za njezinu djelotvornu primjenu u praksi. Izdanje je namijenjeno pravnicima, osobito sucima, državnim odvjetnicima i odvjetnicima te državnim i javnim službenicima koji se svakodnevno bave pravima i obvezama stranaka, ali i studentima prava svih stupnjeva te polaznicima poslijediplomskih i doktorskih pravnih studija. Knjiga je namijenjena i svim osobama kojima pravo nije struka, a koje se žele upoznati sa stvarnim značenjem i praktičnom primjenom Konvencije, tumačene kroz praksu Europskog suda.

koji imaju interesa imati znanja o Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i načinu na koji Europski sud djeluje u zaštiti tih prava".

Predsjednik HOK-a istaknuo je da je za pisanje te obimne knjige bio potreban veliki trud, odnosno više od šest godina rada.

"Fascinantan je obujam pregleda i komentara koji pruža ova knjiga, a očigledan je veliki trud, stručnost i napor da se knjiga ovako visokog standarda pruži struci, ali i pravnim laicima zainteresiranim za ljudska prava. Hrvatska je treća zemlja po broju podnesenih zahtjeva Europskom sudu za ljudska prava u odnosu na broj stanovnika, više su podnijele samo Srbija i Crna Gora, ali koliko je još uvijek naše neznanje o funkcioniranju tog suda pokazuje i podatak da je 95 posto tih zahtjeva odbačeno. I zato je ova knjiga važna za sve nas, kao dio našeg cjeloživotnog obrazovanja bez kojeg se više ne može strankama pružati kvalitetna pravna zaštita njihovih prava i interesa", rekao je Travaš. Predsjednik Komore govorio je i o impresiv-

nim biografskim podacima autorice, koja je predsjednica Ustavnog suda Republike Hrvatske, redovita profesorica na Katedri za upravno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, redoviti član-utemeljitelj Akademije pravnih znanosti Hrvatske, članica Instituta za javnu upravu, dugogodišnja članica Komisije za demokraciju putem prava (Venecijanske komisije) Vijeća Europe te poznata i aktivna članica u europskoj i međunarodnoj zajednici europskih sudova. Uz sve to, profesorica Omejec je i međunarodni pravni stručnjak OESS-a, Vijeća Europe i Europske komisije, podsjetio je Travaš, dodajući kako je objavila i velik broj znanstvenih i stručnih radova iz područja prava javnih stvari odnosno javnih dobara, prava državljanstva, odnosa državne uprave i lokalne samouprave te izbornog prava.

Knjigu su zatim predstavile odvjetnice Vesna Alaburić i Ines Bojić, koje su istaknule da je knjiga profesorice Omejec dragocjeno i nenadomjestivo štivo za odvjetnike, te da se radi o "iznimnom djelu izvrsne strukture razvrstavanja velikog materijala".

"U knjizi profesorice Omejec dobro su i opširno elaborirana načela ljudskih prava, a za nas je važna i zbog toga što se praksa Europskog suda za ljudska prava nije uvijek primjenjivala u Hrvatskoj", kazala je Vesna Alaburić.

"Ova knjiga napisana je minuciozno i filigranski i za sve one koje sudjeluju u pravosudnom životu Hrvatske, a posebice za pravnike praktičare, dobro je što je ovakvo djelo objavljeno na hrvatskom jeziku", rekla je Ines Bojić.

Profesorica Omejec zahvalila je prisutnima te istaknula kako joj je posebno drago da se njezi-

Robert Travaš i
Jasna Omejec

na knjiga predstavlja u Hrvatskoj odvjetničkoj komori odvjetnicima koji "imaju veliku i važnu ulogu u pravosudnom sustavu" svake zemlje, pa tako i Hrvatske.

U primjeni konvencijskog prava, nastavila je, veliku važnost imaju hrvatski odvjetnici jer "bez dobrog poznavanja konvencijskog prava, nema dobre pomoći strankama".

Ne treba zaboraviti, istaknula je profesorica Omejec, da hrvatski odvjetnici predstavljaju hrvatski pravosudni sustav u Europi, ali i oni se moraju usavršavati, jer Europski sud "odbija 95 posto hrvatskih zahtjeva zbog toga što ne ispunjavaju elementarne uvjete".

S druge strane, kazala je, "podnesci pojedinih hrvatskih odvjetnika su uzor u Strasbourgu".

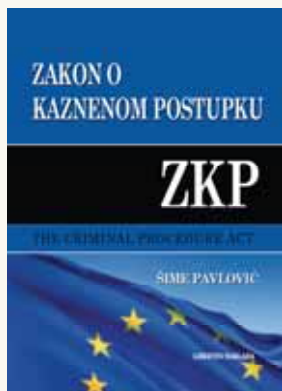
Široki raspon tema – od pada vojnih diktatura do princeze Diane

Knjiga Jasne Omejec obrađuje brojne teme, uz ostalo, historijsko značenje holokausta, uspon i pad europskih vojnih diktatura, bivšu zloglasnu sovjetsku tajnu policiju i kasnije postupke lustracije njezinih članova u nekim postkomunističkim državama, kurdsko pitanje u Turskoj, zločine zloglasnih terorista poput Šakala, intervencije saveznika izvan teritorija država članica Vijeća Europe (Irak), raspad bivšeg "istočnog bloka" i kaos vezan uz konfisciranu i nacionaliziranu imovinu građana koji su ti totalitarni režimi ostavili za sobom, nepriznate države na tlu Europe koje su se u tom kaotičnom stanju neizvjesnosti pokušale stvoriti, kao što je Pridnestrovska Moldavska Republika ("Moldavska Republika Transistrija"), zločine na Kosovu, bombardiranje Srbije koje je proveo NATO ili tegoban položaj "izbrisanih" u Sloveniji.

Istodobno, knjiga priča "priče" o europskim kraljevima, prinčevima i princezama, o bivšem grčkom kralju Konstantinu, o razbaštinjenom princu, sinu švedskog kralja Gustava VI. Adolfa, o borbi princa Hansa-Adama II. od Lihtenštajna za povrat imovine konfiscirane ukazom bivše Čehoslovačke, o borbi princeze od Monaka za pravo na privatnost, o nesretnoj smrti britanske princeze Dijane...

Libertin naklada – Biblioteka pravo i zakoni – objavila je početkom 2014. godine novu knjigu mr. sc. Šime Pavlovića, odvjetnika iz Zadra, pod naslovom “Zakon o kaznenom postupku” (autorski pročišćeni tekst).

mr. sc. Šime Pavlović: Zakon o kaznenom postupku

Autor Šime Pavlović na 1.200 stranica obrađuje Zakon o kaznenom postupku, s bilješkama, sudskom praksom, domicilnim i međunarodnim komplementarnim propisima, a u knjizi su posebno istaknuti pravni akti (odluke) međunarodnih sudova koji reguliraju jedinu materiju.

Recenzije za ovu knjigu napisali su suci Vrhovnog suda Republike Hrvatske Marijan Svedrović i Damir Kos.

“ZKP u ‘obradi’ mr. sc. Šime Pavlovića predstavlja realnu podlogu za analizu sadržaja i ocjenu uspješnosti hrvatskog kaznenog postupka, a u pojedinim dijelovima imaju praktično-znanstveni pečat autora”, napisao je u svojoj recenziji Marijan Svedrović, dodajući kako se prije svega radi o novotama ZKP-a.

“Autor mr. sc. Šime Pavlović u svim tim novotama (a i mnogim drugim) iznosi svoje razloge – vrijednosne sudove – o velikom broju sudskih odluka najviših sudova i time analitički tretira većinu novota ZKP-a”, dodaje Svedrović te ističe veliki angažman autora na dijelu Zakona koji se odnosi na pravnu pomoć i njegovo ažurno praćenje najnovijih sudskih odluka koje se odnose na primjenu Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije.

“Aktualnost ove problematike (provedbe europskog uhiđenog naloga) samo je dokaz u kojoj je mjeri knjiga autora mr. sc. Šime Pavlo-

vića potrebna stručnoj i znanstvenoj javnosti. Širina obuhvata ove materije pruža odgovore na mnoga otvorena pitanja”, zaključuje u svojoj recenziji Svedrović te ističe da će Pavlovićeva knjiga “olakšati rad svima onima koji se bave kazneno-pravnom problematikom u najširem smislu te riječi”.

“Autor knjige mr. sc. Šime Pavlović prvi se u novijoj povijesti hrvatske pravne misli prihvatio nadasve nezahvalnog i teškog posla da kao osoba koja nije bila izravno uključena u izradu teksta zakona, a istovremeno kao praktičar i svakodnevni primjenjivač normi Zakona o kaznenom postupku izvrši cjelovitu analizu teksta ZKP-a uz iznošenje svojih kritičkih promišljanja o pojedinim zakonskim rješenjima s jasnim sugestijama zakonodavcu *de lege ferenda*. Dosad objavljene knjige s istom temom, kao i knjige iste teme u najavi, obrađuju fragmentarno i od autora Zakona izraženu misao “što je Zakonodavac pojedinim zakonskim rješenjima htio reći”, napisao je u recenziji Damir Kos te ocijenio da se radi o prvoj ozbiljnoj i sveobuhvatnoj analizi zakonskih rješenja normi sadržanih u ZKP-u.

“Na sve izazove i zamke koje se pojavljuju u izradi tako zahtjevnog teksta kao što je pisanje komentara Zakona o kaznenom postupku u odnosu na svaki članak, autor uspješno odgovara, a što može učiniti samo osoba zavidne razine stručnog, teorijskog znanja obogaćenog dugim, kvalitetnim i sadržajnim radom u praksi kao primjenjivač zakonskih normi u poziciji državnog odvjetnika, odvjetnika i suca”, ocijenio je Damir Kos.

Zadarski odvjetnik mr. sc. Šime Pavlović autor je više knjiga s tematikom kaznenog prava u Hrvatskoj. Dugogodišnji je suradnik i član uredništva časopisa “Odvjetnik” u kojem je počeo objavljivati još 1971. godine kao vrlo mladi odvjetnik.

Odvjetnik Damir Jelušić za "Odvjetnik" piše tekst o potrebnim promjenama Zakona o medijima koji je u Hrvatskoj na snazi već više od devet godina.

Pravna promišljanja o nužnosti noveliranja Zakona o medijima

1. Uvod

Zakon o medijima¹ stupio je na snagu 18. svibnja 2004. godine pa je, dakle, na snazi već više od devet godina. U tom se vremenskom intervalu u pravnoj praksi i relevantnoj judikaturi manifestirala njegova fragmentarna normativna insuficijentnost, deficitarnost i podnormiranost. To je dovelo do različitih pravnih shvaćanja i interpretacija u pogledu nekih procesnopравnih i materijalnopравnih pitanja koja su se nametnula u zakonskoj primjeni, a koja su u početku rezultirala nejedinstvenom primjenom mjerodavnog materijalnog i procesnog prava, sve dok u judikaturi, posebice onoj Vrhovnog suda kao najviše sudske instance zadužene za jedinstvenu primjenu prava², nisu iznjedrena jedinstvena pravna shvaćanja o tim pravnim pitanjima.

Zbog toga ćemo u ovom radu iznijeti neka pravna promišljanja i konkretne normativne *de lege ferenda* prijedloge koje bi zakonodavac trebao pravno razmotriti pri noveliranju sadašnjeg ili eventualnom donošenju potpuno novog zakona, fokusirajući i koncentrirajući se, radi prostorne limitiranosti ovog časopisa, samo na one, prema našem mišljenju, najvažnije, najnužnije i esencijalne, jer se neki od njih, osim na našim pravnim promišljanjima, baziraju na pravnoj praksi i relevantnoj judikaturi, kreiranoj i iznjedrenoj po stvarno nadlež-

nim sudovima svih instanci tijekom razdoblja u kojem je Zakon na snazi.

2. Redefinirati odredbu čl. 7. koja jamči štice prava privatnosti i odredbu čl. 21. koja definira štetu, te ih materijalnopравno i terminološki harmonizirati s odredbama čl. 19. i čl. 1046. Zakona o obveznim odnosima

Zakon o obveznim odnosima³, koji je u pretežitom dijelu⁴ stupio na snagu 1. siječnja 2006. godine, dakle nakon stupanja na snagu Zakona o medijima, u naš je obveznopравni sustav inaugurirao objektivnu koncepciju neimovinske štete. Njome je neimovinska šteta definirana kao povreda prava osobnosti,⁵ za razliku od Zakona o obveznim odnosima⁶ koji je nematerijalnu štetu definirao kao nanošenje drugome fizičkog ili psihičkog bola ili straha⁷. Razlika nije samo terminološka, u preimenovanju nematerijalne štete u neimovinsku, nego sadržajna, jer je ZOO/91 taksativno⁸ normirao prav-

Damir Jelušić

odvjetnik

O autoru

Damir Jelušić rođen je 1972. godine u Rijeci gdje je 1999. godine završio Pravni fakultet. Od 2000. godine radi u Odvjetničkom društvu Vukić, Jelušić, Šulina, Stanković, Jurcan i Jabuka d. o. o. iz Rijeke. Objavljuje stručne članke u domaćoj pravnoj periodici, časopisima *Hrvatska pravna revija*, *Pravo i porezi*, *Novi informator* i *Odvjetnik*.

1 Zakon o medijima (NN 59/04, 84/11 i 81/13)

2 Ustav Republike Hrvatske (NN 85/10 – pročišćeni tekst), čl. 118/1., Zakon o sudovima (NN 28/13), čl. 20/1. t. 1.

3 Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08 i 125/11)

4 Odredbom je čl. 1065. ZOO/2005 normirano da isti stupa na snagu stupa 1. siječnja 2006., s tim da su se odredba članka 26/1. – 3. i članka 29/2. – 6. i stavka 8. počele primjenjivati dvije godine od dana stupanja na snagu istog odnosno 01. siječnja 2008.

5 ZOO/2005, čl. 1046. Crnić, Ivica, *Neimovinska šteta*, Organizator, 2006., str. 82. i 83.

6 Zakon o obveznim odnosima (NN 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/01)

7 ZOO/91, čl. 155.

8 ZOO/91, odredbom je čl. 200/1. bilo normirano da se pravična novčana naknada oštećeniku može dosuditi odnosno istom odmjeriti pravičnu novčanu naknadu za pretrpljene fizičke bolove, pretrpljene duševne bolove

no priznate oblike naknade nematerijalne štete osnovom kojih se oštećeniku mogla odmjeriti pravična novčana naknada, dok ZOO/2005, definirajući neimovinsku štetu kao povredu prava osobnosti, prava osobnosti ne normira kao *numerus clausus*, nego tzv. *otvorenom listom*⁹ prava osobnosti samo primjerice, *expressis verbis* normirajući da svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu prava osobnosti u slučaju ispunjenja zakonskih pretpostavki¹⁰, navodi i imenuje pojedina prava osobnosti fizičkih i pravnih osoba¹¹, prepuštajući judikaturi da, temeljem životnih situacija, iznjedri i druga moguća prava osobnosti¹² zbog povrede kojih oštećenici pred sudom mogu tražiti i ostvariti pravnu zaštitu u vidu zaštite povrijeđenih im prava osobnosti. Novom se definicijom, *ergo*, stavlja, znak jednakosti između neimovinske štete i prava osobnosti¹³. Slijedom toga, prvo, točku 4., koja se nalazi u Glavi II. ZM-a koja nosi naziv *Opća načela, iz Zaštita privatnosti* treba preimenovati u *Zaštita prava osobnosti*.

Drugo, odredbu koja normira da svaka osoba ima pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti¹⁴ treba u materijalnopravnom smislu harmonizirati sa spomenutom odredbom ZOO/2005, i to tako da se propiše da svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu prava osobnosti pod pretpostavkama utvrđenima zakonom, te, primjerice, navedu najvaž-

zbog smanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda i časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliske osobe, te za strah, ako sud nađe da okolnosti slučaja, a osobito jačina bolova i straha, te njihovo trajanje, to opravdavaju.

9 Crnić, op. cit, str. 83.

10 ZOO/2005, odredba čl. 19/1.

11 ZOO/2005, u odredbi su čl. 19/2. kao primjeri prava osobnosti navedeni pravo na život, pravo na fizičko zdravlje, pravo na duševno zdravlje, pravo na ugled, čast i dostojanstvo, pravo na ime, pravo na slobodu i pravo na privatnost osobnog i obiteljskog života.

12 Radolović, Aldo, *Pravo osobnosti u novom Zakonu o obveznim odnosima*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1/2006., str. 22.

Radolović, primjerice, uz prava osobnosti navedena u odredbi čl. 19/2. ZOO/2005., kao prava osobnosti navodi i pravo na duševni integritet, pravo na pisma i osobne zapise, pravo na osobnost odnosno osobni identitet, te moralna prava autorstva i prava izuma.

13 Radolović, op. cit., str. 31.

14 ZM, čl. 7/1.

nija zakonski zaštićena prava osobnosti.

Treće, iako je i po sadašnjim normativnim rješenjima u praksi i judikaturi nesporno i neupitno da i pravna osoba ima pravo na zaštitu prava osobnosti¹⁵, jer to proizlazi kako neposredno iz zakonske odredbe kojom je propisano da se na utvrđivanje odgovornosti za naknadu štete primjenjuju propisi o obveznim odnosima¹⁶, dakle i odredba ZOO/2005 koji štiti prava osobnosti pravne osobe¹⁷, ali posredno odnosno indirektno i iz zakonske odredbe po kojoj pravo na ispravak ima i pravna osoba ako su spornim informacijama povrijeđena njena prava i interesi¹⁸, smatramo potrebnim izrijekom normirati da i pravna osoba ima pravo na zaštitu prava osobnosti, uz iznimku onih vezanih za biološku bit fizičke osobe, jer, primjerice, naravno da pravna osoba nema pravo na psihičko zdravlje ili pravo na dostojanstvo.

Četvrto, zakonsku definiciju nematerijalne štete¹⁹, koja je identična iskazanoj u ZOO/91, treba harmonizirati s definicijom u ZOO/2005,

15 ZOO/91 nije priznavao pravo pravne osobe na naknadu nematerijalne štete pricinjene publiciranjem spornih informacija u medijima, a takvo je pravno shvaćanje zauzela i judikatura. Primjerice, ...ZOO-om je propisano pravo fizičke, a ne i pravne osobe na naknadu nematerijalne štete... (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-71/93). Tako i Privredni sud Republike Hrvatske, Pž-27/92. Međutim, Ustavni sud Republike Hrvatske u odluci donesenoj u predmetu broj U-III-1558/2000, *nota bene* dok je na snazi bio ZOO/91, zauzeo je pravno shvaćanje prema kojem i pravna osoba, u slučaju povrede prava osobnosti, ima pravo na sanaciju pricinjene joj nematerijalne štete pružanjem nenovčane satisfakcije: ...Dakle, u odredbama članaka 157. i 199. ZOO-a, kao i odredbama članaka 21. i 30. ZJP-a, kojima se priznaje pravo na nenovčane oblike popravljivanja nematerijalne štete zbog povrede prava osobnosti, ne pravi se razlika između fizičke i pravne osobe. Stoga se, po ocjeni Ustavnog suda, pravna osoba, temeljem tih odredbi, kao pravne osnove, može zahtijevati prestanak radnje kojom se vrijeđa njezino pravo osobnosti, objavljivanje presude, opoziv izjave, objavljivanje ispravka ili nešto drugo čime se može postići svrha koja se postiže novčanom naknadom nematerijalne štete, pa se u ovom konkretnom slučaju odluka suda treba temeljiti na tim zakonskim odredbama. Zauzimajući ovo stajalište Ustavni sud je imao u vidu i odredbu članka 38. stavka 4. Ustava koja jamči pravo na ispravak svakomu komu je javnom viješću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo...

16 ZM, čl. 21/3.

17 ZOO 2005, čl. 19/3.

18 ZM, čl. 40/1.

19 ZM, čl. 21/2.

i to na način da se propiše da je neimovinska šteta povreda prava osobnosti.

Peto, kudikamo preciznije treba normirati zakonsku odredbu po kojoj osoba koja obavlja javnu službu ili dužnost ima pravo na zaštitu privatnosti, osim u slučajevima koji su u vezi s javnom službom ili dužnosti koju osoba obavlja²⁰. U kontekstu te odredbe, prvo, treba propisati da i javna osoba ima pravo na zaštitu prava osobnosti umjesto prava na zaštitu privatnosti kao samo jednog od mnogih prava osobnosti. Drugo, odredbu treba mnogo preciznije normirati, jer sadašnja stilizacija i formulacija u praksi nerijetko rezultira pravnim shvaćanjima i interpretacijama po kojima javne osobe nemaju pravo na zaštitu prava osobnosti povrijeđenih publiciranjem spornih (dez)informacija u medijima, ako je povrijeđena u kontekstu javnog posla kojim se javna osoba bavi i/ili funkcije koju obnaša. Dakako da su takve pravne interpretacije materijalno pravno netočne, nekorektna i neosnovane, jer javne osobe imaju pravo na zaštitu prava osobnosti jednako kao i nejavne osobe, o čemu je u mjerodavnoj i relevantnoj judikaturi odavno zauzeto pravno shvaćanje²¹. Time se, dakako, ni na koji način ne dovodi u pitanje pravno shvaćanje, također zauzeto u relevantnoj judikaturi²², po kojem javne osobe, ali i osobe koje svojim izjavama, ponašanjem i drugim djelima koja su u vezi s njihovim osobnim

ili obiteljskim životom, same privlače pozornost javnosti, ne mogu zahtijevati i dobiti jednak stupanj pravne zaštite kao nejavne osobe²³, jer zbog svog statusa moraju biti spremne otrpjeti mnogo grublji i oporiji medijski kritičizam i negativne vrijednosne sudove kada se oni odnose na njihov javni rad.

Šesto i zaključno u ovom kontekstu, a posljedično prednjem, odredbu koja medije obvezuje na poštivanje privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti građana²⁴ treba preformulirati na način da ih obveže na poštivanje prava osobnosti fizičkih i pravnih osoba.

3. Precizno normirati deliktnu neodgovornost nakladnika medija za štetu nastalu publiciranjem fotografija i/ili snimaka snimljenih na javnim mjestima

Prema našem pravnom shvaćanju i sadašnja zakonska odredba, kojom je normirano da se nakladnik može ekskulpirati od deliktne odgovornosti ako je šteta počinjena publiciranjem fotografije oštećenika snimljenom na javnom mjestu²⁵, nije ostavljala pravni prostor za odmjerenje pravičnih novčanih naknada oštećenicima koji su fotografirani i/ili snimani na javnim mjestima, a te fotografije i/ili snimke potom publicirane u medijima, te smo zastupali pravni stav, dijeleći ga s nekim inim autorima²⁶, ali, *nota bene*, i Ustavnim sudom²⁷, da publiciranjem fotografija i/ili snimaka snimljenih na javnim mjestima, temeljem navedene zakonske odredbe, vrijedi pravilo slobode publiciranja. Međutim, Vrhovni sud u nekim svojim odlukama²⁸, rješavajući to materijalno pravno pitanje, a njegovom su se pravnom shvaćanju priklonili i sudovi nižih instanci²⁹, zauzeo je pravno shvaćanje, s kojim smo pravno polemizirali u jednom drugom radu³⁰, da

20 ZM, čl. 7/2.

21 Primjerice, *...Razlaganja tuženika u smislu postojanja manjeg stupnja zaštite privatnog života javnih osoba – kakav je tužitelj kao direktor tvrtke i predsjednik Gradskog vijeća Grada M. – u slučaju koji je vezan za njegovu javnu djelatnost neosnovana su u konkretnom slučaju, jer postojeći propisi uključujući i čl. 6. ZJP štite sve osobe, pa tako i one iz javnog života – javne osobe od štete prouzročene objavom neistinitih informacija uvredljivog sadržaja kojim se takvim osobama nanosi duševna bol i strah osim u slučaju, ako postoje neki od osnova za oslobođenje nakladnika od odgovornosti za štetu iz čl. 23. ZJP koji prema utvrđenju nižih sudova u ovom slučaju ne postoje...* (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-3661/1999-2), tako isti i u Rev-3661/1999-2 i Rev-71/2006-2.

22 Primjerice, *...Sudovi su tužitelju uskratili zaštitu privatnosti i temeljem odredbe čl. 6. st. 3. ZJP, jer svojim ponašanjem i djelima sam privlači pozornost javnosti...* (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-71/2006-2). Ili, *...Imajući u vidu činjenicu da je tužitelj javna osoba odnosno poznati novinar koji svojim načinom pisanja sam privlači pažnju javnosti zbog toga ne može zahtijevati istu zaštitu privatnosti kao druge osobe...* (Županijski sud u Rijeci, Gž-5118/2011-2).

23 ZM, čl. 7/3.

24 ZM, čl. 16/1.

25 ZM, čl. 21/4. alineja 4.

26 Havkić, Alaburić, Marijan, *Komentar Zakona o javnom priopćavanju, Več-V inženjering*, Zagreb, 2000., str. 101. i 102.

27 Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III/4365/2005.

28 Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2049/89, Rev-2016/98 i Rev 502/1998.

29 Općinski sud u Rijeci, P-2535/02 i P-4601/03, Županijski sud u Rijeci Gž-6873/05-3 i Gž-2444/06.

30 Jelušić, Damir, *Odgovornost nakladnika medija za obja-*

nakladnik, unatoč i usprkos u dokaznom postupku nesporno utvrđenoj pravnorelevantnoj činjenici da je fotografija i/ili snimka oštećenika snimljena na javnom mjestu, istom oštećenju odgovara za naknadu neimovinske štete ako je fotografija i/ili snimka uvredljivog sadržaja. Naš smo pravni stav, osim na navedenoj odredbi, temeljili na shvaćanju, da se poslužimo sasvim konkretnim primjerom iz judikature u kojem je pravomoćno odmjerena (ne)pravična naknada, po kojem se ženska osoba koja se svojevrijedno i dragovoljno, na javnoj plaži kao notorno javnom mjestu, odlučila sunčati u *toplessu*, ne može smatrati oštećenicom koja ima pravo na pravičnu novčanu naknadu zbog navodno joj pričinjene neimovinske štete povredom prava osobnosti nastale publiciranjem takve fotografije i/ili snimke u medijima, jednostavno zato jer je tim činom dragovoljno i samovoljno pristala, kako na to da njene obnažene grudi budu izložene pogledima drugih osoba na plaži, tako i na mogućnost da bude fotografirana i/ili snimana, a fotografije i/ili snimke potom budu publicirane u medijima. Odnosno, po našem pravnom shvaćanju, takva se osoba svojim činom potpuno dragovoljno i u potpunosti odriče prava na zaštitu privatnosti i drugih prava osobnosti koja mogu biti povrijeđena publiciranjem takvih fotografija i/ili snimaka u medijima, jer ako ne želi da njene obnažene grudi budu objekt gledanja, bilo neposredno na plaži, bilo posredno u medijima, tada svoje ponašanje mora uskladiti s tom željom i neće se ni djelomice obnažiti na javnoj plaži. Dakle, zaključno u tom kontekstu, smatramo da postojeću zakonsku odredbu koja regulira taj eksculpacijski razlog treba normativno doraditi na način da *pro futuro* iz nje nedvojbeno, neupitno i nesporno proizlazi pravilo medijske slobode publiciranja fotografija i/ili snimki snimljenih na javnim mjestima, pri čemu, naravno, na nakladniku leži teret dokazivanja³¹ da u svakom konkretnom slučaju u dokaznom postupku sa sigurnošću dokaže

vu fotografija snimljenih na javnim mjestima, Pravo i porezi broj 12/2008.

31 Odredbom je čl. 21/6. ZM-a normirano da na tuženiku odnosno nakladniku leži teret dokazivanja zakonskih pretpostavki za oslobođenje od odgovornosti odnosno eksculpacijskih razloga.

pravnorelevantnu činjenicu da su fotografija i/ili snimka snimljeni na javnom mjestu.

4. Normirati objektivni prekluzivni rok za podnošenje zahtjeva za objavu ispravka, te odrediti da ga se nakladniku, osim neposredno, može podnijeti i posredno preko glavnog urednika medija

U kontekstu podnošenja zahtjeva za objavom ispravka spornih informacija nakladniku medija kao pozitivne procesne pretpostavke³², u pravnoj su se praksi manifestirala dva pravna problema odnosno pravne dvojbe i dileme. Prvi je vezan uz rok u kojem oštećenik nakladniku može podnijeti navedeni zahtjev. U judikaturi je isprva prevladalo pravno shvaćanje po kojem se zahtjev može podnijeti u objektivnom prekluzivnom roku od 30 dana od dana publiciranja spornih (dez)informacija³³, pa su u predmetima vođenima radi naknade štete pričinjene publiciranjem spornih (dez)informacija, u kojima zahtjevi nisu podnošeni ili su podnošeni nepravovremeno, tužbe rijetko, ali prema našem mišljenju procesnoppravno zakonito i pravilno, odbacivane, ili mnogo češće, prema našem mišljenju procesnoppravno nepravilno i nezakonito, tužba i tužbeni zahtjev odbijani presudama³⁴. Autor ovog rada je *ab initio* zastupao navedeno pravno shvaćanje smatrajući da je *mens legislatoris* bio pravna korelacija odredbe kojom je normirana navedena procesna pretpostavka s procesnim zakonskim odredbama koje reguliraju institut ispravka spornih informacija, pa tako i odredbom koja normira rok za podnošenje ispravka, a takvo je pravno shvaćanje u početku zauzeo i Vrhovni sud³⁵. Međutim, u nekim svojim kasnijim odlukama korigirao je i modificirao svoje pravno shvaćanje u pogledu tog

32 ZM, čl. 22/2.

33 ZM, čl. 40/2.

34 Općinski građanski sud u Zagrebu, Pn-1071/05, Pn-5706/06, i Pn-4774/06, Općinski sud u Rijeci, P-921/06 i P-227/07, Županijski sud u Rijeci, Gž-3461/07, Županijski sud u Zagrebu Gžn-2435/08 i Gž-1319/09-2.

35 ...Zahtjev glavnom uredniku nema nikakav drugi smisao od onoga koji je predviđen za zahtjev iz čl. 22. st. 2. ZM-a. Pojam obraćanja nakladniku iz toga propisa zato treba tumačiti u kontekstu čl. 40.-45. ZM-a, kojima se cjelovito regulira materija ispravka informacija (u postupku kod glavnog urednika)... (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-1553/09-2).

pravnog pitanja te zauzeo pravno shvaćanje da se zahtjev za objavom ispravka može podnijeti u roku od tri mjeseca računajući od dana oštećenikovog saznanja za sporne publicirane (dez)informacije³⁶. Unatoč navedenom pravnom shvaćanju Vrhovnog suda, autor ovog rada i dalje zastupa identično pravno shvaćanje iz dva temeljna razloga. Prvo, krajnje je nelogično da bi zakonodavac oštećeniku, da bi oštećenik stekao pravo na utuženje, nametnuo obvezu ispunjenja procesne pretpostavke u formi prethodnog obraćanja nakladniku sa zahtjevom za objavu ispravka, a da nije propisao zakonski rok u kojem oštećenik to može učiniti. Drugo, u proceduri objave ispravka se, i prema pravnom shvaćanju Vrhovnog suda deklariranom u brojnim odlukama, primjenjuju procesne zakonske odredbe koje reguliraju taj

36 ...Predmetnom tužbom tužitelj je zatražio od nakladnika isplatu naknade štete zbog objavljene informacije te objavljenog članka u dnevnom listu "Večernji list" s podnaslovom "Obračun u podzemlju u klasičnoj 'sačekuši' ubijen L. K., za kojeg policija smatra da je zagrebački kralj droge. Kraj primirja mafije". Drugostupanjski je sud, preinačenjem prvostupanjske presude, odbacio tužbu, smatrajući da je tužitelj, zatražio od nakladnika ispravak informacije u smislu odredaba čl. 22. st. 2. Zakona o medijima ("Narodne novine", broj 59/04), ali da taj ispravak nije zatražio u roku iz čl. 40. st. 2. Zakona o medijima koji iznosi 30 dana od objave informacije, a koji rok, prema stajalištu drugostupanjskog suda, treba primijeniti i u slučaju prethodnog obraćanja nakladniku radi objavljivanja ispravka sporne informacije, a što je pretpostavka prava na tužbu za naknadu nematerijalne štete. Primjena navedenog roka iz čl. 40. st. 2. Zakona o medijima i u slučaju iz čl. 22. st. 2. Zakona o medijima pravno je pitanje zbog kojeg je drugostupanjski sud dopustio izjavljivanje revizije u ovom predmetu. Prema stajalištu ovog revizijskog suda prekluzivni rok iz čl. 40. st. 2. Zakona o medijima koji se odnosi na poseban institut "Objavljivanje ispravka i odgovora" kad se on zahtjeva od glavnog urednika, ne primjenjuje se u slučaju iz čl. 22. st. 2. Zakona o medijima kad se ispravak zahtjeva od nakladnika a u svezi s pravom na podnošenje tužbe za naknadu nematerijalne štete. Odredbe čl. 22. st. 2. Zakona o medijima ne upućuju na primjenu tog, inače strogog prekluzivnog roka, a niti bilo koja druga odredba Zakona o medijima predviđa mogućnost širenja primjene navedenog prekluzivnog roka iz čl. 40. st. 2. istog Zakona izvan instituta za koji je zakonom predviđen. Stoga, budući da je prema odredbi čl. 23. Zakona o medijima predviđeno da se tužba za naknadu štete može podnijeti najkasnije u roku od 3 mjeseca od dana saznanja za objavu informacije kojom je šteta prouzročena, treba zaključiti da u okviru tog roka oštećeni se mora prethodno obratiti nakladniku radi objavljivanja ispravka sporne informacije kako bi ostvario svoje pravo na podnošenje tužbe za naknadu nematerijalne štete, u zakonom predviđenom roku... (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-1310/08-2).

institut, od odredbe koja normira ovlaštenike tog prava, preko odredbe o obveznoj pisanoj formi zahtjeva, do odredbe koja propisuje tko je, u kojem roku i na koji način obvezan publicirati traženi tekst ispravka, ali i ine odredbe koje reguliraju taj institut³⁷, pa nam je krajnje nejasno, nerazumljivo i nedokučivo zašto bi iznimka bila jedino odredba koja normira rok za podnošenje zahtjeva za objavom ispravka. No, kako se to pravno pitanje u praksi nametnulo kao sporno, *de lege ferenda* u zakonskoj odredbi koja propisuje tu procesnu pretpostavku treba precizno propisati rok u kojem se zahtjev može podnijeti. Mi se pritom zalažemo za normiranje tridesetodnevnog objektivnog prekluzivnog roka, koji počinje danom publiciranja spornih (dez)informacija, jer rok od tri mjeseca smatramo nepotrebno predugim.

Drugi pravni problem koji se javio u praksi bio je vezan uz pravno pitanje je li zahtjev u formalnopravnom smislu zakonito i pravilno podnijeti ako je, osim na nakladnika³⁸, podredno adresiran i na glavnog urednika medija u kojem su publicirane sporne (dez)informacije, ili samo na potonjeg. U početku primjene Zakona prevladavalo je pravno shvaćanje da su formalnopravno zakonito i pravilno podnijeti samo zahtjevi koji su adresirani isključivo na nakladnika i, *argumentum a contrario*, da su nezakoniti i nepravilno podnijeti zahtjevi koji su, osim na nakladnika, podredno adresirani na glavnog urednika, kao i oni adresirani isključivo na potonjeg, pa su tužbe u takvim parnicama, u pravilu, bile odbacivane³⁹. Nejedinstvena primjena prava u pogledu tog pravnog pitanja potrajala je sve dok Vrhovni sud nije zauzeo pravno shvaćanje po kojem su formalnopravno ispravni i zahtjevi podredno ili isključivo adresirani na glavnog urednika medija⁴⁰. Sukladno toj činjenici, pravno shva-

37 ZM, čl. 40. - 45.

38 ZM, čl. 22/2.

39 Općinski građanski sud u Zagrebu, Pn-1071/05, Općinski sud u Rijeci, P-3859/06-31, Općinski sud u Puli, P-971/10-9.

40 ...Valja zaključiti da se zahtjev (kao procesna pretpostavka tužbe iz čl. 22. st. 2. ZM-a) ne može sagledavati izvan konteksta propisa koji reguliraju pravo na objavu ispravka informacije i da se obraćanje "nakladniku" po tom topisu treba realizirati sukladno čl. 40. - 45. ZM-a. To drugim riječima znači da je upravo glavni urednik u

ćanje koje je o ovom formalnopravnom pitanju iznjedrila relevantna judikatura treba inkorporirati u zakonski tekst odredbom po kojoj se zahtjev za objavom ispravka nakladniku može podnijeti neposredno ili posredno preko glavnog urednika medija u kojem su publicirane sporne (dez)informacije, a koji je zakonski odgovoran za sve (dez)informacije publicirane u mediju u kojem ima funkciju glavnog urednika⁴¹.

5. Normirati objektivne rokove za podnošenje tužbe radi naknade štete i tužbe radi objave ispravka

Zakonom je propisan subjektivni prekluzivni tromjesečni rok u kojem se može podnijeti tužba radi naknade štete pričinjene publiciranjem spornih (dez)informacija u medijima, koji teče od dana oštećenikovog saznanja za (dez)informacije kojima je šteta pričinjena⁴². Tako normiran rok u praksi dovodi do pravnih problema, jer ima slučajeva kada oštećenici tužbu podnose i, primjerice, pet ili sedam mjeseci nakon publiciranja spornih (dez)informacija navodeći kao razlog kasnije saznanje za publiciranje (dez)informacija. Realno gledajući, međutim, ne radi se o ničem drugom nego pokušaju saniranja procesnopravnog *faux pasa* počinjenog osobno ili po angažiranom punomoćniku nepravovremenim odnosno nepravodobnim podnošenjem tužbe. Posebno je procesnopravno problematično, a prema našem mišljenju i posvema neprihvatljivo, što parnični sudovi pravni stav o pravovremenosti tužbe i posljedični pravni stav o njezinu neodbacivanju, često obrazložen na krajnje začudan i osebujan način⁴³, u takvim predme-

strukturi medija ili organizacijsko-poslovnoj strukturi nakladnika, onaj segment u čijem je isključivom djelu krugu postupanje po Zahtjevu za objavu ispravka u svim slučajevima... Zahtjev glavnom uredniku nema nikakav drugi smisao od onoga koji je predviđen za zahtjev iz čl. 22. st. 2. ZM-a. Pojam obraćanja nakladniku iz toga propisa zato treba tumačiti u kontekstu čl. 40.–45. ZM-a kojima se cjelovito regulira materija ispravka informacija... (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-1553/09-2).

41 ZM, čl. 24/2.

42 ZM, čl. 23.

43 U predmetu pred Općinskim sudom u Rijeci vođenim pod poslovnim brojem P-1023/2012-30 sud je pravni stav o pravovremenosti tužbe podnijete više od pet mjeseci nakon dana publiciranja članka u kojem su se

tima baziraju isključivo na stranačkom iskazu oštećenika u svojstvu tužitelja koji je, naravno, beziznimno intoniran *pro domo sua*, u skladu s njegovim procesnim i materijalnim interesima i, u pravilu, eufemistički rečeno, obiluje neistinama iskazanim na okolnost dana saznanja za publiciranje spornih (dez)informacija. Nadalje, to je posvema pravno neprihvatljivo i zbog toga što zakonodavac nije nimalo slučajno, već sasvim namjerno, iz već navedenih razloga, propisao da je stranački iskaz tek supsidijarno dokazno sredstvo⁴⁴. Osim toga, zbog takvog normiranja roka za utuženje moraju se izvoditi dokazi na okolnost dana tužiteljevog saznanja za publicirane (dez)informacije, a to sasvim nepotrebno i suvišno oduljuje trajanje parnice, pa je takvo normiranje roka protivno i načelu procesne ekonomičnosti⁴⁵ kao jednom od temeljnih načela parničnog postupka. Slijedom toga, kako bi se ubuduće eliminirali navedeni procesnopravni problemi, treba normirati objektivni prekluzivni rok za utuženje od dana publiciranja spornih (dez)informacija, što je, *nota bene*, normativno rješenje koje smo

nalazile sporne informacije obrazložio na sljedeći način: *...Naime, danas su ljudi općenito obasuti svaki dan nebrojenim mnoštvom kojekakvih informacija iz mnoštva izvora, te odista bi bilo nerearno i neživotno očekivati da tužitelj odmah ili u nekom kratkom roku pročita sporni članak... U predmetu, pak, koji se pred istim sudom vodio pod poslovnim brojem P-55/2012 isti je neodbacivanje tužbe podnijete više od četiri mjeseca nakon objave članka utemeljio na stranačkom iskazu prvotuzitelja koji je, među inim, iskazao da su ga kolege sa studija zvale desetak dana nakon štetnog događaja, a on ih, eto, baš nijednog ...nije pitao otkud im saznanja... da je brata, inače drugotuzitelja, pijan napao nožem unatoč tome što je ...čuo da svi u mjestu pričaju o tome..., a u istom stilu je iskazivao i drugotuzitelj.*

44 Zakon o parničnom postupku, (NN 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11 – pročišćeni tekst i 25/13), čl. 264/2. Primjerice, *...Saslušanje stranaka je supsidijarno dokazno sredstvo (čl. 264. st. 2. ZPP) koje se koristi kad nema drugih dokaza ili kad unatoč izvedenim dokazima postoji potreba da se izvede i taj dokaz. S obzirom na ostale izvedene dokaze prvostupajnski je sud opravdano odustao od saslušanja stranaka te je za to dao i uvjerljive razloge... (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-3576/1994-2). Ili, *...Nije počinjena bitna povreda ZPP-a iz čl. 354. st. 2. toč. 13., jer je saslušanje stranaka supsidijarno dokazno sredstvo (čl. 246. st. 2. ZPP-a) koje se koristi kad nema drugih dokaza ili kad unatoč izvedenim dokazima postoji potreba da se izvede i taj dokaz... (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-194/2002-2).**

45 ZPP, čl. 10.

već imali u Zakonu o javnom priopćavanju⁴⁶. Jednako normativno rješenje predložimo i u pogledu zakonskog roka za podnošenje tužbe radi objave ispravka spornih (dez)informacija. Sadašnje rješenje, da se tužba može podnijeti najkasnije u roku od 30 dana od proteka roka za objavu ispravka odnosno od dana kad je ispravak bio objavljen na način koji nije bio sukladan Zakonu⁴⁷, također je protivno načelu procesne ekonomičnosti i neumitno nepotrebno produljuje trajanje parnica, jer parnični sud, temeljem prigovora nepravovremenosti tužbe odnosno prekluzije, ali i *ex officio*, jer je posrijedi strogi prekluzivni rok, mora izvoditi dokaz/e na okolnost kada je protekao zakonski rok za objavu ispravka, da bi se temeljem tako utvrđene pravnorelevantne činjenice mogao računati početak tijeka roka za utuženje, i/ili dokaz/e na okolnost da li je glavni urednik medija ispravak publicirao na (ne)zakonit način. Dakle, i u pogledu roka za utuženje predlažemo da bude objektivniji, te da počinje danom publiciranja spornih (dez)informacija, držeći da bi tridesetodnevni rok za utuženje bio sasvim dostatno dug.

6. Normirati nemogućnost objektivne kumulacije tužbenog zahtjeva usmjerenog na naknadu štete pričinjene publiciranjem spornih (dez)informacija s tužbenim zahtjevom usmjerenim na publiciranje ispravka spornih (dez)informacija

Kod parnica iniciranih u povodu publiciranja spornih (dez)informacija u medijima, tzv. *medijskih parnica*, razlikuju se parnice radi naknade štete, u pravilu neimovinske, prouzročene publiciranjem spornih (dez)informacija, od parnica radi objave ispravka spornih (dez)informacija. Posrijedi su, prvo, dvije posvema različite vrste postupaka, što je evidentno iz zakonskog teksta u čijim su odredbama te dvije vrste parnica zasebno normirane, a za vođenje potonjih propisane su neke posebne procesne odredbe pa se odredbe ZPP-a primjenjuju tek supsidijarno.

46 Zakon o javnom priopćavanju (NN 69/03 – pročišćeni tekst), odredbom je čl. 25. bio normiran objektivni prekluzivni šestomjesečni rok za utuženje koji počinje od dana objave informacije kojom je šteta prouzročena.

47 ZM, čl. 46/2.

Drugo, u parnicama radi objave ispravka pasivno je legitimiran glavni urednik medija, a u parnicama radi naknade štete – nakladnik. Stoga, posljedično tome, u toj se vrsti parnice, u kojoj je pasivno legitimiran jedino i isključivo nakladnik, zahtjevu za naknadom štete usmjerenom protiv nakladnika medija ne može objektivno kumulirati zahtjev radi objave ispravka upravljen protiv glavnog urednika, jer se za to mora ustati posebnom tužbom u parnici radi objave ispravka spornih (dez)informacija.

U parnici radi objave ispravka spornih (dez)informacija, treće, primjenjuju se potpuno drukčiji procesni rokovi, bitno kraći, primjerice, za davanje odgovora na tužbu⁴⁸ i za podnošenje žalbe⁴⁹, od onih u parnici radi naknade štete, a izjavljivanje revizije uvijek je dopušteno.

Konačno, četvrto, sudski sporovi radi objave ispravka vode se po hitnom postupku⁵⁰, a sporovi radi naknade štete ne. Nažalost, od strane parničnih sudova nerijetko smo u pogledu našeg pravnog shvaćanja o tom procesnoppravnom pitanju ostali pravno neshvaćeni⁵¹, iako je Vrhovni sud u jednoj svojoj sentenciji⁵² poodavno zauzeo pravno shvaćanje o nemogućnosti objektivne kumulacije navedene dvije vrste tužbenih zahtjeva.

7. Propisati kvalifikatorne okolnosti koje parnični sud obvezatno mora uzeti u obzir pri odmjeravanju pravične novčane naknade, poglavito one koje su specifične i karakteristične za parnice radi naknade neimovinske

48 ZM, čl. 47/3.

49 ZM, čl. 52/1.

50 ZM, čl. 47/1.

51 Općinski sud u Rijeci, P-3789/09, Županijski sud u Rijeci, Gž-3365/2011-3. U potonjoj odluci drugostupanjski sud se na pravno shvaćanje o nemogućnosti objektivne kumulacije tužbenog zahtjeva radi naknade štete i tužbenog zahtjeva radi objave ispravka pravno referirao lakonskim stavom po kojem su *...pravo zahtijevati objavu ispravka i pravo na naknadu štete dva prava koja se međusobno ne isključuju...* čime se, naravno, uopće nije referirao na meritum tog procesnoppravnog prigovora.

52 *...U konkretnom slučaju, kako je istom tužbom obuhvaćen zahtjev za ispravak netočne informacije i zahtjev za naknadu štete zbog takve informacije, postupke je trebalo razdvojiti, jer ne samo što se radi o posebno propisanim postupcima, makar oni bili djelomično regulirani u istom zakonu, već i po prirodi same stvari i zaštite koja se postupkom ostvaruje...* (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Sentenca, Rev-3222/1999).

ske štete nastale publiciranjem spornih (dez)informacija u medijima

U kontekstu tog normativnog rješenja, prvo, apostrofiramo činjenicu da takvo rješenje ne bi bio nikakav medijskopравни *novum*⁵³. Drugo, smatramo da kvalifikatorne okolnosti ne treba normirati u formi *numerus claususa*, jer iste ovise o okolnostima svakog pojedinog konkretnog slučaja, nego normativno tek primjerice navesti one najvažnije koje parnični sud obvezatno mora uzeti u obzir pri odmjeravanju pravične novčane naknade da bi ista doista mogla biti okarakterizirana pravičnom. Uz kvalifikatorne okolnosti⁵⁴ koje se i sada uzimaju u obzir primjenom ZOO/2005, smatramo da posebice treba individualizirano propisati one specifične i karakteristične za parnice radi naknade štete, u pravilu neimovinske, nastale publiciranjem spornih (dez)informacija od kojih ćemo za potrebe ovog rada individualizirati tri koje su, prema našem mišljenju, najvažnije i esencijalne za meritorno sudsko odlučivanje o visini naknade. Prva je, svakako, težina povrede prava osobnosti. Jer, prvo u kontekstu te kvalifikatorne okolnosti, dakako da teža povreda prava osobnosti mora rezultirati odmjeravanjem više pravične naknade, *et vice versa*. Drugo, težina povrede prava osobnosti ovisi i o tome je li publiciranim informacijama povrijeđeno jedno pravo osobnosti ili je posrijedi kumulativno povrjeđivanje više prava osobnosti⁵⁵. Nadalje, težina povrede prava osobnosti u svakom je konkretnom slučaju u neposrednom pravno relevantnom kauzalnom neksusu s dvjema inim specifičnim kvalifikatornim okolnostima za čiju se inkorporaciju u zakonski tekst zalažemo, a to su čitanost, slušanost ili gledanost medija na dan publiciranja spornih

(dez)informacija i stupanj odgovornosti nakladnika. Krenuvši od prve, notorno je da je stupanj povrede prava osobnosti tim teži što je medij u kojem su publicirane sporne (dez)informacije slušaniji, čitaniji ili gledaniji, i obratno. Posljedično tome, naravno da je povreda prava osobnosti mnogostruko teža kad se sporne (dez)informacije publiciraju u mediju koji čita, sluša ili gleda milijun ljudi nego u mediju kojeg prati stotinjak tisuća ljudi. U kontekstu te kvalifikatorne okolnosti, nadalje, smatramo potrebnim akcentirati da naši sudovi, od najniže do najviše instance, moraju shvatiti tektonske medijske mijene i trendove koji se događaju na našoj, ali i ne samo našoj, medijskoj sceni i, posljedično tome, njihovu kapitalnu, krucijalnu i odlučujuću ulogu korektora tih, uglavnom negativnih, mijena i promjena koje jedan naš vrli pravni um i autoritet opisuje rabeći sintagmu o medijskom nasilju u kojem si mediji pridaju ulogu i značenje konačnog božanskog suda⁵⁶. Nadovezali bismo se na cijenjenog kolegu tvrdnjom da, uz medijsko nasilje, na našoj medijskoj sceni primjećujemo nezaustavljivi rapidni galopirajući trend sveopće tabloidizacije, anarhiju na medijskom tržištu, autocenzuru kad su u pitanju veliki oglašivači, eklatantno medijsko reketiranje nekih javnih osoba, primjerice političara i tzv. *celebritya*, naručene i, dakako, od naručitelja plaćene članke i priloge, te brojne ine negativne medijske trendove i pojave koje redom proizlaze iz činjenice da su si naši mediji, posebice oni najmoćniji, umislili da su iznad pozitivnih propisa. Mediji su si navedeni neustavni i nezakoniti luksuz i komociju priuštili zbog pasivne državne reakcije na opisanu situaciju na medijskom tržištu, pri čemu manji dio krivnje za takvo stanje snosi zakonodavna vlast, jer je postojeći normativni okvir u kojem djeluju mediji solidna osnova za efikasno i učinkovito zauzdavanje i obuzdavanje protupravne medijske raspojasanosti, a mnogo veći dio sudovi koji preblagom judikaturom pri odmjeravanju (ne)pravičnih novčanih naknada medije faktično stimuliraju i motiviraju na protuustavan i protuzakonit način rada u kojem se, u utrci za

53 ZJP, odredbom je čl. 21/7. bilo normirano da sud pri odlučivanju o visini naknade nematerijalne štete mora voditi računa o stupnju odgovornosti nakladnika, značenju povrijeđenoga dobra i jakosti pretrpljene boli ili straha, cilju koji se naknadom želi postići, nakladi, odnosno broju slušatelja ili gledatelja na području koje svojim programom pokriva radijska ili televizijska postaja koja je objavila informaciju kojom je šteta učinjena, nastojanju nakladnika da drugim sredstvima naknadi učinjenu štetu, te drugim okolnostima slučaja, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njezinom prirodom i društvenom svrhom.

54 ZOO/2005, čl. 1100/2.

55 Crnić, op. cit., str. 85.

56 Crnić, Ivica, *Mediji - moć bez pravog nadzora*, *Novi informator* br. 6226

čim većom slušanošću, čitanošću i gledanošću, i posljedičnim profitom, ne preže ni od najbrutalnijih i najvehementnijih posvema namjernih ataka na prava osobnosti fizičkih i pravnih osoba, jednostavno zato jer mediji znaju da će profit od tih ataka, kroz porast čitanosti, gledanosti ili slušanosti, biti mnogostruko veći od novčane naknade koju će oštećeniku isplatiti za tri, pet ili sedam godina, po pravomoćnom okončanju parnice. Zato se mi, opozitno autorima koji se zalažu za odmjeravanje niskih pravičnih naknada⁵⁷, posebice u slučajevima najtežih povreda prava osobnosti, zalažemo za odmjeravanje kudikamo viših pravičnih naknada od onih koje se danas odmjeravaju u judikaturi, jer se, s jedne strane, priklanjamo mišljenju onih autora koji smatraju da nakladnici medija, trgovci i kapitalisti, najbolje razumiju jezik novca⁵⁸, a s druge strane smatramo da se samo visoke naknade, primjerene kvalifikatornim okolnostima konkretnog slučaja, dosta mogu okarakterizirati pravičnima. Nadalje, u kontekstu te kvalifikatorne okolnosti, sudovi moraju shvatiti glavni trend na medijskoj sceni, a to je trend nezaustavljivog rasta čitanosti internetskih medija s jedne strane, i s druge strane posljedični trend neumitnog i nezaustavljivog odumiranja tiskanih medija koji će u srednjoročnom intervalu od maksimalno desetak godina ili potpuno nestati ili, pak, postati minorna i efemerna medijska pojava. Najčitaniji internetski mediji, odnosno elektroničke publikacije⁵⁹, već danas su ne samo dvadesetak puta čitaniji od dvaju najrelevantnijih dnevnih tiskanih medija, *Jutarnjeg lista* i *Večernjeg lista*, nego su postigli do jučer neza-

misljivo: imaju više čitatelja nego najgledanije televizijske emisije na našim nacionalnim televizijskim stanicama gledatelja. Za potkrjepu te tvrdnje navodimo podatak da je po *Gemiusu SA*⁶⁰, u Republici Hrvatskoj *Gemiusu d. o. o.*⁶¹, najrelevantnijoj i najkredibilnijoj svjetskoj agenciji za mjerenje čitanosti odnosno posjećenosti internetskih medija, najčitanija tužemna elektronička publikacija, internetski portal *24sata.hr*⁶², u listopadu 2013. imala doseg⁶³ od 48 posto, 1 180 316 jedinstvenih posjetitelja⁶⁴, 22 850 136 posjeta⁶⁵ i 240 638 102 učitavanja stranice⁶⁶. Komparacije radi, prema podacima *Nielsen television audience measurementa*⁶⁷, kod nas *AGB Nielsen istraživanje medija d. o. o.*⁶⁸, najrenomiranije i najrelevantnije specijalizirane agencije za istraživanje gledanosti televizije, prosječno najgledanija televizijska emisija u Republici Hrvatskoj je *Dnevnik NOVE TV* kojeg prosječno dnevno gleda oko 17 posto, odnosno oko 700 000 gledatelja. Zaključaka je, dakle, nekoliko, od kojih ćemo apostrofirati dva esencijalna. Prvo, najčitanija elektronička publikacija već sada dopire do

60 www.gemius.com

61 [gemiusAudience, www.audience.com.hr](http://gemiusAudience.com.hr)

62 www.24sata.hr

63 *Reach* ili doseg medija je parametar koji pokazuje koliko od ukupne internetske populacije u Republici Hrvatskoj, a riječ je o broji od 2 456 578 korisnika u mjesecu listopadu 2013, doseže neki internetski medij.

64 *Real users* ili broj jedinstvenih posjetitelja je broj jedinstvenih osoba koje su posjetile neki internetski medij u promatranom mjesecu.

65 *Visits* ili broj posjeta prikazuje *sessione*, odnosno posjete, u periodičnim trajanjima od 30 minuta. Primjerice, jedna osoba posjeti portal, pročita neki članak i napusti ga. Time je ista napravila jedan posjet. Ako se ta osoba vrati na portal nakon 30 minuta onda je napravila drugi posjet. Ako osoba napusti portal i vrati se unutar 30 minuta, onda nije napravila novi posjet već se taj posjet ubraja pod prethodni.

66 *Page views* ili broj učitavanja stranica je broj koji pokazuje koliko je bilo ukupno učitavanja stranica u promatranom razdoblju. Primjerice, kad korisnik interneta posjeti neki portal i pročita pet članaka, otvarajući svaki članak otvara novu internetsku stranicu.

67 www.agbnielsen.net

68 www.agbnielsen.net/whereweare/dynPage.asp?lang=local&country=Croatia&id=306. *AGB Nielsen* kod nas gledanost mjeri temeljem 1086 *peoplemetara*, uređaja koji mjere gledanost, instaliranih u 760 kućanstava, a gledanost se mjeri prema parametru od 4 161 532 osoba starijih od četiri godine koje žive u kućanstvima koja imaju televizor.

57 Radolović, Aldo, *Odnos prava osobnosti i medijskog prava*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1. za 2007., str. 44.

58 Radolović, Aldo, op. cit., str. 33. Radolović navodi kako se profesor građanskog i medijskog prava Vincenzo Zencovich zalaže za američki model odgovornosti u kojem se neimovinska šteta sanira isključivo pružanjem imovinske satisfakcije oštećeniku u vidu isplate odštete.

59 Zakon o elektroničkim medijima (NN 153/09, 84/11 i 94/13) u čl. 2/1. t. 2. elektroničke publikacije definira kao urednički oblikovane programske sadržaje koji se objavljuju dnevno ili periodično putem interneta od strane pružatelja elektroničkih publikacija u svrhu javnog informiranja i obrazovanja. Agencija za elektroničke medije, www.e-mediji.hr, vodi Knjigu pružatelja elektroničkih publikacija.

trećine više čitatelja nego najgledanija televizijska emisija gledatelja, unatoč i usprkos činjenici da korisnika interneta trenutačno ima gotovo dvostruko manje nego televizijskih gledatelja. Drugi zaključak, utemeljen na činjenici da se trenutačno tek nešto više od pola populacije u Hrvatskoj koristi internetom, te činjenice da su već dodijeljene koncesije za 4G odnosno LTE mrežu koja će u sljedećih nekoliko godina internet učiniti dostupnim i korisnicima u najzabačenijim i najzabitijim hrvatskim pustopoljinama, je da će čitanost internetskih medija i dalje nezaustavljivo rasti, osim zbog te dvije činjenice, i iz još dva dodatna razloga. Prvo, internetski mediji su potpuno ili pretežitno besplatni, a tiskani se plaćaju. Drugo, još važnije, nove generacije koje odrastaju uz internet i socijalne mreže nemaju naviku čitanja novina, a čak im ni televizija nije primarni izvor informiranja i zabave, nego je to internet. Dakle, zaključno u kontekstu druge specifične kvalifikatorne okolnosti koju treba inkorporirati u zakonski tekst, i zakonodavac i sudovi moraju shvatiti navedene trendove i u skladu s njima zakonodavac mora harmonizirati normativni okvir, a sudovi, mnogo više nego što je to sada slučaj, prilikom odmjeravanja pravične naknade moraju uzimati u obzir čitanost, gledanost i slušanost medija kao kvalifikatornu okolnost. Jer, lako je nama sa strane pravno teoretizirati i lamentirati o lukrativnim pobudama oštećenika koji tužbenim zahtjevom zatraži naknadu u iznosu od više stotina tisuća kuna. Trebamo se, međutim, na trenutak pokušati *uvući u kožu* oštećenika koji je, primjerice, namjerno oklevetan, diskreditiran, difamiran i dezavuiran u nekom mediju, pri čemu mu je kumulativno povrijeđeno više prava osobnosti, te je te neistinite klevete i (dez)informacije pročitao više od milijun ljudi, a nakladnik, preko glavnog urednika, neprofesionalno⁶⁹,

69 Točkom 12. *Kodeksa časti hrvatskih novinara Hrvatskog novinarskog društva* propisana je obveza novinara da u najkraćem mogućem roku ispravi netočnu informaciju, na način da ispravak objavi na istom ili jednakovrijednom mjestu medijskog prostora i na isti ili jednakovrijedan način na koji je bila objavljena informacija na koju se ispravak odnosi, a točka 29. obvezuje glavnog urednika medija da objavi ispravak svakog tko smatra da je oštećen nekom publiciranom informacijom.

neetično, protuustavno⁷⁰ i nezakonito⁷¹, ne samo da nije pokušao bar parcijalno sanirati štetu promptnom objavom ispravka, nego se posve oglušio na zahtjev za objavom. Posrijedi je, faktično, ireparabilna neimovinska šteta, jer su prava osobnosti takvog oštećenika zauvijek i nepovratno ruinirana i devastirana, on doživotno ostaje stigmatiziran i diskreditiran u umovima stotina tisuća ili čak milijuna ljudi do kojih su doprle publicirane (dez)informacije. *Restitutio in integrum* u takvim slučajevima, naravno, nije realna niti moguća opcija. Postavljamo, stoga, pitanje na koje adekvatno trebaju odgovoriti zakonodavna i sudbena vlast: je li u slučajevima najtežih povreda prava osobnosti s mnogim kvalifikatornim okolnostima dokazanim u dokaznom postupku, odnosno pravnorelevantnim činjenicama koje terete nakladnika, naknada od 50.000 kuna, koliko se u recentnoj judikaturi prosječno odmjerava u takvim slučajevima, pravična ili, prema našem mišljenju, izrazito nepravična, te postiže li se s takvim naknadama svrha? O tome ćemo nešto više reći u nastavku.

Konačno, treća specifična kvalifikatorna okolnost koju treba integrirati u zakonski tekst, je stupanj odgovornosti nakladnika. Analizirajući stupanj nakladnikove odgovornosti, sudovi, prema našem mišljenju, posebice trebaju pravno evaluirati i valorizirati dvije pravnorelevantne činjenice. Prvo, je li posrijedi namjerna povreda prava osobnosti, što se u brojnim našim medijima događa na dnevnoj bazi, ili nenamjerna povreda prava osobnosti pri kojoj novinar, glavni urednik i nakladnik nisu postupali *male fides*. Drugo, je li nakladnik, preko glavnog urednika, poštujući ustavno i zakonsko pravo oštećenika, promptno na zakonit način publicirao traženi tekst ispravka, ili je, što je u praksi najčešći slučaj, postupao upravo obratno. Ta je kvalifikatorna okolnost, također, u neposrednom kauzalnom *neksusu* s težinom povrede prava osobnosti, jer je jasno da je po-

70 Ustav odredbom čl. 38/5. jamči ustavno pravo na ispravak svakom komu je javnom viješću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo.

71 Odredbom čl. 40/1. ZM-a jamči se pravo na ispravak, odredba čl. 42/5. obvezuje glavnog urednika da tražitelja ispravka u roku propisanom za objavu ispravka obavijesti o razlozima neobjave, a ako to ne učini, čini prekršaj normiran čl. 62/1. t. 4. ZM-a.

vreda znatno teža ako su sporne (dez)informacije publicirane namjerno, a nakladnik pride, kumulativno, nastalu štetu nije ni pokušao barem parcijalno sanirati objavom ispravka u skladu s onom starom latinskom sentencijom *audiatur et altera pars*.

Zaključno, smatramo potrebnim akcentirati da bi, prema našem mišljenju, pravična novčana naknada trebala imati dvojaku svrhu. Prva je, naravno, obeštećivanje oštećenika, koje mora biti, *nomen est omen*, pravično odnosno primjereno svim okolnostima konkretnog slučaja. Druga bi morala biti, a nažalost nije, i to je još razlog zbog čega sudove držimo najvećim krivcima za stanje u hrvatskim medijima, civilnopravno sankcioniranje, penaliziranje i discipliniranje, odmjeravanjem visokih naknada, svih onih medija, preko nakladnika istih, koji su si u svojoj osionosti, oholosti, aroganciji i bahatosti umislili da za njih pozitivni propisi ove države ne vrijede i da u ostvarenju što većeg profita, po svaku cijenu, mogu nekažnjeno *gaziti preko leševa*. Jer mi trenutno, umjesto kohabitacije najviših standarda medijskih sloboda i najviših standarda u zaštiti prava osobnosti građana⁷², imamo glavninu medija koji na dnevnoj bazi prelaze dopuštene normativne granice zajamčene im ustavnim pravom na slobodu medija⁷³, s jedne strane, a s druge strane sporu, tromu, neučinkovitu i neprimjerenu reakciju vlasti, poglavito sudbene, u zaštiti prava osobnosti kad su ona medijski napadnuta i povrijeđena.

Zbog svega navedenog, zdušno se zalažemo za odmjeravanje mnogo viših naknada osnovom neimovinske štete pričinjene publiciranjem spornih (dez)informacija u medijima nego što je to slučaj u recentnoj judikaturi, posebice zato jer nam je iz prakse i praćenja brojnih hrvatskih medija na dnevnoj bazi dobro poznato, a u jednom je sjajnom znanstvenom radu⁷⁴ au-

torica na reprezentativnom prigodnom uzorku to i dokazala, da zbog nezakonitosti manifestiranih kroz neobjavu ili nezakonitu objavu ispravka, oštećenici u praksi ne mogu ostvariti svoje ustavno i zakonsko pravo na ispravak i na taj način barem parcijalno popraviti neimovinsku štetu pričinjenu povredom prava osobnosti.

8. Sveobuhvatnije i preciznije normirati oblike naknađivanja neimovinske štete

Sadašnjom je odredbom propisano da se nematerijalna šteta u pravilu naknađuje objavljivanjem ispravka informacije i isprikom nakladnika, te isplatom naknade sukladno općim propisima obveznog prava⁷⁵. Prema našem pravnom shvaćanju, takvom normativnom stilizacijom zakonodavac je primat dao nenovčanim oblicima naknade neimovinske štete, objavi ispravka, odnosno isprike kad ispravak nije moguć, pred isplatom novčane naknade kao novčanim oblikom sanacije štete odnosno satisfakcije. Protivimo se postojećem rješenju iz dva bazična razloga. Prvo, smatramo da nema nikakvog opravdanog, objektivnog i razumnog razloga za favoriziranje nenovčanih oblika sanacije neimovinske štete pred novčanima. Drugo, smatramo da oštećenik treba imati pravo izbora kakav će oblik naknade štete zatražiti, odnosno hoće li zatražiti novčanu satisfakciju, nenovčanu satisfakciju ili oboje kumulativno. Drugo, iako je i sada moguće impostirati takve tužbene zahtjeve temeljem ZOO/2005, držimo da bi sadašnju odredbu trebalo normativno doraditi navođenjem inih instituta pomoću kojih oštećenik može ishoditi činidbe nakladnika kojima mu se pruža nenovčana satisfakcija, primarno putem impostiranja kondemnatornog tužbenog zahtjeva usmjerenog na uklanjanje izvora opasnosti od kojeg oštećeniku prijeti daljnja neimovinska šteta⁷⁶, što je posebice aktualno kad su posrijedi članci publicirani u *on-line* medijima, i kondemnatornog tužbenog zahtjeva usmjerenog na publiciranje pravomoćne presude⁷⁷. U kontekstu potonjeg, bilo bi se poželjno vratiti nor-

72 Radolović, Aldo, op. cit., str. 3.

73 Ustav, čl. 38.

74 Hebrang, Vladimira, *Ostvarenje prava na ispravak na medijske objave*. Autorica je analizom ukupno 72 ispravka u četiri hrvatska tiskana medija publicirana u promatranom polugodišnjem vremenskom intervalu utvrdila frapantnu i šokantnu činjenicu, koja dokazuje naše tvrdnje o situaciji na hrvatskoj medijskoj sceni, da niti jedan od tih ispravaka nije publiciran na zakonit način, odnosno da su baš svi publicirani nezakonito.

75 ZM, čl. 22/1.

76 ZOO/2005, čl. 1047.

77 ZOO/2005, čl. 1099.

mativnom rješenju koje je ustanovljavalo obvezu nakladnika da u svakom slučaju u kojem je, u cijelosti ili djelomično, prihvaćen tužbeni zahtjev usmjeren na naknadu štete obvezno *ex lege* publicira pravomoćnu presudu⁷⁸.

9. Detaljnije, preciznije i sveobuhvatnije procesnim odredbama regulirati podnormirani postupak u parnicama radi naknade štete pričinjene publiciranjem spornih (dez)informacija, te propisati njihovu hitnost uz dopuštenost revizije

Prema sadašnjim zakonskim rješenjima, parnice radi naknade štete ne vode se po hitnom postupku, dok je kod parnica radi objave ispravka suprotno⁷⁹. Nepoznati su nam, nejasni i nedokučivi zakonodavčevi motivi za takvo normiranje, ali smatramo da bi trebalo biti ili upravo obratno ili bi se obje vrste *medijskih parnica* trebale voditi po hitnom postupku. Naše se pravno shvaćanje, primarno, bazira na praksi iz koje je bjelodano i evidentno da oštećenici pravnu zaštitu kod štete pričinjene publiciranjem (dez)informacija u medijima mnogo radije ostvaruju u parnicama radi naknade štete. Glavni razlog i motiv za kudikamo češće iniciranje parnica radi naknade štete leži, dakako, u činjenici da oštećenici u njima mogu zatražiti pravozaštitu u formi odmjeravanja pravične novčane naknade.

Drugo, smatramo da se postupci radi naknade štete trebaju rješavati hitno, jer se radi o povredi zajamčenih ustavnih prava⁸⁰, prava osobnosti, i jer je narav zaštićenog dobra i povrede takva da reakcija sudova mora biti promptna, hitna i efikasna.

Treći razlog na kojem baziramo naše pravno shvaćanje o ovom procesnopravnom pitanju leži u činjenici da oštećenik u parnici radi naknade štete može zatražiti i dobiti kudikamo sveobuhvatniju zaštitu prava osobnosti i posljedičnu satisfakciju nego u parnici radi objave ispravka. U potonjoj, naime, može impostirati samo, jedino i isključivo kondemnatorni tužbeni zahtjev usmjeren na nalaganje publiciranja ispravka glavnom uredniku medija. U

parnici radi naknade šteta, pak, može kvalificirano objektivno kumulirati kondemnatorne tužbene zahtjeve usmjerene na ishođivanje i pružanje novčane i nenovčane satisfakcije. Primjerice, može objektivno kumulirati kondemnatorni tužbeni zahtjev usmjeren na odmjeravanje pravične novčane naknade, dakle tražiti obvezivanje nakladnika na činidbu kojom se šteta sanira odnosno nadoknađuje u obliku pružanja novčane satisfakcije, s kondemnatornim tužbenim zahtjevima usmjerenima na publiciranje pravomoćne presude o nakladnikovom trošku⁸¹ i uklanjanje spornog članka kao izvora opasnosti od kojeg oštećeniku prijeti daljnja neimovinska šteta, dakle, zahtjevom kojim se već pričinjena šteta sanira u neimovinskom obliku i zahtjevom kojim se sprječava daljnja neimovinska šteta koja bi po redovitom tijeku stvari bila pričinjena. Smatramo da je postupak radi naknade štete u odnosu na postupak radi objave ispravka značajno podnormiran i da bi u zakonski tekst trebalo inkorporirati mnogo više procesnih odredaba koje bi ga regulirale, posebice procesnih odredaba kojima bi se propisali kratki procesni rokovi za poduzimanje procesnih radnji i time, dakako, značajno skratilo trajanje parnica, a sve u intenciji hitnosti postupka za koju se zalažemo. Nadaqlje, ako je u parnicama radi objave ispravka revizija uvijek dopuštena⁸², smatramo da bi uvijek morala biti dopuštena i u parnicama radi naknade štete.

10. Iz zakonskog teksta normativno eliminirati institute prava na odgovor na objavljenu informaciju i prava na tužbu radi objave odgovora na objavljenu informaciju

81 Publiciranje pravomoćne presude o nakladnikovom trošku može se, temeljem takvog tužiteljevog zahtjeva, osim u mediju koji je publicirao sporne informacije, nakladniku naložiti i u inim medijima koji su spornu informaciju prenijeli. Primjerice, Općinski je građanski sud u Zagrebu u predmetu poslovnog broja Pn-3713/04 presudom, potvrđenom presudom Županijskog suda u Zagrebu donesenom u predmetu poslovnog broja Gžn-3087/0-2, nakladnika elektroničke publikacije, uz nalaganje istom isplate pravične naknade u iznosu od 100.000 kuna, kumulativno obvezao na publiciranje pravomoćne presude u pet dnevnih novina koje su s te elektroničke publikacije prenijele privatne intimne tužiteljičine fotografije.

82 ZM, čl. 52/4.

78 ZJP, čl. 28.

79 ZM, čl. 47/1.

80 Ustav, čl. 35.

Smatramo da nećemo pogriješiti ako institut prava na odgovor na objavljenu informaciju temeljem kojeg zainteresirana fizička ili pravna osoba ima pravo podnijeti zahtjev glavnom uredniku da besplatno objavi njegov odgovor na objavljenu informaciju u kojoj je spomenuto njezino ime, odnosno naziv, ili je na neki drugi način s njom u izravnoj vezi⁸³, i iz njega proizlazeći institut prava na tužbu radi objave odgovora na objavljenu informaciju⁸⁴, kolokvijalno opišemo sintagmom o medijsko-pravnim *normativnim mrtvacima*. Činjenično potkrjepljujući navedenu sintagmu, odnosno tvrdnju, navodimo da smo participirali u više stotina medijskih parnica, ali i vansudskih postupaka koji su im prethodili, i u ama baš nijednom slučaju oštećenik nije od glavnog urednika medija zahtijevao objavu odgovora na objavljenu informaciju. Posljedično toj činjenici, nismo u svojstvu punomoćnika participirali niti u jednoj parnici radi objave odgovora na objavljenu informaciju. Radolović također, navodeći da u praksi nije pravljena razlika između pojmova ispravak informacije i odgovor na informaciju, i konstatirajući da internetska pretraga potonjeg pojma nije dala nikakve relevantne rezultate⁸⁵, confirmira našu činjeničnu tvrdnju, a mi bismo još dometnuli da u bazi judikature⁸⁶ Vrhovnog suda, koja osim judikature tog Suda sadrži i judikaturu brojnih inih sudova nižih instanci, nismo pronašli nijednu odluku donesenu u parnici radi objave odgovora na objavljenu informaciju. Razlog zbog kojeg ti instituti nisu pravno zaživjeli u praksi krajnje je jednostavan i leži u zakonskoj odredbi kojom je propisano da se pod pojmom ispravak ne misli samo na ispravak u užem smislu, odnosno ispravljanje pogrešnih tvrdnji ili netočnih navoda u objavljenoj informaciji, već i na iznošenje činjenica i okolnosti kojima povrijeđeni pobija ili s namjerom pobijanja bitno dopunjuje navode u objavljenom tekstu⁸⁷. Navedena odredba ošte-

ćeniku, uz pravo da ispravi sporne informacije, opet kolokvijalno rečeno, daje svojevrsnu *licenciu poeticu*, odnosno mogućnost da odgovori na sporne informacije pružajući na taj način čitateljstvu, slušateljstvu ili gledateljstvu medija *svoju verziju i stranu priče*. Oštećenici se u praksi, u pravilu, služe tom zakonskom mogućnošću, a recentna judikatura im, opet u pravilu, tolerira i prilično ekstenzivna referiranja na sporne (dez)informacije u formi negativnih vrijednosnih sudova o nakladniku, novinaru-autoru i/ili mediju. Prema tome, oštećenici za institutom prava na odgovor ne posežu jednostavno zato jer isti cilj mogu realizirati rabeći institut prava na ispravak, pa smatramo da ih zakonodavac treba, imajući u vidu njihovu posvemašnju nezaživljenost, jednostavno normativno eliminirati iz zakonskog teksta, jer ne vidimo svrhu pravozaštitnih instituta, odnosno pravnih instrumenata, kojima se niti jedan oštećenik u praksi ne želi koristiti u zaštiti svojih subjektivnih građanskih prava. Uostalom, *applicatio est vita regulae*.

11. Zaključak

U poprilično dugom razdoblju u kojem je Zakon o medijima na snazi, u pravnoj se praksi i relevantnoj judikaturi manifestirala i prezentirala njegova parcijalna normativna insuficijentnost i podnormiranost, te nejasnost i nedorečenost nekih zakonskih odredaba i rješenja. To je u praksi rezultiralo otvaranjem brojnih spornih procesnopравnih i materijalnopравnih pitanja. Na neka od njih odgovore je iznjedrila relevantna judikatura, pa u pogledu istih predložimo konverziju tih općeprihvaćenih pravnih shvaćanja u pravnu normu, a na neka nije, pa smo u vezi s takvima iznijeli konkretne normativne prijedloge koji bi zasigurno poboljšali zakonski tekst i pružili normativne odgovore na neka sporna pravna pitanja. Zaključno, apostrofiramo činjenicu da smo zbog prostorne limitiranosti iznijeli samo manji dio normativnih prijedloga, odnosno činjenicu da Zakon treba normativno doraditi i poboljšati i u brojnim drugim, ovim radom neobuhvaćenim, segmentima.

83 ZM, čl. 56/1.

84 ZM, čl. 58.

85 Radolović, Aldo, op. cit., str. 45.

86 www.vsrh.hr

87 ZM, čl. 40/4.

Sutkinja Općinskog građanskog suda u Zagrebu Ljerka Ivasić za "Odvjetnik" piše o problemima u praksi vezanim uz ostavinske postupke, ponajprije o tome što se događa kad su ključevi ostaviteljeve nekretnine pohranjeni u sudu, odnosno kod javnog bilježnika.

Ostavinski postupak – što s ključevima i druga sporna pitanja u praksi

Piše:

Ljerka Ivasić

sutkinja Općinskog
građanskog suda
u Zagrebu

U ostavinskom postupku nailazimo na situacije kada se u spisu nađe podatak da su ključevi ostaviteljeve nekretnine pohranjeni u sudu, odnosno kod javnog bilježnika. Što tada? U ovom ću napisu pokušati o tome reći nešto više, s obzirom na to da imam višegodišnje iskustvo u radu na ostavinskim predmetima, a zadnjih sedam godina rješavala sam i predmete po prigovoru nasljednika kada su postupke vodili javni bilježnici kao povjerenici suda.

Ostavinski postupak pokreće se po službenoj dužnosti (čl. 210. u vezi s čl. 5. st. 3. i čl. 129. ZN-a), reguliran je Zakonom o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu ZN), a počinje u trenutku kad sud primi smrtovnicu ili izvadak iz matice umrlih, odnosno s njima izjednačenu ispravu.

Materijalne i procesne odredbe propisane su Zakonom o nasljeđivanju (Narodne novine br. 48/03 i 163/03, čl. 253. ZN-a), a za pravomoćno nedovršene postupke materijalne norme propisane su dosadašnjim Zakonom o nasljeđivanju (Narodne novine br. 52/71, 47/78 i 53/91 dalje: DZN), ili Zakonom o nasljeđivanju iz 1955. godine (Službeni list 20/55), uz supsidijarnu primjenu Zakona o parničnom

postupku (Narodne novine br.53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07-Odluka USRH, 84/08, 96/08-Odluka USRH, 123/08-ispr. i 57/11, – dalje: ZPP) - (čl.175 ZN).

Novi zakon o nasljeđivanju je na snazi od 3. listopada 2003. godine i od toga dana je određen dio poslova i ovlaštenja ostavinskih sudova (ne donose rješenja o prekidu postupka, primjerice) prenesen na javne bilježnike (čl. 176., čl. 187, čl. 249 ZN-a), što znači da javni bilježnici nisu ovlašteni voditi ostavinske postupke u kojima je trenutak smrti ostavitelja bio prije 3.listopada 2003. godine, osim u slučaju iz čl. 253. st. 3. ZN-a (o tome drugom zgodom).

Trenutak (dan, sat) smrti neke osobe, odnosno proglašenje nestale osobe umrlom, trenutak je otvaranja nasljedstva, i uz njega se (uvijek!) veže primjena materijalnog prava zakona o nasljeđivanju koji je bio na snazi u tom trenutku.

Zakon o nasljeđivanju za pokojnika rabi izraz "ostavitelj", a za njegove najmilije "nasljednici". Zadatak je ostavinskog postupka utvrditi tko su nasljednici umrlog, koja imovina čini ostavinu i koja prava iz ostavine prepadaju nasljednicima i drugim osobama (čl. 174. ZN-a).

Kada ključevi

Ako je ostavitelj u času smrti bio sam u kući odnosno stanu, ili je nađen mrtav u parku a živio je sam, te je policija morala otvoriti (provaliti) vrata, dužna je odmah nakon iznošenja tijela ostavitelja zapečatiti kuću i dvorište/stan, a ključeve (uz popratni dopis) dostaviti ostavinskom sudu (to nije pečačenje opisano u čl. 201. ZN-a).

To se u praksi događa kad netko treći prijavi nečiju smrt (npr. rođak kojem se ostavitelj ne javlja neko vrijeme, ili susjedi koji posumnjaju da nije živ, ili davatelj uzdržavanja...). Tada prvo zovu policiju, koja nasilno otvori vrata stana ili kuće, a onda se, u okviru svojih ovlaštenja pobrine za tijelo (i kućnog ljubimca ako sam nije pobjegao), te nakon odnošenja tijela ostavitelja stan zapečati.

Policija nije ovlaštena zadržavati ključeve, popisivati stvari, osim u izuzetnim situacijama (čl. 194. st. 3. ZN-a, tj. ako prijete opasnost da bi dio ostavine mogao biti otuđen ili izgubljen), niti uručivati ključeve nekome – čak ni najbližoj obitelji, nego ih je dužna dostaviti sudu.

U praksi se dogodilo da su ključevi uručeni davatelju uzdržavanja koji nije nasljednik, nego treća tzv. "zainteresirana" osoba (čl. 179. ZN-a), prije pokretanja ostavinskog postupka, prije popisa pokretnina (koje su za par dana izbačene iz stana...)

Takvo postupanje suprotno je zakonu, pa makar davatelj uzdržavanja predoči zemljišno-knjižni izvadak da je stan već prenesen na njegovo ime (što se događa kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju ili super brzom radu zemljišno-knjižnog odjela kod ugovora o doživotnom uzdržavanju).

Naime, davatelj uzdržavanja može i prije ostavinske rasprave, tj. uz predočenje smrtnog lista ili izvatka iz matične knjige, tzv. "umrlice" ostavitelja, zatražiti uknjižbu svoga prava vlasništva iz navedenog ugovora

Za stvari za koje je potreban naročit oprez, ili se ne nalaze na području suda ostaviteljeva prebivališta, a nasljednici su nepoznati ili odsutni, zakon dopušta policijskom službeniku ili drugoj osobi koja uređuje u ime vlasti, a

radi se o hitnim slučajevima, da će ih predati na čuvanje pouzdanoj osobi, te o tome odmah obavijestiti sud na čijem se području te stvari nalaze (čl. 199 st. 1. ZN-a).

Početak postupka

Dakle, kad policijski službenici zapečate kuću ili stan, dužni su odmah, uz kratko izvješće, ključeve predati ostavinskom sudu koji će ih pohraniti u sudsku blagajnu, te formirati spis, ako već nije formiran, o čemu postoji trag u spisu.

Redoviti način formiranja spisa je dostavom sudu smrtovnice (čl. 192. ZN-a), umrlice ili smrtnog lista, s time da je smrtovnica (javna isprava prema čl. 192, st. 4.) koju po službenoj dužnosti dostavlja matičar (u izvorniku), i time započinje ostavinski postupak.

Ako matičar nije imao uvjeta za sastavljanje smrtovnice (čl. 193 ZN-a), matičar mjesta u kojem je ostavitelj umro (što ne mora biti mjesto koje je relevantno za ostavinski postupak, a relevantno je mjesto prebivališta ostavitelja), po službenoj dužnosti će smrtovnicu ili umrlicu dostaviti nadležnom općinskom sudu.

Smrtni list obično dostavljaju treće osobe (davatelj uzdržavanja, suvlasnik ostaviteljeve nekretnine, onaj tko godinama "plaća grob" a ne može se upisati kao nositelj prava korištenja groba, vjerovnici itd.), kada ne raspoložu podacima o tome je li već vođen ostavinski postupak i doneseno rješenje o nasljeđivanju (stara godišta, spisi u državnom arhivu i sl.).

Problem koji se pojavljuje kod drugih dokumenata je u tome što oni obično ne sadrže podatke o nasljednicima, tj. o osobama koje su nužne za sastavljanje rodoslovlja ostavitelja, a koje je *conditio sine qua non* za daljnji postupak.

Zašto treba voditi ostavinski postupak

Smisao je ostavinskog postupka utvrditi tko je sada, kada je fizička (naravna) osoba umrla, *titular* (nositelj pravnih ovlaštenja) njegovih otuđivih prava i obveza, jer imovina ne može egzistirati bez svoga nositelja, to je kao da čovjek nema imena i prezimena.

Objekt nasljeđivanja zove se ostavina. Ostavina je različit pojam od imovine, jer u imovinu ulaze i strogo osobna prava (služnosti, plodouživanja), a u ostavinu samo otuđiva. U imovinu ulaze samo imovinska prava, a u ostavinu i neimovinska kao npr. autorska moralna prava (Vedriš-Klarić: Građansko pravo, str. 662, Narodne novine 2001. dalje: GP)

Sa stajališta nasljednika, ostavinu nazivamo nasljedstvom, a kada ju promatramo kao ekonomski pojam govorimo o ostavinskoj masi (skup dobara koja s ostavitelja prelaze na njegova nasljednika).

Nasljedno pravo u našoj zemlji stječe se *ex lege* (po sili zakona) u času smrti ostavitelja, ali nasljednik se toga prava može odreći (str. 656. GP-a, čl. 4., čl. 220. ZN-a).

No, koja to imovina, koja prava, i na koga prelazi smrću njegova nositelja, mora se utvrditi u ostavinskom postupku.

Postoje i situacije u kojima imovinu nema tko naslijediti, jer ostavitelj nema ni zakonskih nasljednika (prvog, drugog i trećeg nasljednog reda), a ni oporučnih, ili su ostali nepoznati iako je sud, odnosno javni bilježnik kao povjerenik suda, poduzeo sve što je potrebno (oglas u službenom glasilu i na oglasnoj ploči suda) da se nasljednici pronađu (čl. 218. ZN-a); postoje i situacije u kojima su se svi odrekli nasljedstva, ili su svi nedostojni preuzeti nasljedstvo – takva se ostavina naziva ošasna ili kadutna, a prelazi u vlasništvo države (lokalne samouprave, odnosno Grada Zagreba).

Za razliku od nasljednika koji se može odreći svog nasljednog prava, država mora prihvatiti pravni položaj univerzalnog sukcesora. U tom svojstvu država, kao da je ostaviteljev nasljednik, odgovara za njegove dugove (do visine naslijeđene imovine (čl. 139. ZN-a), snosi troškove pogreba, izvršava naloge i zapise itd. (str. 655. GP-a).

Odluka

Kao rezultat ostavinskog postupka donosi se meritorna odluka u obliku rješenja o nasljeđivanju, koja je deklarativne naravi, a sadržaj je

jasno definiran zakonom. Tako ZN u čl. 226. određuje da rješenje o nasljeđivanju treba sadržavati:

1) prezime i ime ostavitelja, ime jednoga od njegovih roditelja, datum rođenja, državljanstvo i, po mogućnosti, ostaviteljev jedinstveni matični broj građanina, te za osobe umrle u braku i njihovo prezime koje su imale prije sklapanje braka

2) oznaku nekretnina s podacima iz zemljišnih knjiga potrebnima za upis, kao i oznaku pokretnih stvari i drugih prava za koja je sud utvrdio da ulaze u ostavinu (utvrditi znači popisati ih s prepoznatljivom individualnošću i navesti gdje se nalaze)

3) prezime i ime nasljednika, njegovo prebivalište, odnos nasljednika prema ostavitelju (dakle: suprug, dijete, brat, sestra, teta, baka, nećaci, bratić, sestrična, zet, nevjesta, djever, zaova, jetrva, svekrva, punica, srodnik po tazbini, nesrodan itd.)

4) podatak o tome nasljeđuje li ostavitelja kao zakonski ili oporučni nasljednik, a ako ima više nasljednika, potrebno je nasljedni dio svakoga pojedinog nasljednika izraziti razlomkom, te po mogućnosti JMBG-om (taj razlomak često zbunjuje nasljednike drugog ili trećeg nasljednog reda, jer računaju na broj nasljednika, a ne na broj njihovih predaka kao srodnika ostavitelja).

U praksi se pojavljuju situacije u kojima se odluka veže za prijedlog stranaka o pokretanju ostavinskog postupka. Tako, ako stranka podnese prijedlog za naknadno pronađenu imovinu, a prije je postupak bio obustavljen, tj. nema meritorne odluke u predmetu-rješenja o nasljeđivanju, onda se ne smije donijeti rješenje o naknadno pronađenoj imovini, već rješenje o nasljeđivanju. Tek nakon pravomoćno okončanog ostavinskog postupka, tj. nakon što je doneseno rješenje o nasljeđivanju i ono je postalo pravomoćno, može biti riječ o “naknadno pronađenoj imovini”.

Zakon određuje (čl. 5. st. 3. ZN-a) da se ostavina sastoji od svega što je bilo ostaviteljevo u trenutku njegove smrti, osim onoga što se ne može naslijediti zbog svoje pravne naravi ili po zakonu. Stvari se sastoje od pokretnina i

nekretnina, a najkraće se definiraju kao tjelesni dijelovi prirode, različiti od ljudi, koji služe ljudima za uporabu, kao i sve drugo što je zakonom s njima izjednačeno (vidi GP str.70. te čl. 2. st. 2., st. 6. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, dalje: ZV). Pritom nije bitna tržišna vrijednost stvari. Pokretnine se popisuju, a za nekretnine treba priložiti dokumentaciju (zemljišno knjižni izvadak ako je nekretnina upisana u zemljišne knjige, posjedovni list, ugovor o kupnji, građevinsku dozvolu ako nije upisana u zemljišne knjige; za auto ili brod treba priložiti prometnu dozvolu, odnosno potvrdu o vezu u luci, za oružje oružni list itd.).

Nikako se ne smiju smetnuti s uma da je ostavinski je postupak tajan, hitan i oficiozan (čl. 180. st. 1. i 3. ZN-a). Ostavinskoj raspravi, dakle, ne mogu nazočiti susjedi, prijatelji, "šogorice" i tzv. javnost, tj. razni znatiželjnici, a sud, odnosno javni bilježnik kome je sud povjerio vođenje određenih radnji toga postupka, dužan je osobito paziti da se zaštite i ostvare prava osoba koje to nisu u stanju učiniti (razlozi iz čl. 180. st. 2.).

Tijek postupka s ključevima

- 1) rodoslovlje
- 2) očevid
- 3) popis pokretnina
- 4) povjeravanje na čuvanje
- 5) pečaćenje nekretnine

1) Rodoslovlje

U određenim situacijama, potrebno je postupati s osobitom pažnjom i žurnošću, odnosno što prije pozvati nasljednike (ako su navedeni) ili bilo koju navedenu osobu koja može dati podatke o nasljednicima, odnosno srođnicima, te prvo sastaviti rodoslovlje ostavitelja i, ako je moguće, uzeti nasljedničke izjave.

Rodoslovlje se ne smije sastaviti samo s odvjetnikom kao punomoćnikom stranke, a ako je to učinjeno, potrebno ga je provjeriti s nasljednikom, odnosno krvnim srođnikom (ako je npr. jedino dijete ostavitelja u Australiji, a ostaviteljeva sestra, tj. nasljednikova teta, živi u Hrvatskoj i može pristupiti sudu radi davanja

podataka potrebnih za sastavljanje rodoslovlja ostavitelja).

Podaci koje je dao odvjetnik kao punomoćnik nasljednika smatraju se samo informacijama na temelju kojih će sud/bilježnik u daljnjem postupku pribaviti točne i potpune podatke (broj brakova, s kim su sklopljeni, što je s bračnim drugom, koliko ima djece: bračne, izvanbračne, posvojene, jesu li živa, ako nisu živa treba saznati kad su umrla, koga su ostavila iza sebe; kod drugog nasljednog reda: kako su se zvali roditelji, itd.; kod trećeg nasljednog reda: podatke za obje loze ostavitelja... no, o tome drugom zgodom). Životno nije vjerojatno da bi točne podatke o nečijem rodoslovlju punomoćnik koji nije nasljednik (ni srođnik) uopće mogao znati.

Ovlasti odvjetnika regulirane su čl. 3. Zakona o odvjetništvu (Narodne novine br. 9/94) u kojem je određeno da odvjetnici smiju pružati sve oblike pravne pomoći, a osobito:

- davati pravne savjete
- sastavljati isprave (ugovore, oporuke, izjave i dr)
- sastavljati tužbe, žalbe, prijedloge, zahtjeve, molbe, izvanredne pravne lijekove i druge podneske
- zastupati stranke.

Opseg ovlaštenja određen je čl. 315. Zakona o obveznim odnosima, dalje: ZOO (Narodne novine 35/05) koji određuje da:

- opunomoćenik može poduzimati samo one pravne poslove za čije je poduzimanje ovlašten
- opunomoćenik kome je dana opća punomoć može poduzimati samo pravne poslove koji ulaze u redovito poslovanje
- posao koji ne ulazi u redovito poslovanje može opunomoćenik poduzeti samo ako je posebno ovlašten za poduzimanje toga posla, odnosno vrste poslove među koje pripada
- opunomoćenik ne može bez posebnog ovlaštenja za svaki pojedini slučaj preuzeti mjeničnu obvezu, sklopiti ugovor o jamstvu, o nagodbi, a ni odreći se nekog prava bez naknade.

Člankom 313. ZOO-a određeno je da je punomoć ovlaštenje za zastupanje koje opunomoćitelj pravnim poslom daje opunomoćeniku. Iz svega navedenog proizlazi da punomoćnik stranke (koji nije nasljednik), kao ni specijalni punomoćnik (ovjeren potpis stranke - čl. 220. st. 6. ZN-a) ne odgovara za moguće posljedice (namjernog ili nenamjernog) zatajenja nekog nasljednika, odnosno krivog predstavljanja nekoga nasljednikom, a čije su krajnje konsekvence nesavjesnost posjeda (naslijeđene imovine), za koju je predviđena zastara prava potraživanja ostavine (čl. 144. ZON-a) i to:

- prema savjesnom držatelju za 1 (jednu) godinu od dana od kada je nasljednik saznao za svoje pravo i za držaoca stvari ostavine
- najkasnije za 10 godina računajući za zakonskog nasljednika od smrti ostavitelja, a za oporučnog nasljednika od proglašenja oporuke
- prema nesavjesnom držatelju ovo pravo zastarijeva za 20 godina.

Novi ZN govori o poštenom posjedniku (u čl. 138.) te određuje:

- pravo zahtijevati ostavinu kao nasljednik ostavitelja prema poštenom posjedniku, koji također tvrdi da na nju ima pravo kao nasljednik, zastarijeva za jednu godinu od kada je nasljednik saznao za svoje pravo i za posjednika ostavine (subjektivni rok), a
- najkasnije za 10 godina računajući za zakonskog nasljednika od smrti ostaviteljeve, a za oporučnog od proglašenja oporuke
- prema nepoštenu posjedniku to pravo zastarijeva za 20 godina.

U praksi su najčešći pokušaji zatajenja izvanbračnog djeteta ostavitelja, polubrača ili odsutnih nasljednika koji godinama žive u inozemstvu, pa dolaze s izjavom "moja stranka je jedini nasljednik" i sl. Posljedice toga su nove parnice kojim se traži poništenje pravomoćnih rješenja o nasljeđivanju (u gore navedenim rokovima), odnosno regeneriraju se nepotrebne parnice (angažman prvostupanijskih i drugostupanijskih sudaca, a ponekad i Vrhovnog suda, frustracije građana, veliki troškovi, a na kraju brisanje uknjižbe itd.).

To se i dogodilo u sljedećem primjeru: rodoslovlje je sačinjeno samo s odvjetnikom kao punomoćnikom nesrodne oporučne nasljednice, koji je izjavio da ostaviteljica "nema nikoga", te joj je uručena ostavina. Nakon devet godina i nekoliko mjeseci zakonski nasljednici saznali su za nezakonito rješenje o nasljeđivanju, pokrenuli posebnu parnicu i kazneni postupak protiv te nasljednice. U kaznenom postupku ona je proglašena krivom (za falsificiranje oporuke) i osuđena na 10 mjeseci zatvora, parnični sud je poništio navedeno rješenje, a nasljednicima proglasio zakonske nasljednike (drugog nasljednog reda).

2) Očevid

Potrebno je što prije poduzeti radnje da se obavi očevid radi popisa imovine. Na očevid treba pozvati sve poznate nasljednike, ako ih nema dovoljno (bar dvoje, a to nisu svi) onda i svjedoka popisa (može biti susjed ili povjerenik zgrade ili bračni drug nasljednika, ili punomoćnik nasljednika, a ako je već poznato da nekretnina nije u vlasništvu ostavitelja može se pozvati i treću osobu (vlasnika nekretnine), odnosno ako su nasljednici nepoznati, predstavnika ošasne imovine.

Na očevid idu: sudac ili sudski savjetnik (ovisno o tome tko vodi postupak), odnosno javni bilježnik (ili prisjednik), te zapisničar. Sudac provjerava stanje pečata, ako je netaknut, skida ga, te ključevima uzetim iz pohrane/blagajne (koje je policija dostavila), otključava nekretninu i ulazi u prostorije, sve temeljito diktirajući u zapisnik.

3) Popis pokretnina

Popis ostaviteljeve imovine obavite će se po odluci ostavinskog suda, u sljedećim situacijama (čl. 194. ZN-a):

- kad se ne zna postoje li nasljednici, ili gdje borave, kad nasljednici ne mogu voditi brigu o svojim pravima i interesima radi maloljetnosti ili duševne bolesti, ili drugih okolnosti
- u drugim opravdanim slučajevima (npr, kad je ključ predan sudu)
- na zahtjev ostaviteljevih nasljednika, zapi-

sovnika (osobe koja je oporučno ovlaštena primiti što iz ostavine) ili vjerovnika.

Sadržaj i način popisa također je propisan zakonom (čl. 195. do 197. ZN-a), što znači da će se popisati sve nepokretne i pokretne stvari koje su bile u ostaviteljevu neposrednom posjedu u času njegove smrti, te ono što se nalazi kod neke druge osobe, uz naznaku kod koga i na kojem temelju, kao i ono za što se tvrdi da nije njegovo vlasništvo, te tražbine, neplaćena javna davanja, dugovi.

Pokretnine se popisuju po vrsti, rodu, broju, mjeri i težini, ili pojedinačno.

Popis se obavlja tako da se najprije opiše stan/kuća, npr: "stan se sastoji od predsoblja, kuhinje, spavaće sobe, dnevne sobe, kupaonice, lođe...; u predsoblju: 1 vješalica drvena bijela, telefon, komoda za cipele...itd."

Koliko se ide u detalje ovisi o tome koliko ima nasljednika te jesu li svi prisutni ili nisu. Kada su svi prisutni, može ih se pitati traže li detaljan popis npr. posuđa, osim ako je to posuđe veće vrijednosti ili novo, zatim ostaviteljeve odjeće, posteljine, knjiga i drugih osobnih predmeta. Kada nasljednici ne traže detaljan popis, to treba konstatirati u zapisniku.

Umjetničke slike, kipove, biste, kućanske aparate, namještaj, skupocjene bunde... treba popisati po broju te ih "individualizirati", primjerice: 1 slika motiv "dvoje na livadi" potpis taj i taj - ili potpis nečitljiv; 1 trokrilni ormar bijele boje, s 3 ladice; bračni krevet tapeciran smeđom tkaninom; televizor marke "Sony"; štednjak plin-struja, nevidljive oznake; perilica "Candy"; antikni namještaj: komoda crna s izrezbarenim vratima itd.

Popis se obavlja u nazočnosti dviju punoljetnih osoba, a kad je potrebno i uz sudjelovanje vještaka (ako je riječ, primjerice, o strojevima u nekoj obrtničkoj radionici), a može biti nazočna i svaka zainteresirana osoba (vjerovnik, vlasnik nekretnine – osoba koja ima neki pravni interes u tom predmetu, a ne bilo koja znatiželjna osoba s ulice).

4) Povjeravanje na čuvanje

Povjeravanje stvari na čuvanje mjera je osiguranja ostavine uređena odredbama ZN-a (čl. 199.)

Kada je popis završen, a postoje uvjeti da se nekom od nasljednika (krvnih srodnika, odnosno sudu poznatoj pouzdanoj osobi) povjere na čuvanje navedena nekretnina i popisane pokretnine u njoj, tada se o tome donosi rješenje na samom zapisniku, koje (otprilike) glasi:

"Prisutni XY iz NN, brat (?) ostavitelja, imenuje se čuvarem nekretnine i danas popisanih pokretnina u njoj, koje je dužan čuvati pažnjom dobrog domaćina do pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka, te mu se uručuju ključevi navedene nekretnine, a primitak kojih potvrđuje svojim potpisom..."

U izuzetno rijetkim slučajevima mogu se popisane pokretnine povjeriti na čuvanje oporučnom nasljedniku (ali nikako imatelju usmene oporuke, jer ju je potrebno dokazivati u dugotrajnoj parnici) i to samo ako postoji opasnost od oštećenja, kvarova, neovlaštenog useljenja nepoznatih osoba radi zloporabe droga, beskućnika, ili je potrebna deratizacija i dezinfekcija prostora, ili je sudu nemoguće u primjerenom roku popisati stvari zbog zatrpanosti, neurednosti, uništenih vrata i prozora itd.

Bitno je uvijek imati na umu i maksimalno zaštititi svaku stvar ostavitelja, jer i obična fotografija ima vrijednost u ostavinskom postupku (afektivnu, dakle, neprocjenjivu prema objektivnim kriterijima, jer je pripadala bliskoj osobi – *pretium affectionis*).

To je važno radi eventualne odgovornosti za štetu, jer se kod procjene vrijednosti uzima u obzir samo vrijednost koju određena stvar ima za određeni subjekt, bez obzira na njezinu prometnu vrijednost (str. 87 GP-a).

Ako se pronađu novčanice, vrijednosni papiri, štedne knjižice, dragocjenosti (zlatnina) ili drugi manji a posebno vrijedni predmeti, treba ih u zapisniku o popisu i detaljnije opisati (primjerice: "1 metalni prsten zlatne boje sa zelenim okom"). Za novčanice u stranoj valuti, izuzete od strane policije i predane u sudsku blagajnu, treba navesti serijske brojeve. Za novčanice u domaćoj valuti dovoljan je točan popis i sve to mora se istoga dana pohraniti u sudski (bilježnički) sef, posebnim rješenjem,

do pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka.

Ponekad je stan toliko zatrpan i sve u njemu toliko neuredno da se ne može ni ući u sve prostorije. Tada se popiše ono što se vidi, a za detaljan popis zaduži se osobu koju će se imenovati čuvarem. Ako ostavitelj ima jednog nasljednika, onda ne treba cjepidlačiti, osim ako su stvari velike vrijednosti (Meštrovićev kip, Rembrandtova slika i sl.). U takvim slučajevima nasljednik počesto prihvati nasljedstvo, odrekne se prava žalbe, te mu je sve već uručeno.

Ako se radi o slikama od izuzetne nacionalne vrijednosti, trebalo bi ih dati na čuvanje muzeju, odnosno službenoj galeriji, posebice ako se očekuje da će ostavinski postupak duže trajati pa postoji opasnost od provala.

Povjeravanje popisanih stvari i nekretnina na čuvanje kod trećeg nasljednog reda poželjno je odrediti dva čuvara, od svake loze po jednoga, ako nema spora među nasljednicima, ili pouzdanoj osobi (sud ocjenjuje tko je pouzdan), do pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka, te ga poučiti o potrebi čuvanja stvari pažnjom dobrog domaćina – prema odredbama ZOO-a (čl. 442.).

Nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju, ostali bi nasljednici čuvaru trebali priznati troškove potrebne za očuvanje stvari (što nije predmet ostavinskog postupka).

Propust takvog povjeravanja na čuvanje može u praksi izazvati dalekosežne negativne posljedice, o čemu možda najbolje mogu posvjedočiti i neki primjeri iz prakse.

Prvi primjer

Sudac je nekoliko puta izišao na očevid, popisao je stvari, ali suprugu ostavitelja – nasljednicu koja je ostala živjeti u stanu, nije imenovao čuvarom stvari, umjetničkih slika, kipova, antiknog namještaja...

Ostavinski postupak je dvaput prekidan, jer je supruga vodila parnice radi utvrđenja bračne stečevine na tim stvarima i nekretninama, što je trajalo godinama. Kako su se popisane stvari nalazile u stanu koji nije ušao u ostavinsku masu, jer je bio u statusu bivšeg “stanarskog

prava”, supruga je tijekom ostavinskog postupka sama otkupila, a kasnije i prodala taj stan. Nije bilo poznato kamo je preselila stvari, jer je u međuvremenu umrla, a njeno je mjesto kao nasljednik preuzeo njezin sin koji nije bio sin ostavitelja, a niti njegov oporučni nasljednik. On je na nasljedstvo pozvan samo kao sukcesor pokojne supruge ostavitelja (načelo transmisije). Nakon okončanja parnica ostavinski postupak je nastavljen i ostavina (dakle i popisana umjetnička djela) uručena zakonskim nasljednicima ostavitelja (drugog nasljednog reda – nećacima) i sinu (sukcesoru) njegove supruge, na zakonom određene dijelove.

Da bi došli do svog dijela nasljedstva, nećaci ostavitelja (nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju) morali su u posebnom (izvanparničnom) postupku tražiti diobu naslijeđenih umjetničkih slika, kipova, namještaja, ali prvo moraju ustanoviti gdje se one nalaze, jer je sukcesor u međuvremenu promijenio više lokacija stanovanja. Za pretpostaviti je da će među njima doći do posebne parnice (za naknadu štete), ali vještačenjem će trebati obaviti procjenu pokretnina te utvrditi gdje se nalaze i u kakvom su stanju, tim više što su se, navodno, neke od umjetničkih slika (“nasljedstva iz budućnosti”), nudile na europskim umjetničkim dražbama još prije okončanja ostavinskog postupka (koji je trajao gotovo četrdeset godina).

Drugi primjer

U predmetu se kao nasljednik prvog nasljednog reda pojavljuje jedino dijete koje živi u inozemstvu, a nepoznatog je boravišta. Ostavitelj je živio sam, stan je zapečaćen, policija je ključeve predala sudu, a sud je spis na daljnje postupanje povjerio javnom bilježniku. Rodoslovlje je sastavljeno sa sestrom ostavitelja (tetom nasljednika), koja nije i zakonski nasljednik. Nasljedniku je postavljen skrbnik za poseban slučaj od strane Centra za socijalnu skrb, koji je umjesto nasljednika dao nasljedničku izjavu kojom se prihvaća nasljedstva. Nakon toga javni je bilježnik u svom uredu jednostavno uručio ključ skrbniku za poseban slučaj, bez očevida, bez popisa pokretnina, dakle, ne vidjevši što se događa u stanu i sa stanom.

Što će skrbnik sada? On nije čuvar, niti su mu stvari povjerene na čuvanje (nema ni popisa, ni rješenja); tko će odgovarati za eventualnu provalu?; tko će odgovarati ako koja stvar bude otuđena?; što je s režijama, troškovima, vodom, strujom, itd.? I dokle takva situacija? Kada će nasljednik saznati što ga čeka i gdje?

Trebalo je u toj situaciji:

- ili spis vratiti sudu da sud provede ostavinski postupak (bilo bi svrhovitije, jer se može dogoditi da nasljednica, kad se jednoga dana vrati u Hrvatsku i nađe možda provaljen stan i uništene stvari, tuži Republiku Hrvatsku (umjesto sud) i javnog bilježnika za nedovoljnu brigu oko zaštite njenog nasljedstva)
- ili odrediti očevid sa sestrom ostavitelja i svjedokom, popisati pokretnine i povjeriti ih na čuvanje sestri ostavitelja do pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka, odnosno dok nasljednik ne preuzme svoje nasljedstvo, uz upozorenje o posljedicama (cit. čl. ZOO-a)
- ili predmet vratiti sudu da sud postavi privremenog skrbnika ostavine (čl. 200. ZNa, a to nije skrbnik za poseban slučaj kojeg imenuje Centar za socijalnu skrb na zahtjev suda ili bilježnika radi davanja nasljedničke izjave.

Treći primjer

Ostavitelj je umro 2003. godine, a bio je vlasnik dviju nekretnina, u Zagrebu i na moru. Nasljeđuju ga nasljednici drugog nasljednog reda (brat, sestra, nećaci, pranećaci...) koji traže popis svih pokretnina "ma gdje bile". Tako je zagrebački sud popisao pokretnine u stanu u Zagrebu, a zamolnicom zatražio od nadležnog suda na moru da izvrši popis u kući na moru, prema okolnostima zapečati kuću, a ključeve pohrani u svoju blagajnu. To je i učinjeno 2004. godine. Sud je za nesporne nekretnine donio i djelomično rješenje (one na moru), te prekid postupka rada spora. Nakon pravomoćnosti djelomičnog rješenja, nasljednici su tražili da im se uruče ključevi te nekretnine. Sud je sudu na moru uputio zamolnicu i tri požurnice, da bi ključevi nasljednicima konačno bili uručeni 2012. godine.

Četvrti primjer

Nasljednici drugog nasljednog reda (braća i sestre ostavitelja) osporili su jednom bratu oporuku, ostavinska imovina sastojala se od kuće na selu podno Sljemena (danas područje OS-a u Zaprešiću), a pokretnine nisu popisane. Parnica je trajala 15 godina, a dovršena je nagodbom nakon što su svi nasljednici pomrli, a njihova djeca preuzela postupak. Kad je nakon 16 godina sud izašao na očevid radi uručjenja ključeva i eventualnog popisa pokretnina, našao je polusrušenu kuću, razbijene prozore, na dvorištu zarasla trava... Oporučna nasljednica plačući je izjavila da joj ta kuća više ne treba, jer su djeca, koja su se u tom dvorištu trebala igrati, već davno otišla od kuće.

5) Pečaćenje

Zakon o nasljeđivanju pečaćenje je uredio člankom 201., u kojem se kao prvi razlog pečaćenja navodi ocjena suda o tome je li ono svrhovito, te odredba da se odredi osobu koju će obvezati da bez odgode prijavi svako oštećenje pečata (nadležnoj policiji i sudu). Posebno je zanimljivo to što je zakon odredio da dopuštenje za skidanje pečata može dati samo ostavinski sud, odnosno javni bilježnik ako mu je spis povjeren u rad.

Postavlja se pitanje: kome uručiti ključeve ako nekretnina nije u vlasništvu ostavitelja, a u njoj se nalaze ostaviteljeve pokretnine koje su zapisnički popisane, ali ih nasljednici ne žele preuzeti, ne uplate predujam troškova očevida, ili na očevid ne dođu.

To se najčešće događa kad je ostavitelj bio zaštićeni najmoprimac a stan je vlasništvo Grada Zagreba odnosno lokalne samouprave, ili najmoprimac u privatnom stanu, ili je za života stan otuđio, a sebi zadržao samo pravo doživotnog stanovanja (*habitatio*) ili plodouživanja. Tada je najbolje nekretninu nakon popisa ponovno zapečatiti i ključeve pohraniti na sigurno mjesto (blagajna suda ili sef javnog bilježnika).

Pitanje je kako pomiriti načelo zaštite ostavine s principom rekadentnosti (elastičnosti) prava vlasništva? Naime, u takvoj situaciji vlasnik nekretnine ograničen je u svojim vla-

sničkim pravima i želi u nesmetan posjed stupiti što prije (jer pitanje posjeda nije predmet ostavinskog postupka).

Kao što je poznato, načelo rekadentnosti prava vlasništva znači da se pravo vlasništva automatski vraća u svoj prvobitni obujam čim otpadnu ograničenja koja su na njemu postojala (jer je faktično posjed ostavitelja prestao njegovom smrću). Ipak, vlasnik mora trpjeti da su ostaviteljeve pokretnine u njegovoj nekretnini do pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka, osim ako pronađe sigurno mjesto gdje će ih smjestiti bez oštećenja, ali to ne može učiniti bez službene osobe (suda ili javnog bilježnika ako on vodi postupak), što u praksi može dugo potrajati (oglas, prekid). Redovni je put da se nakon primitka pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju, vlasnik nekretnine (kao zainteresirana osoba) obrati nasljednicima radi ispražnjenja i predaje nekretnine njemu u posjed, a ne ostavinskom sudu ili javnom bilježniku.

Ostavinski sud, odnosno javni bilježnik, mora voditi postupak tako da se prvenstveno zaštiti ostavina, a s druge strane, zaista može biti nepravedno i neracionalno držati zapečaćenu nekretninu u vlasništvu treće osobe radi pokretnina ostavitelja. Zato treba, kad je god to moguće, nekog od nasljednika imenovati čuvarem pokretnina. A ako su nasljednici izvan domovine, ili nitko ne želi biti čuvar, a vlasnik nekretnine živi na istoj adresi (ima drugi stan u toj zgradi), i odaje dojam pouzdane osobe, moglo bi ga se imenovati čuvarem pokretnina do pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka (ali samo u krajnje izuzetnom slučaju i ako popisane stvari nisu velike materijalne vrijednosti). Tada je bolje imenovati čuvarem sudu poznatu pouzdanu osobu. No, nikada osobu koja se prijavi kao nasljednik po usmenoj oporuci, sve dok se usmena oporuka u posebnoj parnici pravomoćno ne proglasi istinitom i pravno valjanom. A tada je ionako brzo kraj ostavinskog postupka.

O davanju u najam čuvane nekretnine Zakon o nasljeđivanju ne govori. Stoga smatram da treba primjenjivati odredbe drugih zakona (ZOO-a) iz čega bi se moglo zaključiti da bi čuvar nekretnine, u suglasju s ostalim nasljednicima, načelno mogao nekretninu dati u najam, nakon što zaštiti i spremi osobne stvari ostavitelja. Iz dobiti ostvarene najmom mogao bi pokrivati režijske troškove.

Umjesto zaključka

Iz svega navedenog proizlazi da je problematika s ključevima prilično delikatna, te da bi spise u kojima su priloženi ključevi trebalo ostaviti na rješavanje sudu, a ne ih povjeravati ih javnim bilježnicima.

Javni bilježnici, a najčešće ostavinske postupke vode javnobilježnički prisjednici. Na terenu, gdje često dolazi do sukoba i svađa između nasljednika, trećih osoba (vlasnika) toga (zaključanog) stana, jer ga ostavitelj nije otkupio i sl., javnobilježnički prisjednici ne mogu nastupati posve jednako kao sudac tj. s "punim" autoritetom državnog dužnosnika. Tu često treba reagirati vrlo odrješito, ponekad kontaktirati s policijom (ako je neovlašteno skinut pečat ili ima naznake nasilnog ulaska, tragova kaznenog djela i sl.), te nikada ne smetnuti odredbu čl. 80. ZN-a o poštovanju načela tajnosti toga postupka (raditi bez "publike", osim izuzetno, uz dva svjedoka).

Drugo, javni bilježnici nemaju stražu (pravosudnu policiju) na raspolaganju, u slučaju nužde (a bilo je toga!). Nema ni zakonske prepreke da spisi u kojima su priloženi ključevi ostanu u radu u sudu, jer Zakon o nasljeđivanju određuje da se ostavinski postupak u prvom stupnju provodi pred općinskim sudom, odnosno javnim bilježnikom kao povjerenikom suda (čl. 176. ZN-a). Dakle, nositelj posla nije javni bilježnik nego sud, a javnom bilježniku je predmet samo povjeren do određene faze (javni bilježnik nije ovlašten na sve radnje odnosno sve odluke kao i sudac, vidi čl. 176. st. 4.).

Treće, izlazak javnog bilježnika na očevid nekoliko puta je skuplji za građane nego kada izlazi sudska komisija. U nekim sam predmetima vidjela da su nasljednici platili izlazak javnog bilježnika (prisjednika ili koga je bilježnik zadužio) oko 1.700 kuna, a kada izlazi sud trošak je 380,85 kuna (za sve očevide u svim vrstama sudskih postupaka, neovisno o dužini trajanja očevida).

Iz izloženog slijedi da sud ne mora povjeriti spise javnim bilježnicima ako je svrhovitije da ih riješi sam. Ne smijemo zaboraviti razloge radi kojih su ostavinski postupci povjereni javnim bilježnicima – radi rasterećenja suda (i to samo nesporni), kako bi suci bili oslobođeni tih postupaka radi rješavanja parnica i drugih izvanparničnih postupaka (ovršnih, zemljišno-knjižnih, uređenje međa i nužnih prolaza, razvrgnuća suvlasničkih zajednica, dioba, priznanje stranih sudskih odluka, osiguranje dokaza, otvaranje sefa, pologa, itd.). Međutim, ako neko postupanje povjerenika (u ovom slučaju javnih bilježnika kojima je povjereno vođenje ostavinskih postupaka od 3. listopada 2003. godine) rezultira povećanjem broja novih parnica, onda to nije rasterećenje suda.

Također bi vrlo poželjno bilo u cijeloj Republici Hrvatskoj, a ne samo u Zagrebu, organizirati zajedničke radionice o toj problematici, iako je ovaj članak nastao temeljem iskustva stečenog radom u OGS-u u Zagrebu, kao najvećem općem prvostupanjskom sudu u našoj zemlji.

Budući da sam imala priliku vidjeti mnogo meritornih odluka – rješenja o nasljeđivanju, ali i drugih koje se donose u ostavinskim postupcima, donesenih od strane drugih sudova, još sam više uvjeren da je potreba za konstruktivnim radionicama velika, posebice zato što mali sudovi samo ponekad imaju neke situacije u praksi kakve su velikom gradu redovita pojava, ali i radi jedinstvene primjene zakona. Time bi se, kao daljnja konsekvenca, u potpunosti ostvarivala pravna sigurnost i jednakost svih pred zakonom.

ZSEM u klubu najboljih svjetskih sveučilišta kao što su Harvard i Yale

AACSB akreditacija uvrstila ZSEM u zajednicu 5% najkvalitetnijih poslovnih fakulteta u cijelom svijetu

MBA program

Vrhunski profesori ZSEM-a i gosti predavači

Predavanja stručnjaka koji dolaze s međunarodnih sveučilišta poput SDA Bocconi u Italiji, St. Gallen u Švicarskoj i University of Michigan u SAD-u

Odobir MBA programa i jezika studiranja

Mogućnost odabira između 11 MBA smjerova studiranja na hrvatskom i engleskom jeziku

Flex MBA General program

Složen prema potrebama poslovnih ljudi, jer se programski moduli održavaju tijekom vikenda

PREDDIPLOMSKI STUDIJ

Četverogodišnji studij na ZSEM-u pruža

najkvalitetnije obrazovne programe - vrhunske predavače i profesore - međunarodno iskustvo zahvaljujući razmijenjenim studentima sa sveučilištima u cijelom svijetu - mogućnost studiranja na hrvatskom i engleskom jeziku - temeljna znanja i vještine neophodna za uspješnu buduću poslovnu karijeru

www.zsem.hr

zagrebačka
škola ekonomije
i managementa
zagreb school
of economics
and management

mr. sc. Elio Marin reagira na tekst sutkinja Visokog upravnog suda Republike Hrvatske Ane Berlengi-Fellner i Ljiljane Karlovčan-Đurović objavljen u časopisu *Odvjetnik* broj 9-10/13 o ocjeni zakonitosti općih akata

O pročišćenim tekstovima – ponovno

Piše:
mr. sci. Elio Marin

U časopisu "Odvjetnik", broj 9-10/13, objavljen je nadasve poticajan članak pod nazivom "Ocjena zakonitosti općih akata", autorica Ane Berlengi-Fellner i Ljiljane Karlovčan-Đurović, sutkinja Visokog upravnog suda Republike Hrvatske. Članak je isprovocirao i uznemirio moju sebičnu želju da nakon više od desetljeća ponovno nešto napišem u cijenjenom glasilu Hrvatske odvjetničke komore o jednom te istom pitanju, koje zapravo sa sobom nosi krajnje opasne posljedice. Naime, u "Odvjetniku", broj 11-12/97, pisao sam o pročišćenim tekstovima zakona (neki pravni aspekti). Čitatelja upućujem na izrečeno u tom članku, kako ne bih na ovom mjestu suviše zamarao. Nažalost, od dana objave tog teksta do danas nije se ništa promijenilo, ili gotovo ništa.

O čemu je tu, zapravo, u bitnome riječ? Riječ je o nepostojanju vladavine prava u Republici Hrvatskoj. Ta tvrdnja nije ni blasfemična ni presumptivna, ona je jednostavno činjenična. A kao i svaka činjenica, pretendira da joj se dodijeli atribut istinitosti.

Već niz godina zakonodavna, sudska i upravna vlast zaobilaze sastavnice pravnog poretka, Ustav, zakone i podzakonske propise, opće akte i međunarodne ugovore te primjenjuje pročišćene tekstove istih, smatrajući ih propisima, čime uistinu negira ustavni i pravni poredak, s iznimnim pravnim, političkim i gospodarskim implikacijama. Možda za sada pretenciozno zvuči, ali sudovi ipak sude na temelju Ustava i zakona. Ili možda ipak ne? Ili možda još ne?

Iz dostupnog pregleda dosadašnje sudske prakse u Republici Hrvatskoj razvidno je da egzistira enorman broj odluka koje su donesene, u postupovnom ili materijalnopravnom smislu, primjenom nepravničkih akata. Time je, zasigurno, poništen objektivni pravni poredak i negirana vladavina prava. Vladavina prava, nesumnjivo, čini temeljno polazište za strukturu modernih demokratskih društava, a u koja bi se zasigurno željela ubrojiti i Republika Hrvatska. Zastrašuje spoznaja da se u Republici Hrvatskoj, počevši od zakonodavne procedure, ne primjenjuje objektivni pravni poredak već njegov surogat te da se iz toga, djelovanjem sudova ponajprije, ali potom i organa lokalne uprave i samouprave, ostvaruju subjektivna prava pojedinih subjekata pravnog poretka.

Opće prihvaćena praksa primjene pročišćenog teksta, kao pravno relevantnog, na svim društvenim razinama, dopušta nam zaključiti kako država, nastupajući i *iure imperii* i *iure gestionis*, svjesno ignorira objektivni pravni poredak i proizvodi pravni kaos te dovodi do raspada pravnog sustava.

Također, arbitrarno odlučujući da li će se primijeniti objektivni pravni poredak ili njegov izvanpravni surogat, onaj koji odlučuje diskriminira stranke, ne samo u pogledu sadržaja propisa koji treba primijeniti, već i u odnosu na činjenicu da prema jednim primjenjuje pravo, a prema drugima ne pravo. Osjećam da bi to već mogla biti tema za Europsku komisiju.

Komparativnom analizom pojedinih nama bli-

skih europskih pravnih sustava i recentne sudske prakse, nismo pronašli primjer koji bi upućivao na gore opisanu situaciju. Jednostavno, u zemljama članicama Europske unije nezamisliv je društveni i gospodarski život koji bi počivao na nečemu što nije izvorno pravo te da za mjerodavno pravo bude odabrano, u nesuvisloj konkurenciji, nepravo.

Nažalost, i gore spomenute autorice članka o ocjeni zakonitosti općih akata podlegle su tom sirenski primamljivom zovu anti-prava pa su, uz ostalo, već na samom početku citirale pročišćeni tekst Ustava Republike Hrvatske. Dalje, Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Zar nisam u uvodu naveo da su autorice sutkinje Visokog upravnog suda? Dopuštam si jedno neumjesno pitanje – temeljem čega autorice sude kao sutkinje u predmetima u kojima je Visoki upravni sud nadležan za odlučivanje? Možda da pitanje proširim: zašto bi se itko zamario utvrđivanjem sadržaja pravnog poretka, kad s lakoćom može posegnuti za sjajnom novotvorevinom.

Dopustite nekoliko, nasumično odabranih, primjera iz sudske prakse prihvaćanja nadležnosti za odlučivanje suda temeljem zakona ili općeg akta koji je pročišćeni tekst.

- Trgovački sud u Zagrebu, Tt-12/4305, od 27. ožujka 2012., potvrđeno odlukom VTS RH, Pž-4202/12., od 12. lipnja 2012. (primijenjen pročišćeni tekst Zakona o trgovačkim društvima)
- Trgovački sud u Zagrebu, St-99/11., od 10. listopada 2011., potvrđeno VTS RH, Pž-7782/11., od 23. studenoga 2011. (primijenjen pročišćeni tekst Zakona o sudskim pristojbama)
- Presuda Visokog upravnog suda Republike Hrvatske (VUS) (br. Usov-117/2012-15, Narodne novine br. 89/2013.). VUS izravno, već u izreci presude, navodi da ukida opći akt koji je pročišćeni tekst. Bilo bi za očekivati da VUS odbaci prijedlog podnositelja za ocjenom suprotnosti pročišćenog teksta općeg akta za odgovarajućim propisom. Nažalost, postupanje VUS-a inicirao je sam Ustavni sud, sukladno Zakonu o upravnim sporovima, dostavljajući prijedlog VUS-u na nadležno postupanje. Ne odbacujući prijedlog, VUS je, u postupku kojem je svrha

kontrola zakonitosti općeg akta tijela s javnim ovlastima, pročišćeni tekst općeg akta prihvatio kao opći akt, dakle, kao jednu od pretpostavki za postupanje.

Očigledan zaključak – i Ustavni sud i VUS smatraju da je pročišćeni tekst egzistentan pravni akt, podoban za odlučivanje. Pravna kvalifikacija presude – inegzistentna. Posljedice – ukida se nešto čega nema (pročišćeni tekst) pa ni nije moglo biti ukinuto; istodobno se s ukidanjem pročišćenog teksta ukidaju i njegove sastavnice, dakle tekstove koje sadrži, a uistinu upravo suprotno, jer su oni pravno egzistentni i vrijede i nadalje; nemogućnost izvršenja; itd.

Stavove o pročišćenim tekstovima Ustava, zakona, drugih propisa i općih akata, izrazio je (sada nam se čini uzaludno), i Ustavni sud Republike Hrvatske u Izvješću o uočenim pojavama neustavnosti u području izrade pročišćenih tekstova zakona (Izvješće br. U-X-80/2005., objavljeno u Narodnim novinama, br. 64/2006.) i u Izvješću o ustavnopravno neprihvatljivim učincima pročišćenih tekstova Ustava Republike Hrvatske, ustavnih zakona, zakona, drugih propisa i općih akata (Izvješće br. U-X-1435/2011., objavljeno u Narodnim novinama, br. 37/2011.).

Upućujem na sadržaj navedenih izvješća radi sagledavanja argumentacije. Temeljem tih izriječom utvrđenih stajališta Ustavnog suda o karakteru pročišćenih tekstova, za vjerovati bi bilo da su otklonjene sumnje ili dileme bilo koje vlasti o pročišćenim tekstovima propisa kao izvorima prava.

Važnost beziznimne primjene objektivnog pravnog poretka

No, bez obzira na to što je put do raja popločen dobrim namjerama, svjedočimo, u najmanju ruku, nekonzekventnoj praksi Ustavnog suda. Evo najnovijih, objavljenih primjera iz kojih je sasvim jasan vidljiv stav Ustavnog suda da odustaje od stavova iz izvješća, dodjeljujući pročišćenom tekstu attribute istinskog elementa objektivnog pravnog poretka.

Upućujemo na Odluku br. U-III A-1530/2012., Odluku br. U-III A-5057/2011. i Odluku br. U-III-1510/2012., objavljene u Narodnim novinama br. 147/2013. Osim primjene pročišćenog teksta zakona iskazane u svim tim odlukama,

Ustavni sud u Odluci br. U-III A-1530/2012. ističe i primjenu pročišćenog teksta Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, objavljenog u Narodnim novinama br. 6/99, koji je, zajedno s pripadajućim protokolima, samoinicijativno objavilo Ministarstvo vanjskih poslova, premda za isto nije imalo ovlaštenje iz Zakona o potvrđivanju Konvencije i Protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz Konvenciju.

Dopuštam si slobodu male analogije, radi ilustracije. U pravno manje uređenim državama, u svakodnevnom životu tržište nudi izbor između izvorne, originalne robe i krivotvorina, naravno uz bitno različite cijene i kvalitetu. Zar je u Republici Hrvatskoj dopušteno slobodno odlučiti o izboru objektivnog pravnog poretka ili njegovog surogata? Zar to uopće može biti izbor? Nažalost, odgovor je pozitivan, jer nas brojnost primjera demantira. Pokazuje se, naime, da i propis i njegov pročišćeni oblik koegzistiraju u vremenu i prostoru te da netko može posegnuti za jednim ili drugim bez ograničenja, rezerve ili posljedice.

Pa ako je to u zakonodavnoj, sudskoj i upravnoj praksi i proceduri doista tako, zar ne postoji brana tome postupanju u formuli osiguranja jedinstvene primjene zakona, o kojoj skrbi skrbnik po Ustavu, naime Vrhovni sud. Nismo do sada uočili ni jedan pokušaj Vrhovnog suda da unutar sudbene vlasti uspostavi cjelovit pravni

poredak, legitimitet propisa i kontinuitet njihova važenja, a sve u cilju ostvarenja (nadam se ipak neupitnog) načela vladavine prava, premda je na isto upozoren.

No evo nekoliko misli, samo kao podsjetnik, o pročišćenom tekstu: pročišćeni tekst se ne donosi, ne promulgira se, ne objavljuje, i ne stupa na snagu, dakle, ne može ni steći važnost u prostoru i vremenu; stoga njegova efikasnost ne može ni otpočeti; ne može se mijenjati, dopunjavati ili stavljati izvan pravne snage; ne može se izvršavati niti se njime mogu stvarati, ukidati ili mijenjati pravni odnosi, prava i obveze; ne može biti predmetom ustavnosudskog ili sudskog odlučivanja.

Pročišćeni tekst, ako se ograničimo na zakone, je: zbiljska kompilacija, temeljem ovlaštenja zakonodavca, temeljnog zakona i kasnijih njegovih izmjena i dopuna (važućih i nevažućih); paranormativni oblik recepcije zakona u tehničkom smislu, s time da između pročišćenog teksta i njegovih izvornih sastavnica nema interakcije u pravnom smislu; akt ovlaštenika na publikaciju sadržaja zakona; nomotehnički postupak uobličjenja dvaju ili više tekstova zakona, po sadržaju, u integralnu i relativno konzistentnu pravno-tehničku cjelinu, s time da s originarnim zakonom korespondira samo i isključivo na fenomenološko-gnoseološkoj razini, ne dirajući u identitet originarnog zakona i ne utječući na njega.

U zakonodavnom, sudskom ili izvršnom aktu sadržana je presumpcija ustavnosti i zakonitosti djelovanja zakonodavne, sudske i izvršne vlasti, kao temelja njihova funkcioniranja, njihove legitimitnosti i efikasnosti, čime se osigurava politička i pravna konstitucija države. Ova je, pak, ozbiljno dovedena pod znak pitanja ako vlast svoje odluke zasniva na inegzistentnom propisu.

Stoga, tvrdoglavo ustrajavajući u uvjerenju da beziznimna primjena objektivnog pravnog poretka ne podnosi bilo koju alternativu koja taj poredak čini ništavnim, usuđujem se pozvati sve vinovnike političkog, pravnog i gospodarskog života na poduzimanje potrebitog, kako bi se unutar ukupnosti vlasti ponovno uspostavio cjelovit pravni poredak, legitimitet propisa i kontinuitet njihova važenja, a sve u cilju ostvarenja, nadam se neupitnog, načela vladavine prava.

Prescription je u engleskome stariji naziv za zastaru

„Vrijeme, zašto puštaš da te mjerimo našim čelom koje je prestalo žudjeti?“ pita u jednoj pjesmi Vesna Parun. Kako bi izgledala podjela vremena utemeljena na žudnji, na koje bi mjerne jedinice vrijeme bilo svedeno i kako bi se one zvale – to je prepušteno našoj mašti.

A za čime žudi pravo, to znamo. Žudi za zadovoljenjem pravde i stvaranjem pravne sigurnosti – *doing justice and creating legal certainty*. Žudi za time da se postupci povedu i odluke donesu dok još postoje svježi dokazi i živi svjedoci. Za time da mogući tuženici i okrivljenici budu zaštićeni od dokazivanja činjenicama koje je krhko ljudsko pamćenje s protekom vremena vjerovatno zamutilo i iskrivilo. Zbog te pravne žudnje postoji institut zastare.

Prescription je u engleskome stariji naziv za zastaru. On je uz to i skraćen u odnosu na puni naziv koji glasi *negative prescription* ili *extinctive prescription*, jer se radi o gašenju prava protekom vremena. Zašto su sastavljači jednog relativno recentnog europskog dokumenta dali prednost terminu *prescription* pred suvremenijim i učestalijim *limitation* – razloge tome ne mogu dokučiti. Mogu samo potvrditi da sedmo poglavlje, posvećeno zastari, u dokumentu *Model Rules of European Private Law – Draft Common Frame of Reference (DCFR)* nosi naziv *Prescription* i da se dosljedno tome zastarni rok naziva *period of prescription*, kao što mogu potvrditi da većina suvremenih pravnih tekstova zastaru naziva *statute of limitations*, *limitation of action*, ili samo *limitation*.

O tome je li ili nije nastupila zastara i je li apsolutna ili relativna, iscrpno su nas izvještavali mediji u vezi sa zahtjevima Njemačke za izručenjima u skladu s Europskim uhidbenim nalogom. Budući da većina europskih kaznenih zakonodavstava ne razlikuje relativnu i

apsolutnu zastaru, koja je, uostalom, i u nas ukinuta, korištenje pridjeva *relative* i *absolute* u ovom kontekstu nam ne bi mnogo pomoglo. Pravni izvori koji spominju apsolutnu zastaru (npr. članak 78. Kaznenog zakona Njemačke, ili Uredba EEC 2988/74) nazivaju je *twice the limitation period*, odnosno *twice the statutory limitation period* – dvostruko vrijeme zakonske zastare. Terminološki, to znači da bi zakonski zastarni rok bio isto što i relativni, a apsolutni dvostruko toliko – *twice that period*.

Zastara nastupa (nastupila je, nije nastupila, prije nego nastupi, nakon što nastupi) je najčešća kolokacija kada je o zastari riječ. A kako se na engleskom kaže “zastara nastupa”? Ako se pitate koji engleski glagol odgovara našem nastupiti, na krivom ste tragu (ah, opet taj engleski, opet ta drugačija perspektiva Velikog Otoka i drugačije jezično oblikovanje stvarnosti!). Dakle, ako na engleskome želite reći da je zastara nastupila, morate reći da je protekao zastarni rok – *limitation period has expired*. Nastup zastare je protek zastarnog roka – *expiry of the limitation period*. Postoji još jedan način: misao (rečenicu) započnete sa zahtjevom, tužbom, ili progonom i kažete da su oni – poslužiti ću se doslovnim prijevodom – vremenski zapriječeni. *They are time-barred* (*bar* je, sjećate se, prečka, prepreka, ograda, poput one ograde koja u nekim sudnicama dijeli publiku od sudionika u postupku). *The claim is time-barred*. *Action is time-barred*. *Prosecution is time-barred*. I tu postoji alternativa: umjesto *time-barred*, možete reći *statute-barred*. Potonju verziju koristi i Okvirna odluka Vijeća o europskom uhidbenom nalogu, kada među fakultativnim razlozima za neizvršenje naloga navodi „*where the criminal prosecution or punishment of the requested person is statu-*

Priredila

Ivana Bendow
prof.

O autorici
Ivana Bendow podučava
pravnički engleski jezik
i sastavlja hrvatsko-
engleski kolokacijski
rječnik prava. Autorica
je dvaju dvojezičnih
frazoloških rječnika u
nakladi Školske knjige.

te-barred according to the law of the executing Member State...“

Kao što nam engleski pridjevi *absolute* i *relative* neće pomoći kad je u pitanju apsolutna i relativna zastara, tako nam ni *subjective* i *objective* neće koristiti kada je riječ o subjektivnom i objektivnom zastarnom roku. O njima izvorni govornici engleskog govore kao o vremenu od dana kada je nastala osnova za tužbu (objektiv-

ni – *the period from the date on which the cause of action accrued*), odnosno vremenu od dana kada je oštećenik saznao za štetu, odnosno otkrio je (subjektivni – *the period from the date of knowledge of the injured person, the period from the date of discovery*).

Za one koji žude saznati više o tome kako se na engleskome govori o zastari i roku zastare, slijedi naš uobičajeni rječnički dio priloga.

zastara limitation, statutory limitation, statute of limitations

zastara u građanskom i trgovačkom pravu limitation of actions in civil and commercial law

zastara pokretanja kaznenog progona limitation for the institution of prosecution

ukinuti zastaru to abolish statutory limitation

zastarni rok limitation period

opći zastarni rok od tri godine a general three-year limitation period

objektivni zastarni rok the period from the date on which the cause of action accrued

subjektivni zastarni rok the period from the date of knowledge of the injured person

produžiti zastarni rok to extend limitation period

skratiti zastarni rok to shorten limitation period

nastup zastare expiry of the limitation period

u trenutku nastupa zastare at the moment the limitation period expired

nastupila je zastara limitation period has expired, time has lapsed

dopustiti da nastupi zastara progona to allow prosecution to become time-barred, to allow prosecution to become statute-barred

paziti na zastaru, sud na zastaru ne pazi po službenoj dužnosti to take notice of limitation, the court does not *ex officio* take notice of limitation

pozivati se na zastaru, istaknuti prigovor zastare to plead limitation, to invoke the

statute of limitations, to rely on the statute of limitations, to raise the defence of limitation
podlijegati zastari, zastarijevati to be subject to limitation

genocid ne zastarijeva genocide is not subject to limitation, statute of limitations does not apply to genocide

nezastarijevanje genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina non-applicability of statutory limitation to genocide, crimes against humanity and war crimes

nezastarijevanje vlasničke tužbe non-applicability of statutory limitation to petitory actions

neutuživost tražbine zbog nastupa zastare the unenforceability of a time-barred claim

zastarni rok počinje teći, zastara počinje teći the limitation period starts running, time starts running, the clock starts ticking

rok prestaje teći time stops running

rok nastavlja teći time resumes running

utjecati na tijek zastare to affect the running of the limitation period

prekid zastare, prekid zastarnog roka interruption of the limitation period

zastara se prekida i vrijeme se gubi limitation is interrupted and time is lost

stranačke radnje koje prekidaju zastaru acts of the parties which interrupt the running of the limitation period

zastoj zastare, zastoj zastarnog roka suspension of the limitation period, tolling the statute

zastara zastaje limitation period is suspended, the statute is tolled

Profesor Marko Alerić s Filozofskog fakulteta u Zagrebu od ovog će broja u "Odvjetniku" savjetima i primjerima pokušati razjasniti probleme, dileme i nedoumice hrvatskoga jezika.

Uspješno sporazumijevanje hrvatskim jezikom

Život je nemoguće zamisliti bez sporazumijevanja, odnosno slanja i primanja poruka. Sporazumijevanje je toliko važno da omogućuje ne samo razmjenu poruka među sugovornicima već i njihovo bolje upoznavanje, odnosno uočavanje njihovih osobina, mišljenja, motiva i sl. Sporazumijevanje se najbolje odvija uz pomoć jezika. Jezik nastaje kao posljedica dogovora („sporazuma“) članova jedne društvene zajednice, najčešće jednog naroda. Zato su jezik i narod tijesno povezani, pa jezika ima otprilike onoliko koliko ima i naroda, i svaki se narod najbolje izražava upravo na svom, a ne na tuđem jeziku.

Jedan od važnih uvjeta koji mora biti ispunjen da bi sporazumijevanje bilo uspješno jest da govorenu ili pisanu poruku primatelj razumije, da joj vjeruje i da pravilno procijeni njezinu važnost. To znači da dok govorimo ili pišemo, trebamo upotrebljavati riječi i izraze za koje smo sigurni da ih primatelj razumije. Naime, primatelji naših poruka nisu uvijek isti. To su osobe s različitim iskustvima, stupnjem obrazovanja i razumijevanjem riječi i oblika. Do velikih poteškoća u komunikaciji dolazi upravo zbog toga što primatelj u cjelini ili djelomično nije razumio ili je pogrešno razumio poruku.

Da bi saznao je li primatelj poruku razumio, pošiljalac najčešće postavlja pitanja poput: „Jeste li sve razumjeli?“, „Je li Vam sve jasno?“ i na njih zapravo ne očekuje negativan odgovor, najmanje zbog dvaju razloga: 1. primatelju koji u poruci nešto ne razumiju najčešće je to neugodno priznati i 2. primatelj, zbog toga što je u svakom tekstu uvijek više informacija nego što je potrebno za razumijevanje teksta, računa na to da će ono što nije razumio, naknadno ipak razumjeti, odnosno da će dio teksta koji nije razumio uspjeti rekonstruirati i tako otkriti njegovo značenje.

Da bi se osigurala razumljivost govora, poželjno je nakon svake cjeline zastati, najvažnije ukratko ponoviti i u razgovoru sa slušateljima provjeriti jesu li sve razumjeli. Također, slušateljima možemo predložiti: „Hoćete li da ponovim ono što je u onome o čemu sam govorio bilo najvažnije? Hoćete li da nešto objasnim još jednom, drugim riječima“. Na početku govora slušatelje možemo ohrabriti da zapisuju ono što im u govoru ne bude jasno ili ono što bi željeli da im poslije bude bolje objašnjeno.

Pod pojmom 'hrvatski jezik' misli se na sve njegove prošle, sadašnje i buduće jezične tekstove na hrvatskim mjesnim govorima, dijalektima, narječjima, kao i na zajedničkom, hrvatskom standardnom ili književnom jeziku. Zahvaljujući hrvatskom standardnom jeziku, možemo se uspješno sporazumijevati na području cijele Hrvatske i prepoznati kao pripadnici hrvatskoga naroda. Oblikovanje hrvatskoga standardnog jezika odvijalo se u 19. stoljeću, a završilo je na početku 20. stoljeća objavljivanjem temeljnih jezičnih priručnika: rječnika, gramatike i pravopisa. U tim se priručnicima navodi od čega se hrvatski jezik sastoji i kako funkcionira, odnosno navode se glasovi, oblici i riječi hrvatskoga jezika i pravila njihova povezivanje. Bez tih pravila govoreno i

Priredio

.....
Marko Alerić
 dr. sc.

O autoru

Marko Alerić diplomirao je, magistrirao i doktorirao na studiju kroatistike Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje je izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta. Sudjeluje na brojnim međunarodnim znanstvenim skupovima i objavljuje znanstvene i stručne radove iz područja jezikoslovlja. Stručni je suradnik obrazovnog, znanstvenog i kontakt-programa Hrvatske radiotelevizije, te stručni suradnik u emisiji Radio Sljemena „Hrvatski naš svagdašnji“. Recenzent je nacionalnih ispita iz hrvatskoga jezika i suradnik Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

pisano sporazumijevanje dovodi do nesuglasica, zabuna i problema.

Dakle, poruka koju šaljemo mora biti oblikovana ne samo sadržajno nego i jezično pravilno, što znači da pošiljatelj poruku mora oblikovati u skladu s pravopisnim i gramatičkim pravilima. Naime, pravi smisao ovladavanja jezičnim i pravopisnim pravilima jest upravo u tome da se ta pravila mogu uspješno praktično primjenjivati u svakodnevnome govorenom i/ili pisanom komuniciranju i da pojedinac koji je njima ovladao postane ne samo osposobljen za prepoznavanje i upotrebljavanje pravilnih oblika već i za razlikovanje tih oblika od oblika koji nisu pravilni, koji su pogrešni.

U ovome broju objavljujemo tri gramatička pravila prilikom čije se upotrebe u svakodnevnom govorenom i/ili pisanom komuniciranju često griješi.

Ja bi došao ili ja bih došao

Protiv gramatičke norme često se griješi nepravilnom upotrebom kondicionala (pogodbenog načina), glagolskog načina koji se vrlo često javlja u svakodnevnoj komunikaciji, kada na uljudan način želimo izraziti molbu, zahtjev, želju i sl.

„Kad **bi** (*ja*) znao odgovor na to pitanje, ne bi (*ja*) se toliko mučio.“

„Molio **bih** (*ja*) Vas da mi na molbu odgovorite u pisanom obliku.“

Usporedimo:

ja **bi**, ti **bi**, on, ona **bi**, mi **bi**, vi **bi**, oni, one **bi**

ja **bih**, ti **bi**, on, ona **bi**, mi **bismo**, vi **biste**, oni, one **bi**

Što je pravilno?

Kondicional je glagolski način koji se tvori od aorista glagola *biti* (*bih, bi, bi, bismo, biste, bi*) i glagolskoga pridjeva radnog (*radio, radila, radilo...*) i pravilno glasi: *ja bih radio, ti bi radio, on ili ona bi radio/radila, mi bismo radili, vi biste radili, oni ili one bi radili/radile.*

Neispravno je umjesto različitih oblika aorista glagola *biti* (*bih, bismo biste*) upotrebljavati samo jedan oblik (*bi*), onaj koji se javlja u 2. i 3. l. jd. i 3. l. mn.

Pravilni primjeri:

Želio **bih** (*ja*) dobrog, pozornog i iskrenog sugovornika. Neka pravila jednostavno morate naučiti, kako **biste** (*vi*) ih se u pravom trenutku mogli sjetiti.

U takvu **bismo** (*mi*) mjestu mogli mirno živjeti.

U vezi toga ili u vezi s tim, obzirom na to ili s obzirom na to

U pisanoj komunikaciji neki se izrazi vrlo često upotrebljavaju pa je važno da budu u pravilnu obliku.

„U **vezi postavljenog pitanja** nije moguće dati posve precizan odgovor.“

„U **vezi s navedenom izjavom** trebalo bi što prije zauzeti odgovarajuće stajalište.“

„**Obzirom na Vaš zahtjev** postupili smo u skladu s pravilima struke.“

„**S obzirom na dugogodišnju suradnju** odlučili smo Vam odobriti dodatan popust.“

Usporedimo:

U vezi postavljenog pitanja... U vezi s postavljenim pitanjem...

Obzirom na Vaš zahtjev... S obzirom na Vaš zahtjev...

Što je pravilno?

Pravilno je samo **u vezi s/sa..., s obzirom na...,** npr. u vezi sa sporazumom, s obzirom na dogovoreno. Izraz *u vezi s/sa* dolazi uz instrumental (*vezati muža sa ženom*) i u njemu se uvijek javlja prijedlog *s/sa*, kao i u izrazu *s obzirom na*, iako uz izraz *s obzirom na* dolazi akuzativ.

Pravilni primjeri:

Guverner je prosvjedovao u vezi s nepridržavanjem donesenih odluka.

To je sve u vezi s onim što sam ti jučer rekao.

Postigli su najbolje rezultate s obzirom na to da se provjeravalo poznavanje jezične norme.

S obzirom na rezultat, bilo je jasno da će pobijediti.

Temeljem toga ili na temelju toga, povodom toga ili u povodu toga, sukladno s tim ili u skladu s tim

I izrazi *na temelju toga, u povodu toga, u skladu s/sa tim* česti su u pisanoj komunikaciji, nažalost, nerijetko u nepravilnu obliku.

Temeljem (povodom) Ugovora o poslovnoj suradnji obavještavamo vas da se materijal naručuje na utvrđeni način.

Na temelju (u povodu) iznesenog mišljenja uskoro će biti postignuto optimalno rješenje.

Sukladno prilikama treba što prije donijeti pravednu odluku.

Bio sam, **u skladu s** njegovim nastupom, uvjeren da će biti dobar profesor.

Usporedimo:

Temeljem (povodom) Ugovora... **Sukladno** iznesenom mišljenju...

Na temelju (u povodu) Ugovora... **U skladu s** iznesenim mišljenjem...

Što je pravilno?

Pravilno je samo **na temelju, u skladu s/sa**, npr. na temelju dogovora, s obzirom na propise. Izraz *na temelju* dolazi uz genitiv, a izraz *u skladu s/sa* dolazi uz instrumental i u njemu se uvijek javlja prijedlog *s/sa*.

Pravilni primjeri:

Poštovani gospodine, na temelju Vaše izjave zaključili smo da ste odobrili našu molbu.

Sve je trebalo biti u skladu s Ustavom i zakonima.

31977L0249

Direktiva Vijeća 77/249/EEZ od 22. ožujka 1977. o olakšavanju učinkovitog ostvarivanja slobode u pružanju odvjetničkih usluga

VIJEĆE EUROPSKIH ZAJEDNICA,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice, a posebno njegove članke 57. i 66.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije, uzimajući u obzir mišljenje Skupštine ¹,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora ²,

budući da je, sukladno Ugovoru, od završetka prijelaznog razdoblja zabranjeno bilo kakvo ograničavanje pružanja usluga na osnovi državljanstva ili boravišta;

budući da se ova Direktiva odnosi isključivo na mjere kojima se odvjetnicima omogućuje učinkovito pružanje odvjetničkih usluga;

budući da su potrebne detaljnije mjere za učinkovito ostvarivanje prava poslovnog nastana;

budući da je država članica domaćin dužna priznati kao odvjetnike sve osobe koje pružaju te usluge u različitim državama članicama, a u svrhu učinkovitog ostvarenja slobode u pružanju odvjetničkih usluga;

budući da se ova Direktiva odnosi isključivo na obavljanje djelatnosti i ne sadrži odredbe o međusobnom priznavanju diploma, osoba na koju se ova Direktiva odnosi dužna je koristiti stručni naziv koji koristi u državi članici u kojoj ima poslovni nastan, u daljnjem tekstu: “država članica iz koje dolazi”;

¹ SL C 103, 5.10.1972., str. 19. i SL C 53, 8.3.1976., str. 33.

² SL C 36, 28.3.1970., str. 37. i SL C 50, 4.3.1976., str. 17.

DONIJELO JE SLJEDEĆU DIREKTIVU

Članak 1.

1. Ova se Direktiva primjenjuje, u granicama i pod uvjetima koji su njome utvrđeni, na obavljanje odvjetničke djelatnosti pružanjem usluga.

Neovisno o drugim odredbama sadržanim u ovoj Direktivi, za određene kategorije odvjetnika države članice smiju zadržati obvezu pripreme službenih isprava za stjecanje prava na upravljanje ostavinom pokojnika te za izradu službenih isprava kojima se osnivaju ili prenose vlasnička prava na zemlju.

2. Termin "odvjetnik" odnosi se na bilo koju osobu koja je ovlaštena obavljati profesionalne djelatnosti pod jednim od sljedećih naziva:

Belgija:	Avocat, Advocaat
Danska:	Advokat
Njemačka:	Rechtsanwalt
Francuska:	Avocat
Irska:	Barrister, Solicitor
Italija:	Avvocato
Luksemburg:	Avocat-avoué
Nizozemska:	Advocaat
Ujedinjeno Kraljevstvo:	Advocate, Barrister, Solicitor.

Članak 2.

Radi obavljanja djelatnosti utvrđenih člankom 1. stavkom 1., svaka je država članica dužna priznati kao odvjetnika sve osobe iz stavka 2. navedenog članka.

Članak 3.

Osoba navedena u članku 1. dužna je koristiti se stručnim nazivom koji se koristi u državi članici iz koje dolazi, na jeziku ili jednom od jezika te države, s naznakom stručne organizacije koja joj je izdala dozvolu za obavljanje djelatnosti ili suda pred kojim ima pravo obavljati djelatnost u skladu sa zakonodavstvom te države.

Članak 4.

1. Radnje vezane uz zastupanje stranke u postupku pred sudom ili pred upravnim tijelima obavljaju se u svakoj državi članici domaćinu pod uvjetima utvrđenim za odvjetnike u toj državi, izuzevši sve one uvjete kojima se zahtijeva boravište ili upis u stručnu organizaciju u toj državi.
2. Odvjetnik koji obavlja te radnje dužan je poštivati pravila profesionalnog ponašanja države članice domaćina, ne dovodeći pri tome u pitanje svoje obveze u državi članici iz koje dolazi.
3. Ako odvjetnik obavlja djelatnosti u Ujedinjenom Kraljevstvu, "pravila profesionalnog ponašanja države članice domaćina" jesu ona pravila koja se primjenjuju za "solicitors", osim ako su djelatnosti pridržane za "barristers" i "advocates". U suprotnom se primjenjuju pravila profesionalnog ponašanja koja se primjenjuju na potonje. Međutim, za "barristers" iz Irske uvijek se primjenjuju pravila profesionalnog ponašanja koja se u Ujedinjenom Kraljevstvu primjenjuju za "barristers" i "advocates". Ako odvjetnik obavlja djelatnosti u Irskoj, "pravila profesionalnog ponašanja države članice domaćina" jesu, ako se njima uređuje usmeno izlaganje predmeta na sudu, pravila profesionalnog ponašanja koja se primjenjuju za "barristers". U svim drugim slučajevima primjenjuju se pravila profesionalnog ponašanja za "solicitors". Međutim, za "barristers" i "advocates" iz Ujedinjenog Kraljevstva uvijek se primjenjuju pravila profesionalnog ponašanja koja se u Irskoj primjenjuju za "barristers".
4. Za odvjetnika koji obavlja radnje, osim onih navedenih u stavku 1., primjenjuju se uvjeti i pravila profesionalnog ponašanja države članice iz koje dolazi, ne dovodeći

pri tome u pitanje poštivanje pravila, neovisno o njihovom izvoru, koja se primjenjuju na obavljanje odvjetničke djelatnosti u državi članici domaćinu, i to posebno onih pravila koja se odnose na nespojivost obavljanja odvjetničke djelatnosti s obavljanjem drugih djelatnosti u toj državi, profesionalnu tajnu, odnose s drugim odvjetnicima, zabranu da isti odvjetnik zastupa stranke s međusobno suprotnim interesima i javnost djelovanja. Potonja se pravila primjenjuju samo ako ih odvjetnik koji nije registriran u državi članici domaćinu može poštivati i to u mjeri u kojoj je poštivanje tih pravila objektivno opravdano, kako bi se u toj državi osiguralo pravilno pružanje odvjetničkih usluga, ugled struke i poštivanje pravila u pogledu nespojivosti djelatnosti.

Članak 5.

Za obavljanje radnji vezanih uz zastupanje stranke u postupku pred sudom, za odvjetnike iz članka 1. ove Direktive država članica može zahtijevati:

- da u skladu s lokalnim pravilima ili običajima, budu predstavljeni predsjedniku sudskog vijeća i, po potrebi, predsjedniku odgovarajuće odvjetničke komore u državi članici domaćinu
- da rade zajedno s odvjetnikom koji obavlja djelatnost pred tim sudskim tijelom i koji će, po potrebi, biti odgovoran tom tijelu, ili da rade s "avoué" ili "procuratore" koji obavlja djelatnost pred tim tijelom.

Članak 6.

Svaka država članica može isključiti pravničke koji obavljaju nesamostalnu djelatnost u

javnom ili privatnom trgovačkom društvu iz obavljanja djelatnosti vezanih uz zastupanje tog trgovačkog društva u sudskim postupcima, ako pravnicima registriranim u toj državi nije dopušteno obavljati te djelatnosti.

Članak 7.

1. Nadležno tijelo države članice domaćina može od osobe koja pruža odvjetničke usluge zahtijevati da dokaže da ispunjava uvjete za obavljanje odvjetničke djelatnosti.
2. U slučaju neispunjenja obveza iz članka 4. ove Direktive koje se primjenjuju u državi članici domaćinu, nadležno tijelo, u skladu s vlastitim pravilima i postupcima, odlučuje o posljedicama takvog neispunjenja obveza, i u tu svrhu može ishoditi sve potrebne profesionalne podatke u vezi s osobom koja pruža usluge. O svim poduzetim mjerama ono izvješćuje nadležno tijelo države članice iz koje osoba dolazi. Ta razmjena ne utječe na povjerljivu prirodu dostavljenih podataka.

Članak 8.

1. Države članice dužne su donijeti mjere potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom u roku od dvije godine od obavijesti o istoj te o tome bez odgode obavijestiti Komisiju.
2. Države članice dužne su dostaviti Komisiji tekst glavnih odredbi nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 9.

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu, 22. ožujka 1977.

Za Vijeće

Predsjednica

Judith HART

Dana 18. prosinca 2013. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

SUZANA AFRIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u OPATIJI.

**FRANO
BELOHRADSKY**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

TOMISLAV BOLJAT
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ŠIBENIKU.

ANTE BURIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ŠIBENIKU.

HRVOJE ČUKELJ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9.
prosinca 2013.
godine sa
sjedištem ureda
u SESVETAMA.

DEJAN DUKIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ALEN ĐAPIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
11. studenog
2013. godine sa
sjedištem ureda
u SOLINU.

LOVRO GAŠPARAC
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MIHOVIL
GRUBIŠIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

SANJA HAJNAL
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

DALIA HEČIMOVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u POŽEGI.

NERA KAUCKI
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u GAREŠNICI.

PREDRAG KRALIK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NINA KUZIK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**ALEKSANDAR
MARJANOVIĆ
KAVANAGH**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ALISA PAPENGUT
 Odboren upis na
 sjednici Izvršnog
 odbora 8. srpnja
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u GROŽNJANU.

**ŽELJKA
 SCHVEIBERT
 GOLUBOVIĆ**
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ČAKOVCU.

**ANDREJA
 SREDNOSELEC**
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

SANJA SUŠNIK
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u RIJECI.

MAJA ŠKRINJARIĆ
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

**MATIJA
 ŠKRINJARIĆ**
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

MARKO TUTEK
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

**ANA-MARIJA
 VEGAR**
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

**NINA VIŠNIĆ
 VIGNJEVIĆ**
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u OGULINU.

**NIKOLINA
 VUKASOVIĆ**
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

LUKA VUKŠIĆ
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

**ANAMARIA
 ŽUVANIĆ**
 Odboren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 9. prosinca
 2013. godine sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

*Predsjednik HOK-a
 Robert Travaš s novim
 članovima*

Dana 23. siječnja 2014. godine pred dopredsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

ANDREA ALEMANI
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine, sa
sjedištem ureda
u MAKARSKOJ.

IVAN BOGDAN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 13.
siječnja 2014. sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

BORIS BRLJAČIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

NANA BULAT
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 13.
siječnja 2014. sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

PETAR CERONJA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

DUJE FERIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 11.
studenog 2013.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVA GLAVOTA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

LIDIJA HILJE
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine sa
sjedištem ureda
u ZADRU.

**ROMULAD
KANTOCI**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine sa
sjedištem ureda
u OROSLAVJU.

ANA MILOŠEVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

**JULIAN NIKOLA
NINČEVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MARIJETA
PAVLOVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**ŽELJKA PETRIŠ-
KUKOVAČEC**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u SV. IVANU
ZELINA.

TAMARA PIZEK
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 13.
siječnja 2014.
godine, e sa
sjedištem ureda
u VARAŽDINU.

DAVID SALAJ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. prosinca
2013. godine sa
sjedištem ureda
u PULI.

ZORAN ŽIVOTIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
13. siječnja
2014. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

*Dopredsjednik HOK-a
Mladen Klasić s novim
članovima*

ANTE MADUNIĆ (1958. – 2013.)

Poštovana obitelji Madunić, poštovane kolegice i kolege, dragi prijatelji, okupili smo se na ovaj tužan Badnjak kako bismo odali posljednju počast i oprostili se od našeg uvaženog kolege odvjetnika, ali prije svega dragog čovjeka i prijatelja Ante Madunića, koji je preminuo samo nekoliko dana nakon svog 55. rođendana.

Ante je rođen 15. prosinca 1958. godine u Cisti Provo, osnovnu školu i gimnaziju završio je u Omišu, a na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1981. godine. Nakon položenog pravosudnog ispita i kratkog volontiranja na Okružnome sudu u Zagrebu, posvetio se svojem životnom pozivu – odvjetništvu. Odvjetničku vježbu odradio je kod zagrebačkih odvjetnika Andreja Ogrizeka i Dragutina Rotima te se 1. siječnja 1987. godine upisao u Imenik odvjetnika sa sjedištem kancelarije u Zagrebu, i otada, pa sve do prerane smrti, ostao vjeran odvjetništvu.

Antu Madunića u pravosudnim su krugovima cijenili ponajprije zbog njegove stručnosti i savjesnosti. Ante je bio čovjek koji je držao svoju riječ, a tu, danas sve rjeđu osobinu, posebno su znali cijiniti njegovi klijenti, ali i suparničke strane u sporovima. Ozbiljan i savjestan u poslu, Ante je imao i drugu stranu koja se najbolje pokazivala kada se opuštao u društvu svojih prijatelja. Njegovi kolege i prijatelji Antu će pamtili ne samo po njegovoj stručnosti već i po

jednostavnosti, ljudskosti i volji da se sasluša drugog.

Ni teška bolest nije spriječila da gotovo do samoga kraja zastupa svoje stranke. Bio je jedan od najboljih odvjetnika u području kaznenoga prava, a unatoč velikim i medijski razvikanim slučajevima na kojima je radio, nikada nije zaboravio ono što nas je sve i okrenulo prema odvjetništvu: interes svojih stranka i borbu za njihova prava, ali i neovisnost odvjetništva kao jedino jamstvo obrane prava građana.

Ante je volio i svoju domovinu Hrvatsku, te je na samom početku Domovinskog rata s kolegom Matom Matićem osnovao odvjetnički odred za obranu Hrvatske, a njima se pridružilo pedesetak kolega. Odred su prijavili Ministarstvu obrane koje ih nije aktiviralo, pretpostavljajući valjda da im je bliža borba riječima za pravo i pravdu i da su u tome mnogo korisniji nego kao nevjeste ratnici i lake mete na bojištu.

Ante je bio čovjek s kojim, kad ste ga sreli na ulici, nsite samo razmijenili uobičajene fraze s pitanjem “Kako si?” Ante je bio čovjek kojeg ste voljeli ne samo sresti, nego i zastati te s njim popiti kavu uz uvijek ugodan razgovor. Kakav je Ante bio čovjek najbolje pokazuje to koliko nas se ovdje okupilo na sam Badnjak da mu odamo počast i dostojno se oprostimo od njega. Njegov prerani odlazak duboko nas je rastužio. Antinim odlaskom izgubili smo cijnenog kolegu, dragog prijatelja i uvaženog člana Hrvatske odvjetničke komore.

Obitelji Madunić, supruzi Neveni, djeci Marini i Branimiru, Antinim roditeljima i svima u obitelji Madunić, kao i svim njegovim prijateljima, iskazujem iskrenu i duboku sućut u svoje osobno ime, kao i u ime svih članova Hrvatske odvjetničke komore.

Počivao u miru, dragi kolega i prijatelju Ante!

(Govor Roberta Travaša, predsjednika Hrvatske odvjetničke komore, na ispraćaju Ante Madunića)

Dragi moj prijatelju,

Znam kamo ideš; ali ne znam zašto i ne znam zašto ti? Koji su to kriteriji po kojima se bira prvi? Ma, znam i to! Svatko bi te rado imao uz sebe. Ali, staro pravilo: odlučuje jači. A i ti, a i ja, uvijek smo mu vjerovali: tako je odlučio!

Ponosan sam što si bio moj i tako sam sretan što sam bio tvoj! Još i danas, nakon naših dvadeset sedam godina druženja, tebi su, i oni koji su nas dobro znali, govorili Mate, a meni Ante. A nama, nama je bilo potpuno svejedno. Dvadeset sedam godina naši su radni dani počinjali isto: 'Jutro, tebi kratka meni *machiato*. A onda, ili skupa, ili svaki svoje, pa brzo, tko bi prvi završio, kratka poruka "Di si".

Uvijek sam se čudio – kako je moguće da netko kao što si to bio ti, u svome srcu ima toliko mjesta za toliko ljudi, a da se nitko ne osjeti zapostavljen...

Ne znam, ne znam to ni danas i nitko to ne zna. Ali znaj i ti da ne postoji nijedan čovjek koji te je upoznao, a da te nije zavolio. Ne znam kome je teže, moj prijatelju: da li tebi koji odlaziš, znam kamo ali ne znam zašto, ili meni koji te otpremam, znam kamo ali ne znam zašto. Ipak, moram ti nešto priznati, jer tebi nikada nisam lagao. Tražeći mjesto za tvoj počinak, uspio sam naći: peta kupola, treći čempres od crkve desno... Tu si ti, a ja, iz dnevnog boravka, iz svoga doma sa Ksavera, gledam upravo tamo, k tebi.

I onda, znaj, ništa se bitno promijenilo nije! Radni dan počinjat će isto: 'Jutro, tebi kratka meni *machiato*, pa na posao... Jedino će mi nedostajati ona naša poruka "Di si".

Ali, ja znam kamo ideš, samo ne znam zašto.

Zbogom prijatelju moj!

(Govor Mate Matića, odvjetnika iz Zagreba, na ispraćaju Ante Madunića)

Komemoracija Anti Maduniću

U Hrvatskoj odvjetničkoj komori održana je 23. prosinca 2013. komemoracija za odvjetnika Antu Madunića, a u prepunoj dvorani počast su mu odali članovi obitelji, prijatelji, odvjetnici, suci, tužitelji i predstavnici pravosudnog života Hrvatske.

Od odvjetnika Ante Madunića na komemoraciji u Hrvatskoj odvjetničkoj komori govorima su se oprostili Ranko Pelicarić i Tomislav Grahovac.

"Uvjeren sam kako ne pretjerujem kad kažem da je svakome od nas, ne samo onima koji su mu bili prijatelji, nego i onima koji su mu bili samo kolege ili samo znanci, uvijek bilo drago susresti ga, jer je zračio pozitivnom energijom, dobrom voljom, veselošću i otvorenošću", rekao je Ranko Pelicarić, podsjećajući da je Ante Madunić nakon završene osnovne i srednje škole u Omišu, te Pravnog fakulteta u Zagrebu, praktički odmah krenuo u odvjetničke vode. Nakon odrađene odvjetničke vježbe u uredima odvjetnika Andreja Ogrizeka i Dragutina Rotima otvorio je vlastiti odvjetnički ured, usmjeravajući svoj rad, kako je istaknuo Pelicarić, bez žurbe i brzopletosti prema kaznenom pravu u kojemu je na temelju ogromne uložene energije, znanja i iskustva, izgradio ime jednog od najuspješnijih odvjetnika-branitelja.

Ante Madunić, nastavio je Pelicarić, bio je dobar kolega i prijatelj, vrstan pravnik, branitelj, odvjetnik, redoviti sudionik svih odvjetničkih sportskih igara, iako se sportom nije bavio, te sudionik, a često i organizator mnogih privatnih druženja.

"Svim navedenima i još mnogim drugim druženjima, Ante je pribivao iz jednog (ali i jedinog pravog) razloga, a to je stoga jer je volio ljude", rekao je Pelicarić, te dodao kako o ličnosti Ante

Madunića dobro govori i podatak da u više od dvadeset pet godina odvjetništva protiv njega nije bilo niti jedne stegovne prijave od klijenata, odvjetnika, sudaca ili državnih odvjetnika.

“Ante je u obiteljskom smislu bio tradicionalist, volio je i cijenio svoju Nevenu, svoje roditelje, brata, sestru, i obožavao svoju djecu. Stoga smo i danas ovdje s njima – Antinim najbližima, ali i s mnoštvom njegovih prijatelja, duboko uvjereni kako ga nećemo zaboraviti i kako će nam svako podsjećanje na njega uvijek izmamiti po jedan osmijeh“, rekao je na kraju svog govora Ranko Pelicarić.

Tomislav Grahovac, u svom emotivnom govoru “Tko je bio Ante?”, istaknuo je da je Ante Madunić obilježio posljednjih dvadesetak godina hrvatskog kaznenog sudovanja, jer je kao branitelj sudjelovao u nizu najznačajnijih postupaka koji su mijenjali sliku hrvatskog pravosuđa.

“Svojom inteligencijom, velikim pravnim znanjem, sposobnošću da uz vrlo malo jednostavnih riječi, ali s potrebnom britkošću, kaže maksimum, ostvario je veliki uspjeh u mnogim predmetima. Ono što ga je krasilo, bila je njegova karizma, običnost, neposrednost i toplina kojom je zračio, vezao ljude uz sebe, ulijevajući im maksimalno povjerenje”, rekao je Grahovac te istaknuo da je Madunić u svakom svom branjeniku, bez obzira na težinu njegova djela, prvenstveno vidio njegovu ljudsku stranu.

Grahovac je govorio i o tome kako su Anti Maduniću svaka stranka i svaki postupak bili izazov, kako je mlađim kolegama uvijek nesebično pomagao ustupajući im posao, a novinarima uvijek bio spreman na osebujan način priopćiti novosti iz sudnice. Uz sve to, istaknuo je, Ante Madunić bio je u dubini svoje duše posvećen i odan svojoj obitelji.

“I kada sam sve ove misli bacio na papir, djelovale su nesuvislo, ne znam jesam li te opisao kako sam htio, ne znam jesam li dočarao sve ono što si bio i što si značio. Znaš što mi je falilo? Falio si mi ti da te pitam, pokazujući ti ovaj papir: *Gazda što misliš?*, kao što sam te bezbroj puta pitao što misliš o nekoj obrani, podnesku, žalbi, a ti mi odgovorio: *Gazda, pođi izjutra put suda, priča ti je neloša*. Zbogom, dragi prijatelju!”, završio je Grahovac.

Žarko Bakočević (1926. – 2014.)

Poštovana obitelji Bakočević, rodbino, kolegice i kolege, prijatelji i znanci!

Kao predsjednika Odvjetničkog zbora Zadarske županije dopala me tužna i teška dužnost da se u ime Hrvatske odvjetničke komore, Odvjetničkog zbora Zadarske županije, ali i u svoje osobno ime, oprostim od dragog kolege i izuzetnog odvjetnika i čovjeka gospodina Žarka Bakočevića. Iako je gospodin Žarko Bakočević u relativno dobrom zdravlju doživio primjerenu starost, teško je prihvatiti činjenicu da ga više nećemo sresti u našem gradu. Njegovu iznenadnu i neočekivanu smrt primili smo s nevjericom, te smo se danas ovdje okupili kako bismo kolegu gospodina Žarka Bakočevića ispratili na njegov posljednji počinak.

Gospodin Žarko Bakočević, odvjetnik u mirovini, rođen je dana 15. veljače 1926. godine u mjestu Morinj u Boki Kotorskoj, a sa 17 godina pristupa partizanima, te se bori protiv fašista, što se bitno odrazilo na njegovu antifašističko opredjeljenje, te na njegov pravedan odnos prema ljudima i strankama. Godine 1952. diplomirao je na Pravnom fakultetu u Beogradu. Dolaskom u ovaj grad 1956. godine upoznao je svoje dvije ljubavi, jedna je ljubav prema gradu Zadru, a druga je njegova ljubav supruga Marija, koju svi znamo kao gospođu Seku, s kojom je sklopio brak 1959. godine. U tom braku sa svojom suprugom Sekom, koji su oni koji su ih poznavali ocjenjivali izrazito uzornim, dobio je dva sina, Smiljana i Vedrana, koji su mu podarili petero unuka i jednog praunuka.

Nakon dolaska u Zadar gospodin Žarko Bakočević bio je zaposlen kao diplomirani pravnik u Vojnoj bazi u Zemuniku, a 1970. godine primljen je i upisan u Imenik odvjetnika Hrvat-

ske odvjetničke komore, te kao odvjetnik u Odvjetničkom zboru Zadar radi sve do odlaska u mirovinu 1991. godine. Imao sam priliku kao bivši sudac Općinskog suda u Zadru, upoznati kolegu Žarka Bakočevića kao odvjetnika, koji je bio uvažavan i cijenjen u krugu odvjetnika, jer je stručno, nesebično i beskompromisno zastupao svoje stranke u zaštiti njihovih prava. Svi suci iz tog vremena, sjećaju se kolege Žarka Bakočevića kao odvjetnika kojem se nije moglo prigovoriti na njegovom ponašanju, bilo u sudnici, bilo izvan sudnice, te je još u to vrijeme bio na glasu kao gospodin na kojeg se mogu ugledati i drugi odvjetnici. S obzirom da su iza kolege Žarka Bakočevića u njegovoj obitelji stasale još dvije generacije odvjetnika, zasigurno se može reći da je kolega Žarko Bakočević svojim odgojnim utjecajem, svoje ponašanje kao odvjetnik prenio i na svoje potomke.

Njegov iznenadni odlazak, velik je gubitak za njegovu obitelj, prijatelje, kolege i sve one koji su ga poznavali i cijenili, a Odvjetnički zbor Zadarske županije izgubio je dragog i cijenjenog kolegu u mirovini. U ime Hrvatske odvjetničke komore, Odvjetničkog zbora Zadarske županije, te u svoje osobno ime, izražavam iskrenu sućut obitelji kolege Žarka Bakočevića. Neka mu je laka zemlja, počivao u miru.

(Govor Drage Tolića, odvjetnika i predsjednika Odvjetničkog zbora Zadarske županije, na ispraćaju Žarka Bakočevića)

Željko Soldo (1958. – 2014.)

Tužni zbore, poštovana obitelji Soldo, dame i gospodo, kolegice i kolege, danas smo se ovdje okupili kako bismo se oprostili od našeg kolege i prijatelja Željka Solde, nakon što nas je zatekla vijest o njegovoj smrti. Zapala me teška dužnost, ali i čast, u ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Osijek oprostiti se od kolege Željka, odvjetnika u miru.

Željko Soldo rođen je 26. ožujka 1958.g. u Imotskom. Djetinjstvo i mladost proveo je u Posušju, gdje je i završio osnovno i srednjoškolsko obrazovanje. Pravni fakultet upisao je u Mostaru, a diplomirao je na Pravnom fakultetu u Osijeku. Karijeru pravnika u gospodarstvu započeo je 1986. godine kao vježbenik u PIK-u "Đuro Salaj" u Valpovu, da bi završio kao pomoćnik generalnog direktora za pravna, kadrovska i opća pitanja u pretvorbenom Kombinat u Valpovu.

Od 15. prosinca 1998. godine upisan je u imenik odvjetnika HOK-a, od kada radi kao odvjetnik u Osijeku, sve do 15. svibnja 2009., kada je prijevremeno umirovljen zbog bolesti koja sve više počinje nagrizati njegovo zdravlje.

Dječjačko doba i adolescenciju provedene na hercegovačkom kamenjaru zamijenio je za ravnicu Slavonije, gdje je upoznao svoju buduću suputnicu i ljubav života, svoju Silvu. Ovdje su odlučili živjeti, raditi, zasnovati obitelj i steći nove zajedničke prijatelje.

Željko je bio od onih odvjetnika koji nije jurio za novcem, njegov je poslovni credo bio: kako maksimalno pomoći stranci. On je strankama bio i više nego odvjetnik, bio im je i pravni savjetnik i psihološka potpora. Na prvi pogled miran i povučen, predstavljao je svojevrstnu enigmiju za one koji ga nisu poznavali. Međutim, kad bi obrazlagao dokaze i pravna stajališta, otvorio bi sve karte i pucao svim adutima, vrlo emotivno i temperamentno. Bio je rijetko vješt i uvjerljiv govornik, izlagao bi jasno i kratko, katkada izazivajući emocije kod slušatelja, što za oratore predstavlja najviše dostignuće.

Osim svjetovne strane osobnosti, u vidu stalne borbe za čovjeka, za pravo i pravdu, Željko je imao i duhovnu, vrlo istančanu i senzibilnu stranu svoje osobnosti, koju je pokazivao pokretom kista, platnom i bojama, prebiranjem po najlonskim žicama gitare i druženjem s cvijećem. Sve

tajne kanjona Brine i svoj dječjački talent za umjetnost doselio je u nešto sjevernije geografske paralele, u Osijek, pa sve to ugradio u toplinu svoje obitelji i doma, uz suprugu Silvu, kćer Anamariju i unuka Adriana, koja obitelj mu je isto tako nježno uzvraćala, nadahnjivala ga i poticala. Željko je bio poseban i jedinstven, kolorit njegova duha i riječi premašivao je stereotipe odvjetničkog poziva i sivila zakonskih paragrafa.

Kao tempera, kiša nebo oboji, kako pjeva Gibonni.

U ime HOK-a i svih članova Odvjetničkog zbora Osijek izražavam iskrenu sućut ožalošćenju obitelji.

Počivao u miru!

(Govor Dubravka Marjanovića, odvjetnika i predsjednika Odvjetničkog zbora Osijek, održan na ispračaju Željka Solde)

Stjepan Košutić (1955. – 2014.)

Poštovana obitelji Košutić, dragi prijatelji, kolegice i kolege!

Dragi Štef! Stojeći ovdje, pred Tobom, s teškom spoznajom našeg ovozemaljskog rastanka, opraštajući se od Tebe, dragi moj prijatelju, želim s nekoliko riječi pokušati ublažiti bol i tugu koju svi osjećamo kad izgubimo nekoga kao što si Ti, nekoga bliskog, dobrog, nekoga koga smo voljeli.

Nakon završenog studija prava u Zagrebu 1981. godine i pripravničke vježbe na Okružnom i Općinskom sudu u Zagrebu, 1985. godine, Stjepan Košutić izabran je za suca Suda u Sv. Ivanu Zelini, a godinu dana kasnije, postaje sudac Općinskog suda u Sesvetama, gdje je radio do kraja 1992. godine. Nakon toga svoj profesionalni život nastavlja u odvjetništvu, časno obavljajući to odgovorno i teško zvanje, predano se posvetivši zastupanju svojih stranaka, čija je prava i interese branio i štitio sve do svog preranog odlaska.

Pamtit ćemo ga kao vrsnog pravника, odanog zastupnika svojih stranaka, iznimno korektnog i kolegijalnog prema svim sudionicima postupka, otvorenog, jednostavnog i pouzdanog, zbog čega je stekao veliko poštovanje među svojim strankama i kolegama.

Prerana i iznenadna smrt njegova oca Stjepana suočila ga je još kao studenta s ozbiljnim životnim nedaćama i odredila je njegov položaj u obitelji. Rano je postao, i do zadnjeg trenutka ostao, oslonac i zvijezda vodilja svoje obitelji. Uvijek je bio ponos svoje požrtvovne majke Marice, uzor svojoj sestri Lidiji i uzdanica svojim najdražima – supruzi Višnji i djeci Jeleni i Lani. U najtežim trenucima života, bezrezervnu potporu u dobru i zlu imao je u svojoj supruzi Višnji, koja ga je neizmerno voljela, kao i u svojim ljubimicama i svom ponosu – predobrim kćerkama Jelici i Lani, u kojima nastavlja živjeti njegova blaga narav i dobri duh.

Svoj životni križ Štef je iznio strpljivo, skrivajući bol, da bi olakšao život svojim bližnjima. U tome je njegova veličina i znak njegove dobre duše. Bio je plemenit, topao i dobar čovjek. Uvijek spreman za pajdašiju, kao što pjesma kaže: "svu svoju mladost je drugima dal", a "svu svoju žalost v srcu je skrili".

Ostaju uspomene na naša dugogodišnja druženja, od našeg Prigorja i Zagorja do Primorja, koja su nas i našu djecu još od njihova djetinjstva neraskidivo povezala. Posebno ostaju u sjećanju i druženja s drugim kolegama i prijateljima, kada si na svakoj našoj veselici, kao pravi Zagorec, zdušno znao zapjevati svoju Suzu...

Dragi Štef, i sad oko Tebe dišiju rože, a Ti si se, kak' si i svojim bregima davno obećal, vrnuo nazaj.

Ožalošćenom obitelji Košutić i ostaloj tugujućoj rodbini izražavam iskrenu i duboku sućut, a našeg dragom Štefu upućujem posljednji pozdrav u ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Zagreb.

Zbogom, dragi Štef! Neka Ti je lahka ova hrvatska gruda iz koje si poniknuo i kojoj se sada vraćaš!

(Govor Tomislava Mašića, odvjetnika u Zagrebu, na posljednjem ispraćaju odvjetnika Stjepana Košutića)

Mirko Latinović (1928.-2014.)

Mirko Latinović rođen je 1928. godine. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Beogradu diplomirao je 1964. godine a u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1968. godine sa sjedištem ureda u Osijeku.

Mirko Latinović pokopan je 24. siječnja 2014. godine na groblju Donji grad u Osijeku.

Zoran Randelović (1952. – 2014.)

Tužni zборе, poštovana obitelji Randelović, dame i gospodo, kolegice i kolege, Danas smo se ovdje okupili kako bismo se oprostili od našeg kolege i prijatelja Zorana Randelovića, odvjetnika iz Osijeka, a nakon što nas je zatekla vijest o njegovoj iznenadnoj smrti. Zapala me teška dužnost ali i čast u ime HOK-a i OZO-a oprostiti se od našeg Zorana.

Zoran Randelović rođen je 1952. godine u Požegi. Djetinjstvo, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje stekao je u Osijeku. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Beogradu 1975. godine. Godinu dana poslije, 1976., zaposlio se kao pripravnik na Okružnom sudu u Osijeku, nakon čega slijedi dvanaest godina sudačke karijere, kao suca Okružnog suda u Osijeku, predsjednika Kaznenog odjela Okružnog suda u Osijeku, predsjednika Okružnog suda u Buzetu, suca Okružnog suda u Puli, sve do 1989. godine kada se upisuje u imenik odvjetnika HOK-a.

Neko vrijeme radio je kao direktor tvrtke i poslovni čovjek u Republici Mađarskoj, da bi se 2002. godine, shrvan čežnjom za svojom djecom i svojim gradom, vratio u Osijek i ponovo upisao u imenik odvjetnika HOK-a. Od tada pa sve do svoje prerane smrti radio je kao odvjetnik u Osijeku.

Što je tog čovjeka činilo izuzetnim i drugačijim od ostalih? Bio je vrhunski znalac, profesionalac, gradski dečko i gospodin. Kao odvjetnik imao je i poseban dar – da brzo uoči i dijagnosticira problem te odredi odgovarajuću ‘terapiju’, da iznađe pravilan pravni put za rješenje konkretnog pravnog pitanja. Sigurno i apsolutno je vladao svim materijalno-pravnim institutima i procesnim instrumentima. A sve to bilo je plod odličnih ocjena na studiju prava, sudačke ambicioznosti, želje za znanjem i ljubavi za posao kojim se bavio. Njegov izričaj, usmeni ili pismeni bio je jasan, kratak, argumentiran i uvjerljiv. Završna riječ u kaznenim predmetima predstavljala je i pravi govorni dragulj, usmeni sažetak oslobađajuće presude.

O profesionalnom odnosu prema odvjetničkom pozivu ponajbolje govori činjenica kako se temeljito pripremao za novi ZKP, edukacijom kroz odvjetničku akademiju i seminare, jer nije mogao dopustiti da mu dugogodišnji trud i iskustvo “kaznenjaka” propadne zbog uvođenja novih instrumenata anglosaksonskog prava, od čega smo svi strepili, osim njega koji je promjene dočekao kao još jedan u nizu životnih i poslovnih izazova.

Bio je predan poslu i kao sudac i kao direktor tvrtke sa 60 zaposlenika, a i kao odvjetnik. Pra-

gmatično je rješavao probleme bilo da je radio kao pravosudni dužnosnik, manager, odvjetnik ili gradski vijećnik.

U komunikaciji s drugima bio je vrlo vješt, sa strankama, kolegama, sucima, s političkim neistomišljenicima, uvijek bi nastupao staloženo, jednostavno i snagom dokaza. Imponirao je unutar-njom mirnoćom, uljudnošću i manirama.

Zoranovi građanski svjetonazori i provenijencija potječu, slobodan sam reći, iz vremena kada je bio maturant Gimnazije "I. L. Ribar" u Osijeku i brucoš na Pravnom fakultetu. Naime, to su bile '70. godine prošlog stoljeća kada su na prostore bivše države prodrle demokratske i liberalne ideje prihvaćene, prije svih, među tadašnjim studentima, koji će 20 godina poslije postati barjaktari novog društveno-ekonomskog poretka. Tada se, duboko sam uvjeren, upalio plamičak njegove buduće društveno-političke angažiranosti i opcije koja se zalaže za pravednost kroz vladavinu prava, za povratak politike građanima i povratak građana politici, za poštivanje raznolikosti.

No sudbina se, po tko zna koji put, poigrala ljudskim životima i zaprijetila Zoranu tamo gdje se najmanje nadao, u društvu u kome se znao opustiti od sivila svakodnevnice – među njegovim *bajkerima*, onima koji su ispunili njegove dječjačke snove o motorima.

Tri puta bi privremeno odlazio iz Osijeka: na studiranje u Beograd, za suca u Istru, za managera u Budimpeštu, i svaki puta bi se vraćao svojoj djeci i svom rodnom gradu. I sada je trebao otići iz Osijeka, u diplomaciju, međutim, iznenadna smrt ga je spriječila da ode po četvrti put i vrati se, ovaj puta zauvijek, svojoj djeci Tihani, Vladimiru, Maji, unucima, svojoj Arneli, svojim prijateljima i *bajkerima*, svome gradu na Dravi.

Naš Odvjetnički zbor i grad Osijek izgubili su kolegu i gradskog dečka koji je bio na ponos svima nama.

Dragi Zorane, nećemo i ne možemo te zaboraviti, jer tvoj trag je neizbrisiv.

U ime HOK-a i svih članova Odvjetničkog zbora Osijek izražavam iskrenu sućut ožalošćenoj obitelji.

Počivao u miru!

(Govor Dubravka Marjanovića, odvjetnika i predsjednika Odvjetničkog zbora Osijek održan na ispraćaju Zorana Randelovića)

Antun Radman (1942.-2014.)

Antun Radman rođen je 1942. godine u Valpovu. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Sarajevu diplomirao je 1969. godine. Godine 1991. upisan je u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore sa sjedištem ureda u Osijeku. Posljedni ispraćaj Antuna Radmana bio je 12. veljače 2014. godine na groblju u Bizovcu.